

fókuszban az életközepi válság

A „B” oldalon pörögve

A döntés

Az elfogadás gyógyító ereje

élő víz

Mi történt az egyházzal?

Oszlop Isten templomában

Mit tett velem Isten?

híd

evangélikus missziói magazin

2018. II. szám

<http://misszio.lutheran.hu>

Tartalom

fókuszban az életközepi válság

- 3 Bevezető | Szeverényi János
4 Innen-onnan | Kis Ferenc Balázs
5 Eljön a pillanat | Ittész Szilvia
6 A döntés | Gyarmati Gábor
7 Áramkörben | Szák Kocsis Pál
8 A „B” oldalon pörögve | Menyes Gyula
9 A visszavonulás művészete | Büky Anna
10 A véletlenül kilesett naplóbejegyzés | Horváth Levente
12 Életközepi válság – a pszichológus szemével
Pesics Zsuzsanna
13 Kiút az életközepi válságból | Dr. Koch Béla
14 Keresztretjévény
14 Az a pásztor, aki számol | Nagy Zoltán
15 Hátra arc! | Szigeti Jenő
16 Ismétlődő eón, gonosz kronosz, kegyelmes kairosz
Szakács Tamás
17 Életközepi érettségi vizsga | Dr. Széchy Rita
18 Az elfogadás gyógyító ereje | Stifner-Köháti Dorottya
20 Mi a baj az emberekkel? | Weltler Sándor
21 Hálóing nélkül... | Dsida Jenő
22 Életközepi válság Isten igéjének tükrében | Bakay Beatrix Tikva
24 Rejtvény | A. L.
24 Könyvajánló
25 Imádkozzunk | A. L.
26 Könyvajánló

Címlapfotó: Perl János, Stylist: Perl Andrea

HÍD MAGAZIN ELŐFIZETÉS

A Híd magazin negyedévente megjelenő, önálló sajtótermék, nem az Evangélikus Élet magazin része.

Év közben a decemberig megjelenő lapszámokra lehet előfizetni. A következő teljes évi előfizetés december folyamán történhet. Emellett egyes lapszámok külön is megrendelhetők a kiadónál.
Telefon: 06 1 400 3057 * E-mail: evmis@lutheran.hu

Egy lapszám ára: 600 Ft, előfizetési díj egy évre: 2400 Ft

Az Evangélikus Missziói Központ számlaszáma: 11716008-20157087

Az előfizetés nem fedezi az előállítási költségeket.

Kérjük, támogassa a Híd magazin szolgálatát!

élő víz

- 27 BIZONYSÁGTÉTEL – Egy imádságnyi idő és a szirénázó „angyalok” | Dechertné Ferenczy Erzsébet
28 SZÓRVÁNY – Magyar örökség és keresztyén hit Amerikában
Szeverényi János
30 ÉLETEK, SORSOK – Az elkésett játékkutyus | Beke Boróka
32 IRÁNYTŰ – Hazugságok az abortusszal kapcsolatban
Dobó Dániel
34 MISSZIÓ – Valakinek a szemében még ember vagy
Németh Mihály és Edit
36 20. SZÁZADI HITVALLÓINK – Oszlop Isten templomában
Dr. Krisch András
38 EGYHÁZ – Mi történt az egyházzal? | Márkus Tamás András
41 GYŰLEKEZET – Egy révbe ért élet | Danhauser Anna
42 TANÚSÁGTÉTEL – Mit tett velem Isten? | Garádi Péter
44 INTERJÚ – Szükségünk van zsinórmértékre
Erdészné Kárpáti Judit
46 TÁJOLÓ – Hogyan viszonyulunk Isten szavához?
Szabados Ádám
48 APOLÓGIA – A keresztyénség meghatározása
Dr. Szalai András
49 AJÁNLO – Jézus beszédei CD
49 IDÉZHETŐ IDÉZETEK
50 BESZÉLGETÉS – Őrizője vagyok-e az én testvéremnek?
Szeverényi János
53 DERŰ
53 ÉNEKEM AZ ÚR – Jó reggelt, kegyelem!
53 KÖNYVAJÁNLO
54 KITEKINTÉS – Gémes István
56 BELMISSZIÓ – Missziói mozaik
58 KÖNYVAJÁNLO – Hol van Isten, amikor a gyermeked halálos beteg?
59 LUTHER – Idézetek Luther „A szolgálai akarat” című művéből
Göllner Pál

Impresszum

híd

Evangélikus missziói magazin
2018. II. szám
Megjelenik negyedévente

HU ISSN 1787-5749

Kiadó és szerkesztőség:
Evangélikus Missziói Központ –
Magyar Evangélikus Rádiómisszió
1164 Budapest, Batthyány Ilona u. 38–40.
tel./fax: 06 1 400 3057
e-mail: evmis@lutheran.hu
<http://misszio.lutheran.hu>
számlaszám: 11716008-20157087

Felelős szerkesztő:
Szeverényi János
tel.: 06 20 824 5463
e-mail: janos.szeverenyi@lutheran.hu
www.szeverenyijanos.hu

Munkatársak:
Balog Eszter, Erdészné Kárpáti Judit,
Kis Ferenc Balázs,
Stifner-Köháti Dorottya,
Szeverényi Jánosné, ifj. Zászkaliczky Pál

Olvasószerkesztők:
Miklósné Székács Judit, Diószegi Rita

Layout, grafikai tervezés, tördelés:
Kreatív Flotta Stúdió
Perl Andrea, Perl János
www.kreativflotta.hu

Nyomdai kivitelezés:
Pauker Nyomdaipari Kft.
www.pauker.hu

Egy szám ára: 600 Ft
Előfizetési díj egy évre: 2400 Ft
Megrendelhető a kiadónál.
Az Evangélikus Élet hetilapban elhelyezett
példányok ingyenesek.

Adományokat kérünk és elfogadunk.

magyar
nyomdaipari termék
VYBODA - IS PARTNERIAN SERVICE

Szimpatikus, hitben járó negyvenesekkel beszélgettem. Örömeik mellett őszintén vallottak egyéni, házassági, családi, munkahelyi gondjaikról, nehézségeikről, fájdalmaikról. Egyikük életközepi válságnak nevezte azt, amiben érzi magát. Ilyen is van? – kérdeztem.

Kétségtelen, hogy az életút közepe tája – esetemben a negyvenedik év körüli idő – valóban fordulatot hozott gondolkodásomban, életérzésemben. Delelőre jutottam. Át kellett értékelnem az eddigieket, szortíroztam, számba vettem emberi kapcsolataimat, időtöltéseimet, munkámat, könyveimet. A bölcs negyvenes értékesebben akar élni. Kosztolányi Dezső *Ha negyvenéves...* című verse akkoriban került elélem.

Ha negyvenéves elmúltál, egy éjjel
egyszer fölébredsz és aztán sokáig
nem bírsz aludni. Nézed a szobádat
ott a sötétben. Lassan eltűnődöl
ezen-azon. Fekszel, nyitott szemekkel,
mint majd a sírban. Ez a forduló az,
mikor az életed új útra tér.
Csodálkozol, hogy a föld és csillagok közt
éltél. Eszedbe jut egy semmiség is.
Babrálsz vele. Megúnod és elfelejted.
Olykor egy-egy zajt hallasz künn az utcán.
Minden zajról tudod, hogy mit jelent.
Még bús se vagy. Csak józan és figyelmes.
Majdnem nyugodt. Egyszerre fölsóhajtasz.
A fal felé fordulsz. Megint elalszol.

Csodaszép, érzékeny, igaz sorok. Ugyanakkor éreztem, tudtam, hogy az „alvás” után tisztább fejjel, felelősebben kell folytatnom életemet: értékelve a percekét, alkalmakat.

A válságérzetet nem kell beleszuggérálni a másikba, hiszen különbözőek vagyunk, már csak a genetika és neveltetés okán is. De tény, hogy az őshasadás, Isten és ember egymástól való elszakadása óta állandó válságban élünk. Emellett minden korosztálynak megvan a maga jellemző krízise, küzdelme. Nem szégyen szakemberhez fordulni, ha úgy érezzük, kevés az erőnk, hogy életünket mederben tudjuk tartani, amikor úgy érezzük, hogy semmi nem sikerül, nem értjük, hol rontottuk el, és valami nagyon hiányzik. De egyetlen igaz válságkezelőt ismerek és ajánlok, aki az út, az igazság és az élet.

SZEVERÉNYI JÁNOS

Innen-onnan

„Szó sem lehet egy újabb válságról a jövő héten. Már tele van a naptáram.” – *Henry Kissinger (1923–), Nobel-békedíjas amerikai külügyminiszter*

„A pokol legsötétebb helyeit azoknak tartják fenn, akik erkölcsi válság idején is semlegesek maradnak.” – *Dante Alighieri (1265–1321), a világirodalom nagy klasszikusa, az Isteni színjáték szerzője*

„Kínaiul a válság szót írásban két karakterrel jelölik: az egyik veszélyt, a másik lehetőséget jelent.” – *John F. Kennedy (1917–1963), amerikai elnök*

„Minden féleszű szembe tud nézni egy válsággal. De a mindennapi élet az, ami igazán megterhel.” – *Anton Pavlovics Csehov (1860–1904), orosz drámaíró*

„Azt tudjuk a globális pénzügyi válságról, hogy nem tudunk róla valami sokat.” – *Paul Samuelson (1915–2009), Nobel-émlékdíjas amerikai közgazdász*

„A menekültválság azt mutatta meg, hogy nem szigetelhetjük el magunkat a világ geopolitikai nehézségeitől.” – *Emanuel Macron (1977–), francia köztársasági elnök*

„Semmi sem képes az önmagával szembenézésre úgy rákényszeríteni az embert, mint egy családi krízis, főleg egy válás.” – *Michael Douglas (1944–), Oscar-díjas amerikai színész és producer*

„A válság és a nyomás változást kíván – ezért nem vagyok annyira pesszimista a válságokkal kapcsolatban.” – *Wolfgang Schäuble (1942–), német pénzügyminiszter*

„Életünk minden válságában megváltással ér fel egy együttérző barát, akinek a jelenlétében minden félelem és kötöttség nélkül hangosan gondolkodhatunk.” – *Woodrow Wilson (1856–1924), amerikai elnök*

„Nos, most leszek 40. Érzem az idő múlását, így rendeltem is egy Ferrarit. De azt hiszem, hogy most az életközepi válság egész csomagját is megkapom.” – *Keanu Reeves (1964–), angol–kanadai színész*

„Az emberélet útjának felén egy nagy sötétlő erdőbe jutottam, mivel az igaz utat nem lelém. Ó, szörnyű elbeszélni mi van ottan, s milyen e sűrű, kúsza, vad vadon: már rágondolva reszketek legottan. A halál sem sokkal rosszabb, tudom.”
Dante Alighieri: Isteni színjáték – részlet, Babits Mihály fordítása

Összeállította: Kis Ferenc Balázs

Eljön a pillanat

Mi az, hogy nem szabad öszülnünk?! Nekem ne diktáljon senki!

Egyszer eljön az a pillanat, amikor a tükörbe nézünk, és azt látjuk, hogy hajunk vesztett fényéből, színének élénkségéből, és már megjelent néhány ősz hajsza. A hajunk nem egyszerűen a miénk, a hajunk mi magunk vagyunk. Akár megrendítő is lehet a felismerés, hogy az állandónak megélt én magam visszafordíthatatlanul megváltozott. Elfelejtett tananyagot újra fel lehet eleveníteni, rossz szokásokat el lehet hagyni, régi kapcsolatokat fel lehet melegíteni, elsatnyult izmokat formába lehet hozni, de az ősz haj soha többé nem kapja vissza régi, jól megszokott, valódi színét, mert az ősz hajszálból eltűnt a melanin, és a helyét levegő tölti ki. Ami megmaradt, az nemcsak színtelen, hanem élettelen is.

A rémület csak tovább fokozódik, ha körbenézünk, és keressük a sorstársakat, hiszen minden ijesztő változást könnyebb elviselni, ha más is osztozik benne. Körbenézünk, de nem találjuk az öszülő társakat! Az öregséghez kapcsoltsz ősi toposz eltűnt: nincsenek többé ősz nagymamák, súlyos gondok alatt megöszült emberek vagy legalábbis asszonyok.

A pánik ettől csak súlyosbodik, és anélkül, hogy átgondolnánk, mit is üzen

testünk változása, nagyon hamar megértjük a világ üzenetét: öszülni – és ezzel együtt öregedni – márpedig nem szabad! És már nyúlunk is a festék után: óriási a drogériák kínálata, teljes falak kínálják a csodás hajfűrtöket: két tubus, tizenöt-tizenhét perc, egy ezresből kijön, és már meg is van az eddig ismeretlen mélységű szín. **A kamaszkori, egyszerű barnából sokat ígérő „meggyes csokoládé” vagy „szikrázó nugát” lesz.**

Első pillanatban nem egészen ismerjük fel magunkat a tükörben, mivel az új és teljesen egységes hajkeret egész más arcot kínál vissza. De megszokjuk, jó lesz ez így. És onnantól kezdve arcunk és hajunk külön utakat járnak, egyfajta bizarr testi kettősségben: arcunk szépen, óvatosan, lassan előbb meghalványodik, majd megöregszik, hajunk pedig örökké szikrázóan állandó marad.

Persze van, aki huszonévesen már öszül, és vőlegénye, szép hajú férje még nem szeretne „nagyamát” maga mellett látni. Van, aki mindig is kísérletezős típus volt. Van, aki úgy érzi, férje családjában könnyebben elfogadják, ha nem ősz, hanem „fiatal”. De van, akinek a párja is már szürkül, akit elfogadtak,

és aki elfogadta magát eddig is. Ha van füle a teremtettsége üzenetére, akkor miért ne dacolhatna a világgal? Mi az, hogy nem szabad öszülnünk?! Nekem ne diktáljon senki!

Persze nem könnyű: vizuális környezetünkben, reklámokon, plakátokon, gyógyszerári szórólapokon sehol nem látni ősz haját. Az ősz hajú nő nincs, tabu, kiplakátolása polgárpukkasztásnak számítana.

De nem mindenki megy a plakátok után! Egy ötvenéves papnének szép, sűrű, ám hófehér haja volt, amikor lelkész férje révén új szolgálati helyre kerültek, kisvárosból nagyvárosba. Nem zavarta az ősz papnét, hogy körülötte más nem öszült, nem is foglalkozott vele, hogy a gyülekezetben a kortársai mind festették a hajukat. Kiderült azonban, hogy a kortárs hölgyeket annál inkább foglalkoztatta a papnéjük „újítása”. Hamarosan pedig megkönnyebbülten váltottak a gyülekezeti munkatársak és irodai alkalmazottak, és örömmel öszültek meg maguk is. Azóta is emlegetik köszönettel, hogy „szabadott” saját maguk lenni. Ki számított volna ilyen hatásra?

ITTZÉS SZILVIA

A döntés

Ha nem zavar, akkor mostantól kicsit gyakrabban foglak felhívni.

– Emlékszel még arra a régi beszélgetésünkre, amikor – kérdésedre – azt válaszoltam, hogy én majd akkor leszek vallásos, amikor közeledni látom a véget? Na, eljött az idő – kezdte a beszélgetést Csaba.

Talán érthető, hogy néma maradt a telefonom egy ideig. Egyszerűen nem tudtam megszólalni.

– Na, azért ne ájulj el! Nem a kriptából telefonálok – törte meg a csendet sajátos humorával beszélgetőtársam.

– Mégis mi történt? – nyögtem ki végül.

– Ha ráérsz, szívesen elmesélem, de előre szólok, lehet, hogy hosszú lesznek.

– Semmi gond. Időm van, hiszen a sztrádán autózom. Egy pillanat, beállítom a tempomatot, és már figyelek is.

– Azt tudod, hogy a feleségem két éve meghalt, de azt nem meséltem, hogy hogyan. A lényeg, hogy nagyon sokat szenvedett, és elsősorban nem maga a betegség, hanem a kapott kezelések miatt. Végül nem is a rák vitte el, s nem is a közben kapott stroke, hanem egy tüdővérzés. De elmebeteg volna sokkal kevesebb fájdalommal, méltóságteljesebben is. Nemrég nálam

is megállapítottak egy daganatot, de egy operáció sokat javíthat az állapotomon, mondták. Beleegyeztem, aminek az lett a következménye, hogy van Goghot csináltak belőlem. Igaz, nem a festés tehetségét sikerült belém ültetniük, hanem a füleim számát csökkenteni hozzá hasonlóan – poénkodott ismét ismerősöm. – Az orvos ezután további gyógykezeléseket javasolt, hívott, hogy megbeszéljük a kemoterápia részleteit. Be is mentem hozzá, de mielőtt bármit mondhatott volna, közöltem vele, hogy köszönöm, nem tartok igényt további terápiákra. Gondolhatod! Olyasmi csönd volt a válasz, ahogy te reagáltál az imént: Maga meg akar halni? – kérdezte az orvos. Hogy akrok, azt nem állítanám, de egészen biztos, hogy meg fogok, mint ahogy mindenki más is, tehát ez nem kérdés. Viszont azt, amit a feleségem végigcsinált, nem vállalom, válaszoltam. S ezzel nagyjából véget is ért a kapcsolatunk.

– Szó, mi szó, nem egy szokványos döntés – mondtam most már kissé higgadtabban.

– Nézd – folytatta Csaba –, nyugdíjas lettem, elértem, amit akartam, vagy

mondhatnám úgy is, amit lehetett. A lányaimnak családjuk, gyerekeik vannak, rendezett körülmények között, ám sajnos elég távol élek. Feleségem már odaát vár talán. Jólétben élek, de nincsenek már különösebb céljaim. Azt a kínlódást viszont, amit nekem nézni, neki pedig végig kellett csinálni (gyakorlatilag feleslegesen és értelmetlenül), nem vállalom. Nincs miért. Egy évvel tovább fogok éli? Úgy? Olyan állapotban? Nem! **Akkor inkább jó volt, szép volt, ennyi volt.** Az én életem, az én döntésem, nem ártok vele senkinek, tessék szíves tehát békén hagyni. Mondtam a lányaimnak is, persze nem voltam túl népszerű, de tudomásul vették. Most jól érzem magam, s ha nem mondanák állandóan, hogy milyen beteg vagyok,

nem is tudnék róla. Sőt voltam egy méregdrága vizsgálaton, az meg azt mutatta ki, hogy nincs is olyan nagy baj, a doki azzal bátorított, hogy eljön majd a századik születésnapomra. Egyszerűen így döntöttem, s ez így jó. Azóta nem idegeskedem, nem töröm a fejem éjszaka-kánon át, s nem rágom magam, hogy mi lesz. S amiért hívtalak: megkerestem a legközelebbi református gyülekezetet, ahol elmondtam mindezt, ők pedig szeretettel befogadtak. Találkoztam egy csomó jó fej emberrel, s vidáman elvagyunk. Nem lettem egy szifantfészék, egy szigorúbb tiszteletes biztos kirúgott volna, de nyugalmam van kívül és belül is.

– Erre én sem nagyon tudok mit mondani. Nem szeretnék álszemérmes lenni, így, ha nem zavar, akkor mostantól kicsit gyakrabban foglak felhívni. A beszélgetésre viszont emlékszem, valóban azt mondtad, hogy „akkor foglalkozom majd a vallással, amikor szükségem lesz rá”.

– Nem, nem zavar, ha hívsz, sőt megköszönöm, hiszen jószerével te maradtál egyedül a régi kollégák közül, aki időnként még rám telefonál. Áldott húsvétot nektek, és akkor áldás, békesség! – mondta búcsúzóul, majd egy halk kattánás hallatszott, mikor letette a telefont.

A motor egyenletesen zúgott, fogytak a kilométerek hazafelé. Aznap nem hallgattam zenét vezetés közben. Emlékek elevenedtek meg, és kavargtak bennem a gondolatok.

GYARMATI GÁBOR

Áramkörben

Az életközepi válság engem kétszer állított meg. Először, amikor negyvenéves lettem, másodszor, amikor hatvan. Kicsit magam is megrettentem, hogy mennyi év hagyott el. Megkérdeztem magamtól: mit tudtam megvalósítani merész ambícióimból, és mit nem? Miről kell lemondanom most már, s mi vár még, minek kell nekiveselkednem? Néhány napig kóvályogtam ugyan, magamat keresve, de szerencsére ez nem tartott sokáig. Volt jó családi hátterem és volt programom.

Eszembe jut *Berzsenyi* verse, ez a melankolikus veszteségszöveg, az elmúlás éneke:

AZ ÉLET DELE

Felhágsz, éltem napja, eged délpontjára,
Ragyogva omlik rám fényed hév sugára.
S ah, tudom! valamint felért szép delére,
Szintolly gyorsan leszáll nyugovóhelyére
Hanyatló pályád!

Nem volt ekkor is felhőtlen futásod,
De hamar felderült rövid elhunyasod.
Csak azért rejtezel néha fellegekben,
Hogy fátyolod alól annál kedvesebben
Mosolyogjon orcád.

Nem adtál szüntelen tüskétlen rózsákat,
Nem lengtetél mindig lágy Etéziákat:*
De adtál víg elmét, erőt, barátságot,
Angyali érzéssel töltöd édes órákat
Cypris** ölében.

Mit várjak ezután, nem látom előre.
Könnyes szemmel nézek a multra s jövőre:
Annak örömeit sirva emlegetem,
Ennek komor képét előre rettegtem
Setét ködében.

Sok ember – ha nem is tudja ilyen magasztos érzelmi szinten kifejezni magát – hasonlóképpen éli meg saját öregezését. Mit tehetünk ez ellen a depressziót, ideges kapkodást, szálnalmas fiatalnak látszási kísérleteket is keltő érzés ellen? Mert ma a világ a fiatalságé, a látványos sikereké, a mások elé-fölé kerülésé. Ám ennek időintervalluma korlátozott. Legfeljebb életközépig tart. Mi vajon a pillanat adta megoldásokat keressük, vagy távlatosabb célokat tűzünk ki magunk elé?

Nemrég elhunyt *Stephen Hawking* elméleti fizikus, kozmológus, aki éppen Galilei halálának háromszázadik évfordulóján született, és március 14-én, Einstein születésnapján halt meg. Ő, miután megtudta, hogy halálos beteg, a munkába vetette magát. Elképesztő tudományos ötletei és felismerései voltak. Foglalkozott a nem állandó világegyetemmel, az ősrobbanással, a fekete lyukakkal, téridőelmélettel, kvantumgravitációval. Huszonhét évesen tolószékbe került, huszonkilenc évesen már írni sem tudott, negyvenhárom évesen beszédkészségét is elvesztette, mégis rátalált arra, miért érdemes élnie. Számára fejlesztett gépekkel kommunikált, cambridge-i egyetemi tanár volt, a Brit Tudományos Akadémia tagja, a NASA tanácsadója.

Ha életünk értelmes tevékenységek láncolata, ha kapcsolataink, távlataink messzire nyúlnak, elkerülhetjük a válságokat. Az emberiség évezredek óta az örökkévalóság burája, gondolatvilága alatt élt, s a világ túlnyomó többsége így él ma is. Ebben a relációban a véges földi élet egy véget nem érő létbe ágyazódik. Itt nem a múlt pillanatot kell megragadni, hanem a múlthatatlant, az istenit. Az elmúlót ekkor nem siratjuk, ekkor nem érünk meg veszteségérzést – életközepi válságot –, ha helyette az elmúlthatatlant van lehetőségünk megismerni, megszerezni. Ismerjük fel ezt, és szerezzük meg! Kerüljünk vissza az Isten és ember közötti, megszakított spirituális áramkörbe.

SZÁK KOCSIS PÁL

* Szellőket.

** Vénusz (szerelem).

A „B” oldalon pörögve

Ez már a „B” oldal! – mondta a szomszédom, amikor a kerti munkát megszakítva az életkorunkról beszélgettünk a kertés felett. Milyen beszédes kép ez, amikor az ember életét egy hanglez lejátszásához hasonlítjuk! Isten valamikor óvatosan ráhelyez minket életünk útjára. Jelképesen behelyezi a tűt a barázdába, és jó vagy kevésbé jó minőségben megszólal a muzsika. Amikor pedig véget ér az út, akkor lejár a lemez. A „B” oldal egyértelműen az élet második felére utal. A tű már életünknek ezt az oldalát szántja, miközben közeledünk a cél, a középpont felé.

A hanglez hasonlata azért is szemléletes, mert a teljes lejátszáshoz szükségszerű, hogy egyszer meg kell fordítani a korongot. Egy pillanatra elnémul a zene. Csend lesz. Az addigi érzékeny és finom műszerezettségbe erőszakos beavatkozás történik, amit nagyon nem akar az ember. Ez az életközepi válság. Van, akinél ez minden különösebb átmenet nélkül lezajlik, de

van, akinek az életében komoly nyomot hagy, krízisbe juttatja.

Néhány évvel ezelőtt – külső segítséggel – magam is megtapasztaltam, hogy mit jelent átfordulni a „B” oldalra. Feleségemmel, családommal rövid idő alatt sok mindent megéltünk azokból a nem éppen pozitív megtapasztalásokból, amelyeket a gyülekezeti tagjaink naponta szereznek. Utóbb mi ezt külön kegyelemként éltük meg.

Két igevers adott erőt ebben az időszakban. A Római levélből az a bátorítás, hogy akik Istent szeretik, azoknak minden javukra van. A másik pedig Jézus ígérete a mindennapi megélhetéssel kapcsolatban: „Keressétek először az Isten igazságát, és mindezek ráadásul megadatnak nektek.” **A feladat tehát adott. Nem elmerülni a problémákban, hanem keresni Isten akaratát!**

Hamarosan meg is érkezett a válasz. A „fontos ember” tisztségéből kilépve olyan lehetőségek nyíltak meg előttem, amelyekről korábban álmodni sem mertem. A szolgálati lakásból saját há-

zamba költözhettem. Lehetőségem lett a hobbimnak élni. Nem is tudtam, hogy például ilyen jól értek még az építkezéshez, a földműveléshez, a kisállatok tartásához. Amikor barátom meglátogatott, önkéntelenül is felmerült benne a kérdés: Hálát adtál már azért, hogy így alakult?

Az „A” oldal az építkezésről szól. Az ember fiatal, tele tervekkel, elképzelésekkel. Tanul, családot alapít, egzisztenciát épít, lerakja élete alapjait. Fontosnak érzi magát. A „B” oldalon már felfigyelünk arra, hogy egyre többen távoznak el a környezetünkből. Korábban mindig másodpercre pontos órák voltak, ma már az órához sem ragaszkodom. Nincs okostelefonom, személyes élményeket gyűjtök, találkozásokat szervezek, komoly beszélgetéseket kezdeményezek. Facebook helyett *face to face* igyekszem élni. És egyre gyakrabban felmerül bennem a kérdés, vajon mit hagyok hátra, ha majd a végén felemelkedik a kar – és értem nyúl...

MENYES GYULA

A szerző fotója

A visszavonulás művészete

Édesapám, aki gyermekorvos-professzorként, akadémikusként a tudományos karrierlétra legmagasabb fokozatára jutott, sok-sok jó tanácsát, tapasztalati úton szerzett bölcsességét osztotta meg velem. Mai napig visszacsengenek a fülemben ezek a fontos mondatok, melyek közül jó néhánynak a jelentését csak évekkel később értettem meg. Ezek közé tartozott egy olyan mondat, mely, emlékszem, már gyerekként is magával ragadott elsősorban az ünnepélyessége miatt. Éreztem belőle az emelkedettséget, a méltóságot – noha kislánként az üzenet magasztosságának az okát persze nem tudtam megmagyarázni. Egy biztos, hogy szerettem ezt a mondatot, attól kezdve, amikor először meghallottam, és egyben meg is nyugtatott a gondolat, hogy a benne rejlő jelentés még nagyon, nagyon messze áll tőlem.

Teltek az évek és az évtizedek, és hirtelen hol erőteljesen, hol gyengébben, hol szinte csak suttogóan, halkán, szelíden, de újra és újra hallom magamban ezt a mondatot, és látom is magam előtt a még nem is idős édesapámat, ahogyan átveszi a legnagyobb állami kitüntetést, és ezt követően odasúgja nekem: „A legnagyobb művészet a visszavonulás művészete.”

De miért mondta ezt? Hiszen még nem volt hatvanéves, és mindenhol csak

elismerésben és tiszteletben volt része. Mi volt az a tudás, melyről úgy érezte, hogy mindenképpen meg kell velem osztania életének ezen a kiemelkedő, ünnepélyes alkalmán?

A visszavonulás művészete? Mit jelent ez? **A visszavonulás – ez lenne a művészet, amely nemcsak alkotójának, hanem a szemlélőjének is örömet okoz?** És egyenesen a legnagyobb művészet? Ellenkezőleg! Egy fiatalember számára, aki előtt még ott áll az élet és annak minden lehetősége, az „önmegvalósításért” folytatott küzdelem valamennyi kihívása, a visszavonulás egyenlő lenne a kudarc beismerésével. De nagyon nehezen elképzelhető a magunkfajtaknak is, akik a hosszú évtizedek alatt már sikeresen magunkévá tettük a mainstream média által folyamatosan hirdetett üzenetet, hogy soha nincs késő, bármikor megteheted – tiéd az egész világ, „just do it”, és akkor hirtelen, egyszerre csak mindennek vége? És a visszavonulást kellene gyakorolnunk? Negyvenöt, ötven-, hatvanévesen? A lemondáshoz kellene hozzászoknunk? De hiszen még épp csak elkezdődött ez a földi élet, és már vége is?!

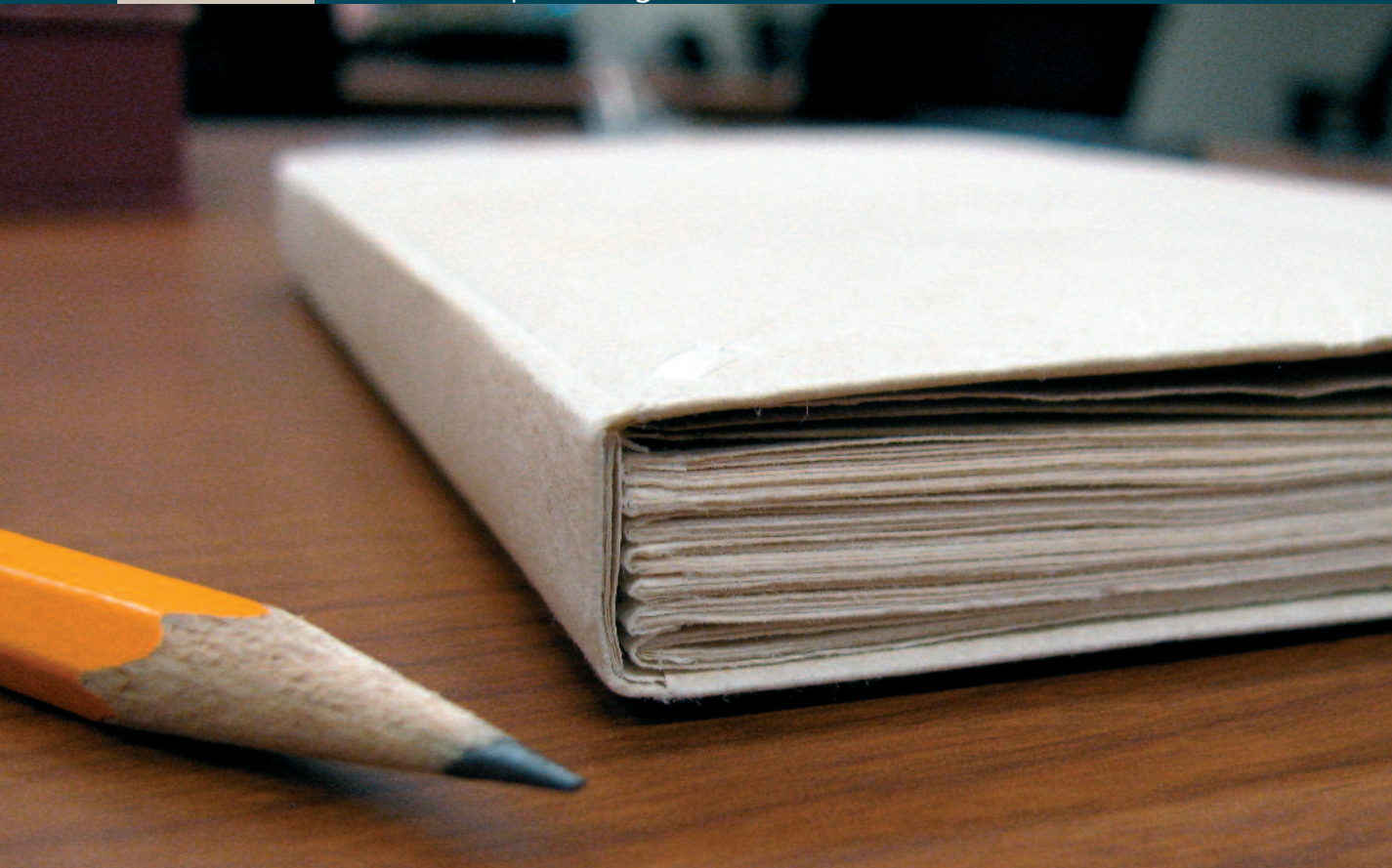
Még annyi tervem volt, még annyi mindent el akartam érní, és hirtelen testem, lel-

kem, szellemem egyszerre csak észlel valami mást... Egy új belátás születik... Mert szinte észrevétlenül, de annál erőteljesebben eltolódnak a prioritások. Már nem lehet ugyanúgy, mint húsz- vagy harmincévesen, vagy akár negyvenévesen is – másképp kell. És ez a másképp hatalmas feladat, mely az egész embert igénybe veszi, óriási összeszedettséget, fókuszáltságot követelve attól, aki ezt valóban meg akarja valósítani – mert ezen látható világ

„Én vagyok az Alfa és az Ómega, az első és az utolsó...”

csak egy eszköz, csak egy átmenet. És ezt édesapám is, aki orvosként az élet szolgálatára esküdött fel, nagyon jól tudta, hogy a valóság belátása akár hatalmas szomorúsággal is betöltheti a szívünket. Mert a legnagyobb alkotás az, amikor ott állunk Krisztus előtt, és minden porcikánkban, a zsigereinkben átérezve tudjuk, hogy mit jelentenek a szavak: „Én vagyok az Alfa és az Ómega, az első és az utolsó, a kezdet és a vég.” Mi pedig lehajtva a fejünket ki tudjuk mondani: „Köszönet mindenért.”

BÜKY ANNA

Véletlenül kilesett naplóbejegyzés

Akkoriban családterápiára jártunk a feleségemmel egy képzett lelkipásztorhoz. Nem vagyok valami vallásos, a mozdonyvezetőknek nincs idejük templomba járni, mentegetem magam. De egy vasutas barátom ajánlotta, és egyszer, amíg a rendelőjében várakoztunk, az asztalon sorakozó folyóiratok között egy stílusos borítójú füzetfelére akadtam. Beleolvastam, a tekervényes és homályos mondatokat látva, és a sok bölcsködő általánosságot – tudod, ilyeneket olvasol a Facebookon is kipoosztva, csak jóval rövidebbeket –, szóval csak a végére érve döbbszemtem rá, hogy a „tiszi” a naplóját felejtette az asztalkán, és avatatlan kézbe jutott. Megpróbáltam lopva kimásolni az egyik bejegyzést, kedves Géza unokaöcsém, te élvezed az ilyeneket, persze ez konfidenciális, ugye nem adod ki senkinek? Íme.

2019. nov. 10. Ahogy belép az ajtón, máris látom rajta. Enervált, nem érti, csak érteni véli önmagát, mintha fájdalmasan tapasztalt tehetetlenségét feje búbján egyensúlyozva lépne be, nagy férfileptekkel, mégis bizonytalankodva, na, ebben is hasonlítunk, gondolom, holott még meg se szólalt. Kicsit fáradtnak érzem magam, az előbb fejeztem be egy nehéz krízisintervenciót, a siker fáradalma!, de most mégis úgy érzem, az ismerkedés ~~izgalma~~ fog kárpótolni. (Géza ezt a szót itt áthúzta.) Meglepődöm, honnan tudom mindezt, holott intuicióm nem mindig működik, kifejezetten belerondít legtöbbször valamiféle kéznél levő, ~~de agyamhoz mért,~~ kergült logikájú, merev racionalizálás. A ~~terapeuták pokla~~ (ezt meg aláhúzta), így nevezem magamnak, ami ilyenkor ~~bennem~~ ~~közbeszól~~ és köztünk – fájdalom – lezajlik. Ahogy maga mögött az ajtót nem meri becsukni, de a kabátját hetykén a

fogasra dobja, így: *dobja*, nos, abban is látom, hogy mindazt meghazudtolni vágyik, ami benne lejátszódott, és íme, mégis zajlik minduntalan, hogyan lehetséges az, hogy ezt is tudom róla, mielőtt megszólalna? Meginog a fogas is fiatalos (*beszúrva az, hogy fiatalos*) lendületedtől, gondolom előzékenyen, pedig tudom: ő inog. Inog az egész ember, mondaná Esterházy, ~~inoglik a fogasra dobott férfi~~, vonaglik az egész nagyleptű ember, felelném kevés stílussal, de huncutul Esterházynak. Kapuzáró pánik sincs, huncutkodna vissza a Mester. De már ő, Péter sincs köztünk, felelném neki: *most*. Függ, mozdulatlan, mint levett férfikabát a nincs ittben. Utána is nyitva maradt egy kapu. Helyettesíthetetlen. Becsukom helyette (vendégem helyett) az ajtót: *pótolható*. Az egyediségünk egyedi módon képviseli létünk, és ez azt is jelenti: nincs riválisunk. (Hogy is lehetne, hisz mindnyájan Isten képe va-

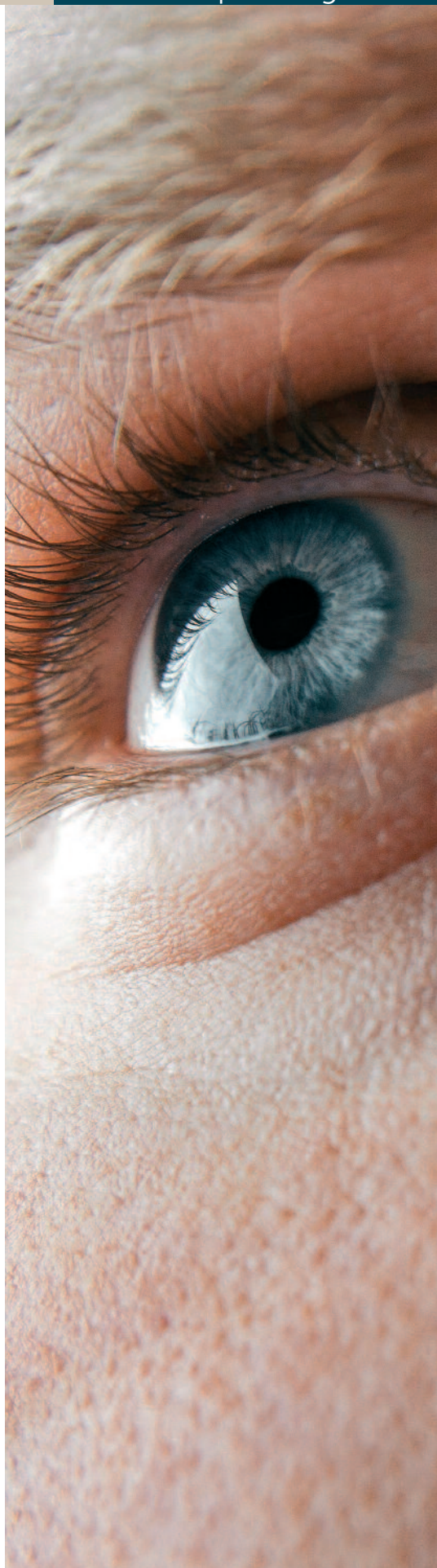
gyunk, vágná rá a Mester ~~huncutul~~. De nem teszi. Én teszem, mondom magam elé. Istennek nincs arca, csak arcai a Szentírásban, meghalni anélkül, hogy én az egyik ~~rivalistalan~~ – örökre helyettesíthetetlen – Arca ne lennék?! Így meghalni: *arcátlanul?*) Aki ebben a korban, mint ez a kliensem itt, krízisben van, az még nem ébredt föl az illúzióból, hogy az egyediségnek nincs rivalisa. Könyököl még, mert azt hiszi, mindenki körülötte potenciális rivális. Addig, míg könyököl, addig még nem lehet eredeti, addig még másolat, szörnyű, hogy sokan – noha születésükkor Isten őket eredetinek szánta – a többi másolataként élnek még felébredés, önmagukra ocsúdás nélkül, és jaj, halnak is majd meg. Nos, ezt hogyan akadályozhatja meg egy ilyen ügyetlen terapeuta, amilyen én vagyok? Aki ugyanebben a korban van, mint a kliense, az életközepi válság korában. Egy hiteles terapeuta kéne ide, aki maga is riválisvesztett férfi. Aki elfogadja, hogy pótolható, de közben azt is tudja: helyettesíthetetlen. (*Te érted, Géza, miért húzta alá épp ezeket a szavakat?*) Aki szerepét és szolgálatát pótolhatónak tudja, feneke nem ragad semmilyen székhez, ranghoz és papi szerephez se, de aki tudja: *ő maga helyettesíthetetlen, tehát van*. (Te tudod, hogy vagy? – kérdeztem később, 2019. dec. 14-én, az ötödik ülésen kliensem-től, amikor már lehetett tőle illet kérdezni. Tudom, emlékeztetett, hisz ma én magam húztam be magam mögött az ajtót. Én se helyetted, feleltem, *gyógyulóban*.)

Önhöz irányítottak, szólalt meg végre, ugye ön valami újhullámos pszichológus? (Így: „újhullámos”. Nincs két hete, hogy egy ifjúsági találkozón az előadásaim után valaki kedveskedve hipszternek hívott [*Géza, itt hogy henceghet ennyire?*], elmosolyodom, a nyolcvanas években Marosvásárhelyen fiatal lelkesként a városban az „újhullámos pap” megnevezés terjedt rólam. Az nekem is rég volt, aki én volt, de ki is lennék – ki is volnék – most ki vagyok én? (*Géza, itt aki én volt helyett azt kellett volna írja, hogy aki én voltam, nem?*) Az énem nem létezik, idézhettem stílszerűen Ebnert Esterháznak a Lesi-tónál a kilencvenes években. Ma már nem idézgetnék, hanem szimplán-darócosan azt mondanám: Én vagyok. Az én nem van, ugyanis. Olyan nincs, vigyorgott vissza akkor rám Péter. Egy málnabokor választott el Pétertől, mint Buddha példabeszédében a málnaszem-élvezete-léttől, pont olyan itt Péterrel élvez-

kedni a létben, gondoltam akkor. (*Vajon miért ér itt véget a kapcsolos zárójel?*) Pedig tudom, hogy tudja, nem vagyok. Dehogy vagyok pszichológus. Sietek tisztázni, hogy csak egy gyalogpap-lelkigondozó vagyok. Nem mondom, hogy egyszerű gyalogpap, mert nyomban kiderítné rólam, hogy szerénykedésem hiúsággalástom is egyben. Dehát fölösleges, nem hall engem (meg se szólaltam még én se, persze), máris áradni kezd belőle a szó. Megállítom, hogy bemutatkozzunk egymásnak. Láng Zsolt vagyok, nyújtja a kezét. Most tévedett először az intuíción (már vártam persze!). Tudom *biztosan*, hogy tévedett. Hisz a nyurga férfit Köő Pálnak gondoltam. Volt ugyanis fiatalkoromban egy Zsolt és egy András barátom, akivel eldöntöttük, verseket írunk mindhárman egyazon Köő Pál álnév alatt egy Weibel Orsolya Emília nevű lánynak, miközben megegyeztünk: mindhárman szerelmeseink leszünk belé. Így, eldöntöttük. És ez az alamuszi alak most mégse ezen a néven, hanem valami Láng Zsolt néven mutatkozik be nekem. Valószínűleg melléfogtam. Majd kiértelmezzük András-sal a januári szupervízió, miért oly gyenge az intuíción.

2020. márc. 18. Még mindig ömlik belőle a szó. Árad belőle a fel nem ocsúdott férfiak ámokfutó Isten-hibáztatása. Ismerem, persze ismerem ezt a bugygyant tompaságot. Magamból ismerem. Isten nem szeret mindenkit egyenlően, hajtogatja szemrehányóan. Így hallom: Engem nem úgy, mint mást, bezzeg. Hirtelen megszakítom: nem, Isten valóban nem szeret mindenkit egyformán, mondom neki lassan. Meglepődik. Más az, ha én mondom neki, amit ő nekem. Jó az, ha Isten nem úgy szeret téged, mint a többit, ismétlem neki, tagolva. Ha egyformán szeretne, te helyettesíthető lehetnél. Lecserélhető. De ha nem egyformán szeret, *akkor egyedi vagy*. Nem azért szeret, mert amúgy egyedi volnál. Hanem azért szeret, hogy egyedivé teremtsen. És megtette már, újjáteremtett Krisztusban. Becsüld magad, te egyedi Krisztus-arc! Elhallgatott, majd a beálló hosszú csend után váratlanul felállt. Egyébként Köő Pál az igazi, a tisztességes nevem, nyújtotta kezét lassan, tiszteletem, köszönt el azon az utolsó délutáni ülésünkön, és mielőtt meglepődve válaszolhattam volna valami ügyetlen *általános*at, el is tűnt a csendben becsukott kapu mögött.

HORVÁTH LEVENTE

Életközepi válság – a pszichológus szemével

Az életközepi válságot mint fogalmat először *Elliott Jaques* írta le 1965-ben. Ez alatt az identitás olyan válságát értjük, amely a középkorú (45-65 éves) embereket érinti. Ezt a pszichológiai válságot olyan események okozzák, amelyek rávilágítanak egy személy növekvő életkorára, elkerülhetetlen halálára és esetleg az életben elért eredmények hiányosságaira. Ez a depresszió, a bűntudat és a szorongás érzését okozhatja, illetve a fiatalos élet utáni vágyat vagy a jelenlegi életmód drasztikus megváltoztatását.

Az életközepi válság elméleti alapjának kidolgozása *Sigmund Freud* követőihöz köthető, akik szerint a középkorúak gondolataiban a haláltól való félelem dominál.

A jungi elmélet szerint az élet középpontja az individuációnak, az önmegvalósításnak és az öntudatnak az a folyamata, amely sok potenciális paradoxont tartalmaz. Ő nem írta le az életközepi krízist, de az általa leírt gondolkodás, érzés és intuíció középtávú integrációja vezethet az élet és a célok zavarához.

Erik H. Erikson szerint a generativitás (alkotóképesség – *a szerk.*) és stagnálás életszakasza egybeesik a középvessztesség válságával. Erikson úgy vélte, hogy ebben a stádiumban a felnőttek kezdik megérteni a nyomást, hogy elkötelezetté váljanak az eljövendő generációk életének jobbítása mellett. Ebben a szakaszban egy személy felismeri a halandóság elkerülhetetlenségét, és ennek a szakasznak az ereje egy jobb világ megteremtése a jövő nemzedékek számára annak érdekében, hogy az emberi faj növekedjen. A stagnálás a pszicho-

lógiai mozgás vagy növekedés hiánya. Az ember ahelyett, hogy segítene a közösségnek, alig képes segíteni a saját családját. Azok, akik stagnálnak, nem fektetnek be maguk vagy mások növekedésébe.

Egyes pszichológusok úgy vélik, hogy a férfi életközepi válsága pszichológiai reakció a házastársa közelgő menopauzájára és a szaporodási karrierjének végére. A férfiakat génjeik befolyásolhatják, hogy jobban vonzzák a reprodukív nőket, és kevésbé kapcsolódnak nem reprodukív házastársaikhoz.

Többek megkérdőjelezik az életközepi válság létjogosultságát, hiszen nem minden ember tapasztalja meg. Vannak olyan személyiségek, akik hajlamosabbak rá, de nagyon változatos formában jelentkezhet. Nem szabad összetéveszteni a középkorúak traumáival, amikor ők átértékelik saját szerepeiket, elért eredményeiket. Ez egy természetes folyamat.

A kutatók azt is feltárták, hogy a nyugati társadalmakban élő, „ifjúságot kergető” emberek hajlamosabbak rá, mint a keleti kultúrák tagjai. A kutatók emel-

lett azt találták, hogy az életközép gyakran a gondolkodás és újraértékelés ideje, de ez nem mindig jár együtt az „életveszélyes válsággal”, pszichológiai felfordulással.

Azok a személyek, akik karrierjüket vagy munkahelyüket az élet korábbi szakaszában változtatták, kevésbé valószínű, hogy megtapasztalják a középkori válságot.

Az életközép válsága 3-10 évig terjedhet férfiaknál és 2-5 évig nőknél.

Okai lehetnek az öregedés vagy az öregedéssel járó változások, ezeken kívül:

- munka vagy karrier (vagy annak hiánya),
- házastársi kapcsolat (vagy annak hiánya),
- a gyermekek érése (vagy a gyermekek hiánya),
- a szülők öregedése vagy halála,
- az életkor előrehaladtához kapcsolódó fizikai változások.

Az életközepi válság eltérően hathat a két nemre. A sztereotípa az, hogy ilyenkor az emberek mindenféle luxuscikket szereznek be (például egy sportkocsit), fiatalabb partnerrel létesítenek kapcsolatot, vagy elkezdnek koruknál

fiatalabb módon viselkedni. A férfiak életközepi válsága nagyobb valószínűséggel a munkahelyi problémák miatt lép fel, míg a nők inkább a személyes szerepek megváltozása/átértékelése miatt.

Bár különbségek vannak a férfiak és a nők válsága között, mindkettőjük érzelmei intenzívek lehetnek.

Oliver Robinson kutató szerint a húszas évek elején kezdődik, amikor egy személy általában megpróbálja feltérképezni az egész életét. Ez az ötvenedik életév között csúcspontot ér el, amikor szembesülnek egy-egy betegséggel vagy akár a halál gondolatával is. Egy ilyen határidő meggyőzhet egy középkorú személyt, hogy életét más módon kell élnie.

Tünetek:

- depresszió, szorongás, apátia;
- mélyeséges bűnbánat érzése a nem teljesített célok miatt;
- félelem a megszűnő lététől a sikeresebb kollégák között;
- vágyakozás a fiatalosság elérésére;
- vágy arra, hogy több időt töltsön egyedül vagy bizonyos társakkal;
- a szexualitás előtérbe kerülése vagy annak hiánya;
- családi, munkahelyi, egészségügyi, gazdasági vagy társadalmi helyzet miatt érzett elégedetlenség, emiatt zavar, szorongás, harag vagy düh;
- ambíció ahhoz, hogy helyesbítse azokat a rossz lépéseket, amelyeket úgy érzi, hogy elkövetett.

Kiutat jelenthet, ha

- szembenézünk a problémáinkkal, tudatosan foglalkozunk velük, akár szakember segítségével;
- átfogalmazzuk céljainkat, vagy újakat keresünk;
- végiggondoljuk szerepeinket, megéltük az abban való változásokat, és ehhez igazítjuk az elvárásainkat;
- megtanulunk hatékonyan megküzdeni a stresszel;
- kerüljük az alkoholt és a gyógyszereket (a „Nem alszol? Itt egy Frontin!” típusú gondolkodást);
- ápoljuk a kapcsolatainkat, és megpróbálunk újakat kialakítani.

PESICS ZSUZSANNA
pszichológus

Kiút az életközepi válságból

Napjaink felgyorsult világában egyre több, főleg középkorú ember élete kerül válságba. Van-e kiút? Kezelhető-e a kóros állapot?

Rögtön a legfontosabb: hiába minden, ha nincs időben jelzés az érintett személytől! Egy negyvenes éveiben járó betegem jut eszembe, aki két gyermek édesapja volt, és látszólag boldog családi életet élt. Öngyilkossága mélyen megdöbbentett. Nagy lehetett a baj, környezete mégsem vette időben észre. Ezekben az esetekben mentésre kevés az esély. Máskor a válságba jutott viselkedéséből látjuk, hogy komoly problémái vannak. Ha azonban az illető elzárkózik a segíteni szándékozó elől, és nincs bizalommal iránta, a helyzet nehéz. Ilyen esetekben nagyon kényes feladat közeledni hozzá és a családjához. Az idő viszont múlik, és nem tudhatjuk, hogy a kezdeti szorongás mikor vált mély depresszióba, netán alkoholos befolyásoltság hatására öngyilkossági késztetésbe. Mikor kell lépünk? Egyáltalán merjünk-e kezdeményezni? Nehéz, embert próbáló kérdések ezek. Nagy türelemre és tapintatra van szükség ezekben az élethelyzetekben.

Régi tapasztalat, hogy az életközepi válságból sokan túlzott alkoholfogyasztásba menekülnek. A rossz munkahelyi körülmények és a sorozatos kudarcok okozta szorongást az alkohol átmenetileg kitűnően oldja. A következmények súlyosak: felbomló házasságok, gyermekek nevelésének elhanyagolása, maradandó egészségkárosodás.

A szomorú tendencia ellenére véleményem szerint a válságos helyzetből van kiút. Gyógyszerek csak tünetileg segíthetnek (pl. alvászavaron, emésztőszervi panaszokon), mivel nem oldják meg az eredendő problémát. A jó családi háttér rendkívül fontos, de sokszor nem elegendő, mivel egy idő után már nem képes ellensúlyozni az egyre fokozódó negatív hatásokat.

A kiutat olyan jól működő közösségek jelenthetik, ahol a válsággal élők Isten igéje által lelki nyugalomra és a testvérek támogató szeretetére találnak. Megértéssel, türelemmel, a szenvedő ember felé való odafordulással, imaközösséggel kezelhető a probléma. A kérdés az, hogy az érintettek környezetében vannak-e ilyen befogadó gyülekezetek. Ha igen, megtalálják-e az odavezető utat?

„...jövénny voltam, és befogadtatok, mezitelen voltam, és felruháztatok, beteg voltam, és meglátogattatok... Bizony mondom nektek, valahányszor megtettétek ezeket akár csak egygel is az én legkisebb testvéreim közül, velem tettétek meg.” (Mt 25,35–36.40)

DR. KOCH BÉLA

Keresztrejtvény

A rejtvényünk egy az életközepi válságot érintő könyv szerzőjét (aki a fotón is látható), címét és alcímét rejt.

A megfejtéseket a szerkesztőség címére várjuk: 1164 Budapest, Bathányi Ilona u. 38–40.

	A TONNA JELE	AGYONHAJSZOLÓ TEJ-TERMEK	...JANCU, ROMÁN FORRADALMA (1824–1872)	IGEKÉPZŐ, A-KÓD ÉS A-KÓD PÁRJA	SZÍNLEN, UGYANCSAK	AZ IDŐ JELE	A KILENC GÖRÖG MŰZSA EGYIKE	A FÖLD-SZÍNIRE	JAVÍTVÁ, JAVÍTOTI, RÖVIDEN	A FOGADÁSÁRA IGYEKVŐ	KÉSZÍTTE: MELEG DAVID
	A KÖNYV ALCÍME										S ↓
	EBÉD ELSŐ FOGÁSA LEHET					ENS... LÉTEZŐ DÖLOG					
	...ROCK; ZENEI STÍLUS				IGEN, BÉCSBEN!			ÖV			
	...GARDNER; AMERIKAI SZÍNSZŰVŐ (1922–1990)				OKORI ÍRÓ, SZÓNOK			NÉMET BANK NÉV; DETŐI (OLB)		VAS MEGYEI KÖZSEG	
	A KÖNYV SZERZŐJE				SPANJOL EXKIRÁLYNE					SVAJCI VÁROS	S
	ORSZ TEHERGÉPKOCSI-MÁRKA	DISZNÓ-OLÉSKOR HASZNALT FOLYADEK	HÉBER EREDETŰ FÉRFINEV	A KALCIUM VEGYJELE	ÜRES TÁJI	...AGRÁR KFT., HÁZAI AGRÁRCÉG	ŐSZI HÓNAP RÖVIDEN	WARHÁUS; ANGOLUL			
	OVADÉK, IDEGEN EREDETŰ SZÓVAL					ELLENTÉTES KÖTŐSZÓ	...PALACSHINTA; ÉTEL	EBÉD...; BIBLIAI TISZT			
	SZEMÉNY TAKARMÁNY LOVAK ETETÉSÉRE				HÁZAUT RÉSZEI	EZZE ELLENTÉTE	A TÁRGY RACJA	PECSI EGYE-TEM. RÖV.			
	FÉRBŐL A 24 ÓRÁBÓL VALÓ			GABONA-NÖVÉNY, TÁJSZÓVAL	ISMERET RÖVIDEN		TURKU SVÉD NÉV (ASO)	NÉMET FÉRFINEV			
	HAI-FY; ÍRÓ (1921–1992)			XENON		ENTERIÓR A HÁZBAN	...VERA; GYÓGY-NÖVÉNY			FÉLÉVI	
	A KÖNYV CÍME				A TESI A JIFE		JUTTAT			KIDÓL A VEGÉN	AZ ELEKTRON JELE
A											

Előző számunk keresztrejtvényének a megfejtései: „A játék a kutatás legjobb módja” (Albert Einstein) és: „Aki nem játszik, nem is ember” (Szilvási Lajos).

Az a pásztor, aki számol

Nem is tudom, hogy örüljek-e vagy sem, de inkább örülök, hogy későn érő emberként, hatvan fele járván, még kicsik a gyermekeim. A lányok tizenhárom évesek lesznek a nyáron, kicsi fiam januárban múlt nyolc, szeptemberben kezdte meg tanulmányait az első osztályban. Nem kell csodálni, hogy nincs időm ennyi idősen arra, hogy a középkorúak pánikbetegségén gondolkodjam. Sem pszichiáter, sem pedig pszichológus nem vagyok, pedig néha olyan jó lenne, ha erősebb mentálhigiénés vénával lennék megáldva.

Láttam már viszont egyet-mást az életben, ha most nem is érint még ez a dolog, s adja Isten, hogy ez így is maradjon. Hallottam, hogy ez sokakat érint, megéri, hogy egy kicsit elgondolkozzunk rajta.

Nem vagyok az idegen szavak rajongója, de a pánik szavunk egyenesen telitalálat. Van benne valami állati őrszorongás, valami olyan, amit még az Édentől keletre lévő világból hoztunk, borzolt idegeinkbe csomagolva. Amolyan félszerzet, amilyen csak egy pásztoristen fia lehetett, félig kecske, félig ember, maga a vad bujaság, és mellette finom lelkű zenész. Ilyen ez a félelem is, torz és állati. Mindenre figyelő és mindenre érzékenyített. Félelem valami olyantól, amit pedig talán könnyű lenne leépíteni. Figyeltük-e, hogy a szókék barnák, a vörösek feketék, a feketék viszont szókék szeretnének lenni? Senki sem elégedett azzal, ami éppen van. El kell tüntetni a szem körül a szarkalábakat, vastagabb ajkak kellene, és

egyáltalán... és különben is... Úgy kéne kinéznünk, mint egy huszon-, na jó, harmincévesnek. Mindez valami kifacsarodott elvárás, valami ifjúságkultusz miatt. **Félünk attól, hogy megöregszünk? A haláltól? A szenvedéstől? Az idő legyőzhetetlen.**

Mire az ember a középkorúak társaságába lépett, élt már annyit, hogy – ha maradt benne valami az isteni lélekből – felkiálthatott a zsoltárossal: „Bocsásd meg, Úristen, ifjúságomnak vétkét!” Tudta ezt Dávid, és tudta ezt Balassi is. Tudja ezt mindenki, aki érzi „az istenszagot”! Szekularizált világunkban vannak felebarátaink, akik önként vagy ezt tanulva, Isten nélkül szeretnek élni. Ez is választható opció, de mindenféleképpen el kell számolni egykor volt önmagunkról s viselt dolgainkról, a törvény nem tudása nem mentesít ez alól. Ekkor zuhan az emberre a páni félelem. Pedig olyan könnyű volt minden, mikor még én dönthettem el mindennek az értékét! Mit is énekel a magyar pásztor több ezer év tapasztalatával a háta mögött?

Szent György napján, kihajtáskor Minden fattyú lehet pásztor, Mihály napján, szoruláskor Az a pásztor, aki számol!

NAGY ZOLTÁN

Hátra arc!

Volt egy öreg barátom, bölcs pásztorember, aki kétszáz juhért volt felelős a régi térszélvilágban. Negyvenkettedik születésnapomon egy frissen készült gomolyával meg egy pástorbölcsességgel ajándékozott meg.

– Tudod – mondta jellegzetes, szigorú mosolyával, amit csak a szája sarkából lehetett leolvasni –, eddig mentél valahová, mostantól meg jössz valahonnan.

A rejtélyes mondást nem magyarázta meg, de ahogyan múltak az éveim, egyre jobban megértettem, hogy mit is akart üzeni ezzel a különös mondással öreg barátom, aki azóta régen elment minden élőknek útján. Mert az ember életútjának felén van egy váltó, amelyen ott áll a parancs: „Hátra arc!” Addig terveztünk, reméltünk, álmotunk a jövőről, és soha nem gondoltunk arra, hogy elfogy az erőnk meg az időnk. És ekkor csalódunk önmagunkban, a másikban meg az egész életben. Ekkor hangzik el Isten különös parancsszava: „Hátra arc, indulj!”

Bizonyára nem fiatal ember volt, aki Mózesnek, az Isten emberének imádságát, a 90. zsoltárt írta. „Taníts úgy

számlálni napjainkat, hogy bölcs szívhez jussunk!” (Zsolt 90,12) Érdekes, hogy itt a zsoltáros nem az évek vagy az évtizedek terveiről beszél, hanem a napok számlálásáról. Ez a „hátraarc” úgy kezdődik, hogy észreveszünk múltó napjaink értékét.

A fogyó idő drága kincs lesz, de ez a növekvő prés, lélektani nyomás csak úgy lesz elviselhető, ha megtanulunk hálásnak lenni az eddig észrevétlen kicsiért. Ez a hála nem hálálkodás, amit udvariasan el szoktuk mondani, ha valami jót kapunk, vagy ha valami jó történik velünk. A hála felismerés, ami egy állandó tanulás eredménye. Az ókori ember számára a szív nem csupán az érzések helye volt, hanem az egész belső ember. **Amit tanulni kell, napjaink, fogyó időnk titkának felismerése.**

Rá kell döbbernünk arra, hogy nem a véletlenek, nem is a vakszerencse uralja a mi életünket, hanem mielőtt megszülettünk volna, Istennek volt egy terve mivelünk, és ebbe beletartozik minden jó és minden rossz, ami velünk történik. Boldogok csak akkor lehetünk, ha Isten tervét felismerjük, amit csak visszafelé nézve lehet megismerni. Sok mindent akartunk, sok min-

denért imádkoztunk, és sokszor úgy éreztük, hogy ő elhagyott minket, nem hallgatott ránk, pedig csak nem ismertük a tervet, azt az utat, amelyet számunkra ő készített.

Amikor az ember életútjának feléhez ér, és hálás szívvel tud visszafelé nézni a rosszra éppúgy, mint a jóra, akkor kezdi érteni a hétköznapok értelmét. Ha tovarohan, és a hála „hátraarcát” nem tudja megtenni, értelmetlenné lesznek hétköznapjai. Nincs tragikusabb látvány, mint ha egy nagymama az unokája szakadt farmerjébe préseli magát, hogy fiatalabbnak látsszon; nincs szörnyűbb, mint egy olyan ember napi szenvedése, aki nem tudja vállalni önmagát, korát, életét, amiben volt jó, szép és kemény megpróbáltatás egyaránt. De nincs olyan hegy, amelyen ne lenne csúcs, és nincs olyan út, ami a hegytetőről nem a völgyön át vezetne újabb csúcsok felé. Így tanuljuk számlálni napjainkat.

Csak a hála életrajza tanít meg bennünket élni az alkalmainkkal.

Minden sikerünk és kudarcunk a pillanatban van elrejtve. A bölcs szívű ember ezt ismeri fel, ezért lesz hálás. Keresztyénnek lenni azt jelenti, hogy nem a véletlenekben, hanem Isten gondviselésében hiszek. Ha visszanézek az életemre, rájövök, hogy Jézus nem előttem vagy mögöttem, hanem velem járt az úton, és ezért ma sem

Jézus nem előttem vagy mögöttem, hanem velem járt az úton.

hagy el. Eddig mentem valahová, most kezdem látni, hogy jöttem valahonnan, és ettől nyílik meg a szemem, hogy az a Jézus, aki eddig velem járt, biztosan célba fogja segíteni az életemet. Ez nem egy elképzelt meseország lesz, mint ami magának teremt vigasztalásul az ember, hanem az a létforma lesz, amikor végre közös nevezőre kerülök önmagammal, hogy az legyek, akinek Isten születésem előtt megtervezett engem. Minden embernek utat készített Jézus, de vannak, akik ezt az utat megtagadják, és sokszor csak nagyon nagy kerülőkkel jutunk el oda, ahol ő vár ránk.

SZIGETI JENŐ

Ismétlődő eón, gonosz kronosz, kegyelmes kairosz

Az életközepi válság az *Erikson* által felvázolt személyiségfejlődési szakaszokba illeszkedik. Egyik korszakból a másikba átlépni nehéz, veszélyes, krízissel járhat. Ezért létezik életközepi válság is.

A korszakokat mint a történelem szakaszait az antik görög kultúra is használta. Az egymásra épülő eónok (élettartam, világkorszak – *a szerk.*) egyedi fejlődést is tartalmaznak, a világban mégis egyfajta ciklikusságot testesítenek meg. Ezen eszmét elevenítette fel tudományos formában *Roger Penrose*, amikor egészen radikális módon megfogalmazta ún. konform ciklikus kozmológiáját. (Hipotézisének keresztyén értelmezése messzire vezető feladat lenne, e helyütt elégedjünk meg azzal, hogy szemléltetésül tekintünk rá.) Modelljében az univerzum ciklikusan ismétlődő eónok során a végtelenségig távol, ám közben egyre inkább már csak fotonok maradnak hátra, és ilyen körülmények között az idő és a távolság mérése elbizonytalanodik, és amikor már kizárólag fotonok léteznek, a fizika összezavarodik. Hirtelen „végtelenszer nagyobb méterrűdra vált”, így a mindenség egy párányi tűzgolyóként ismét átéli a Nagy Bummot, miközben tovább távol, ismét a végtelenségig...

Univerzumunk lassan életközepi válsághoz közelít, emberi életpályánk tekintetében is tanulságosnak látom e modellt. Személyiségfejlődésünk során a korszakváltásokkor lelkünk egyfajta ki-

üresedése következik be, gonosz idők állnak be. **Akinek azonban sikerül túllendülnie a válságon, az léptékváltással folytathatja a növekedést, egyre gyorsulóan.** Első éveinkben rengeteget tanulunk, főleg testi funkcióink terén. Alsó tagozatban magasabb szintről visszanezve mindez már természetesnek, semminek, a végtelen egyetlen ponttá zsugorodásának látszik. Hiszen ekkor sokkal fontosabb és súlyosabb megtanulnivalónk akad, főleg az újdonságot jelentő olvasás-számolás terén. Felső tagozatban már ezek az alapok is természetesnek tűnnek, ponttá zsugorodtak. Jöhet a középiskola – egy érettséghez képest eltölpül az általános iskola tananyaga. Az egyetem egyetlen komolyabb vizsgájához képest mennyire minimálisnak tűnik már az érettségi is! Egészen más mértékegységeket használunk az egyes korszakokban. Jöhet posztgraduális képzés, szakmabeli elhelyezkedés, családalapítás – mindegyik hasonló léptékváltást ad.

Tulajdonképpen bármelyik személyiségfejlődési fok esetén igaz, hogy egyfajta kiüresedést, mértékegység-elbizonytalanodást élünk át, és ha elmarad a következő fokozatba lépés, a léptékváltás, akkor válságba kerülünk – így törhet ránk az életközepi válság is: középkorúvá érve kiderül, hogy **a további növekedéshez nem elég pusztán e világ dimenziója, itt is szükség van egy léptékváltásra.** Egy-egy korszak végén az idő gonosz oldalának a karmaiba esünk. Életünk második felébe hatolva a halál felé fordulás pedig azt teszi lehetetlenné, hogy hitbéli növekedés nélkül elviseljük, hogy már nincs fizikai, szellemi növekedés életünk-

ben, fogy a kronosz-időnk, átéljük az egész világ pusztulását.

Hogyan lehet túlélni egy válságot? Lehet, hogy a korszakhatárokon már nem lesz idő a gonosz kronosz eltűnésével, amint János tudunkra adja jelenései közepén: „...nem lesz többé idő (kronosz!)” (Jel 10,6) Ám prófétai könyve keretként

Tovább növekedem az örök élet felé...

közvetíti Jézus biztató igéjét, miszerint „az idő közel van” (Jel 1,3; 22,10). Itt a kairosz szó áll, az alkalmas idő, amely épp ezért kegyelmes idő: ez az alkalmas pillanat jelenti a léptékváltás áldását, amikor a végtelenül elhúzódó eón-korszak végén már megszűnik a kronosz-idő is, majd egy új kezdet pillanatával mégis továbbindul minden – ám immáron nem ebben az eónban, hanem egy következőben. Olyan értelemben is korszakváltás következik, hogy az eón jelentésének váltása is megtörténik: már nem egyszerűen az ezredévek korszakait, hanem magát az örökkévalóságot jelenti: testünk-lelkünk halálát a gonosz kronosszal, és a kegyelmes kairosz feltámadása által az örökkévalóság üdvösségkorszakába lépést.

Az életközepi válság tehát nem arról szól, hogy addig befelé mentem a születés felől a növekedésen keresztül az életbe, azután pedig kifelé megyek az életből a leépülésen és betegségeken keresztül a halálba, hanem hogy tovább növekedem az örök élet felé!

SZAKÁCS TAMÁS

A szerző fizikus, lelkész.

Életközepi érettségi vizsga

*Az emberélet útjának felén
egy nagy sötétlő erdőbe jutottam,
mivel az igaz utat nem lelém.
Ó, szörnyű elbeszélni mi van ottan,
s milyen e sűrű, kúsza, vad vadon:
már rá gondolva reszketek legottan.*

(Dante: Isteni színjáték)

Érdekes dolog az ifjúság. Elindulunk telve vágyakkal és reményekkel, fel a nagy hegyre, amelyet meg akarunk hódítani, haragszunk az akadályokra, amelyeket kerülgetnünk kell, mert gátolnak abban, hogy még gyorsabban rohanjunk. Aztán persze időnként elesünk, ilyenkor valamivel óvatosabban futunk tovább, de még mindig ruganyos léptekkel, szemünket a célra szegezve.

És akkor egyszerre – nem tudjuk, hogyan és mikor történt – már csak azt érzékeljük, hogy vízszintes terepen futunk. Hogy innen már csak lefelé vezet az út. Fent vagyunk a tisztáson, a hegytetőn, ahova az egész út alatt vágytunk. Körbenézünk, kifújuk a visszatartott levegőt, és elönti a szívünket a... kétségbeesés. **Hát ezért küzdöttem annyit? Ezért a vacak kis hegyért?** Ez az a kilátás, amelyért annyi mindent fölládoztam? Hát komolyan, én tényleg csak ennyire vagyok képes?

Azt hiszem, sejteni lehet, hogy Dante rémisztő erdejéről beszélek, a nem nagyon ismert, keveset emlegetett „midlife” krízisről, vagy magyarul életközepi válságról. Arról az időszakról, amikor az ember ráébred arra, hogy az élete, kapcsolatai, családi viszonyai, karrierje és szolgálatai megérkeztek abba az állapotba, amikor úgy érezheti, már nem várható bennük lényeges változás. Már nem fogják kinevezni, már nem tudja meg soha, milyen a világhír, már valószínű, hogy nem találja meg a társát, már nem lesz több gyereke, nem fogják nemzedékek emlegetni a nevét mint hatalmas evangélistáét. Az élet – gondolja – ezentúl már ugyanazon egyenlet szerint, kiszámítható görbe mentén megy tovább, és ez elkésztő, rémisztő és kiábrándító.

Ó – gondolhatják néhányan –, ez a kérdés azokat feszíti, akik nincsenek elég mélyen meggyökerezve a hitben, és nem tudják, hogy az életük jó terv szerint halad. Természetesen nagyon fontos tudnunk, hogy ha az életünk kősziklára, vagyis az Urunkkal, Jézus Krisztussal való kapcsolatra épül, akkor mindez tényleg csak egy vihar

lesz a sok közül, és remélhetjük, hogy nem fog elsodorni az ár. Ugyanakkor tudatában kell lennünk annak, hogy ahogy a gravitáció nem kerül ki minket, úgy az egyéni fejlődés törvényszerűségei sem. Ahogy tudjuk, hogy a kétéves életében milyen fontos időszak az éntudat kialakulása, és része a fejlődésnek, még ha fárasztó is időnként a sok „nem” és toporzékolás, ahogy tudjuk, hogy egy tinédzser nem feltétlenül lustaság miatt fekszik az ágyán órák hosszat, hanem hihetetlenül fontos érési folyamatok játszódhatnak le benne, úgy ezt az időszakot is tudatosan várhatjuk, készülhetünk rá. **És ha felkészülten ér minket ez az életkrízis, akkor remélhetőleg érett választ adunk rá.**

Mi az éretlen válasz? Amikor egy nagyon kicsi, totyogó gyerek betakarja a karjával a szemét, és ezzel úgy tesz, mintha elbújt volna, hihetetlenül édesnek találjuk, és szívesen játszunk vele még sokáig. Ha azonban egy negyvenes éveiben járó férfi tagadja el maga előtt a valóságot, és tesz úgy, mintha hirtelen huszonöt éves lenne megint, az már csöppet sem mulatságos. Mert aki nem tud éretten szembenézni az idő múlásával, az gyakran úgy kezd viselkedni, mintha újra az élete elején lenne. Új, fiatalos frizurát csináltat, újra színes tornacipőben jár (természetesen önmagában nincs ezzel semmi baj), új hobbiba kezd, új autót vásárol. Ezek elfogadható megküzdési módok lehetnek, de nagyon szomorú, ha valaki nem áll itt meg, hanem újra párt keres magának, tehát a feleségét – ritkábban a férjét – is lecseréli egy „újabb modellre”, új családot alapít, és azt játssza, hogy újra fiatal. Csak éppen ez már nem

játék, mert ez az út csak tragédiák – a sajátját is beleértve – során keresztül vezet-het.

Mennyivel érettebb dolog végignézni az addig megtett úton, és számadást készíteni! Hogy ez nem könnyű? Nem véletlenül vannak a fenti idézetben a „kúsza, vad, szörnyű” jelzők. Nem könnyű a számvetés. Sok bűnbánat, sok megbocsátás, sok könny, sok kegyelem a mérleg ilyenkor. De ha valaki elég bátor, hogy a Szentlélek segítségével átverekedje magát ezen az erdőn, kész lesz arra, hogy megújult identitással az előtte álló útra tekintsen. Úgy, mint egy csodálatos új lehetőségre, új erővel, új lelkesedéssel, de már sok tapasztalattal és bölcsességgel. Akár teljes megújulással, az eddigiekhez képest sokkal nagyobb feladattal, akár úgy, mint Mózes. **De mindenképpen abban a boldog tudatban, hogy befordult a célegyenesbe...**

És akkor, a ránk bizottakért továbbra is felelősséget vállalva, de a múlt terheit letéve új értelmet kaphat bennünk is Pál apostol hitvallása:

...egyed teszek: ami mögöttem van, azt elfelejtve,
ami pedig előttem van, annak nekifeszülve futok egyenest a cél felé,
Isten mennyei elhívásának a Krisztus Jézusban adott jutalmáért.”
(Fil 3,14)

DR. SZÉCHEY RITA

Az elfogadás gyógyító ereje

Johann Gyula evangélikus lelkész, lelkigondozó, mentálhigiénés szakember, a Semmelweis Egyetem mentálhigiénés továbbképzésének óraadója, emellett krízisben lévő lelkészeket kísér. Kompetenciája megkérdőjelezhetetlen, lelkipásztori és lelkigondozói praxisa során számos esettel találkozik. Először az életközepi válság definíciójáról, az ezt kiváltó fő okokról kérdeztem.

Lehet definiciókat alkalmazni, de amennyire segít megragadni egy jelenséget, annyira meg is köti a gondolatainkat. Az életközepi krízis nem azonos a kiegészítéssel: utóbbi patológiás folyamat, melynek során az egyén komolyan megbetegedhet. Az életközepi válság harmincöt-ötven között, leginkább a negyvenedik életév környékén jelentkezik. Ebben a korban sokféle változás történik az ember életében, amelyekkel szembe kell nézni, s valamilyen választ kell adni rájuk. Van egy magánhasználatú képmem erre. Az emberi élet úgy épül fel, hogy van egy felfelé ívelő szakasz, a tervek, álmok ideje, a családalapítás, a karrierindítás korszaka – ez mind nyereség. Szakmai és családi téren a továbblépés éveit éljük. Aztán elérkezik egy pont, amikor már jönnek a veszteségek. Visszafordul a felfelé ívelő élet. Az álmokkal szemben a realitásokkal is szembe kell nézni.

Megérezzük, hogy az életünk véges? Igen, a halálkérdés is benne van. Elmennek a szüleink, esetleg már a kortársaink is. De sok más is van még: kirepülnek a gyerekek, s ott marad a házaspár – egymással. Hogyan tovább, mi az újabb cél? Ez egy krízis, amellyel kezdeni kell valamit! Újra kell fogalmazni alapvető dolgokat. De van „durvább” is: szakmai téren is jöhet krízis. Sok – főleg hölgy – kliensem volt, akiket a munkahelyükről küldtek el. A helyükre fiatal, csinos, több nyelvet beszélő, feleannyi fizetést kapó lányok kerültek. Sok nagy cég vált struktúráját, s egy ötven körüli ember ott marad munka, kereset nélkül. Feleslegessé válik.

Századokkal ezelőtt még jóval alacsonyabb volt az átlagéletkor, mint ma. De vajon minden történelmi kor embere érintett volt ebben, vagy ma jobban „ránk szakad” ez a jelenség? A szakirodalom nagyon friss: életközepi válsággal a hetvenes évek óta foglalko-

zunk erőteljesen. Ha a személyiségfejlődési oldalát nézzük, akkor biztosan megvolt! Igen ám, de volt a társadalmi berendezkedésnek egy megtartó ereje, például a több generáció, a nagycsaládok együttélése. A szülő nagyszülőként folytatva nem élte meg veszteségnek a gyermeke felnőtté válását. A szerepváltások természetes módon, folyamatként történtek meg. Kevésbé volt stresszes a világ, kevesebb szerepnek kellett megfelelni. Ma társadalmi kényszerhelyzetek hatnak a középkorúakra. A keresetet felemészti a megélhetés, a fogyasztás kényszere is szorongat. Csökken az emberek önérték-érvényesítő képessége.

Hogyan kezeli a praxisában az ilyen eseteket? Milyen lépések során vezethető ki valaki a válságból? Tudni kell, hogy ez minden közösségre jellemző, a hívőkre is. Természetes dolog, nem betegség, bár betegséggé

is alakulhat. Érdekes, hogy magunkon gyakran nem is vesszük észre a jeleit, másokon hamarabb. A segítség, megoldás beszélgetések során történik. Nagyon jól kísérhető folyamat ez. A lelkigondozó feladata nem abban áll, hogy megmondja kliensének „a tutit”. A legfontosabb, hogy a segítő nagy elfogadással áll a kliens mellett. Elfogadja azt, amit ő maga nem tud. S ezt az elfogadást a kliens átveszi. Kezdi látni önmagát, elfogadóan tekint arra, hogy megváltozott az élete. Ezek lépésenként történnek. A beszélgetés során kis feladatokat adunk a kliensnek, amelyeket végig kell gondolnia. Ketten, közösen végigjárva az utat képes lesz szembenézni mind az élet változásaival, mind önmagával. A jelenlét, az elfogadás gyógyító erejű.

Innen már csak egy lépés, hogy Isten mindannyiunkat elfogad és szeret. Jézusban megmutatta, hogy a szeretete határtalan. Szakemberként mit tanácsol: a Szentírás válaszához hol nyissuk fel a Bibliát?

Egy öreg barátom néhány mondata jut először eszembe. Egy nehéz betegséggel találkozáva egyre intenzívebben fordult az egyházi élet felé. Azt mondta nekem: úgy éli meg, hogy a Krisztuskövetésre meg kellett érnie. Nem valami kognitív, elméleti dolog a hit, hanem egzisztenciális megérés! A megérés szó szépen visszaadja ezt a folyamatot. Gondoljunk Keresztelő János szavaira Krisztusról: Neki növekednie kell, nekem pedig kisebbé lennem. Ebben az életkorban ez nemcsak teológusként értelmezhető, s nemcsak a krisztológiai oldala jelentős, hanem az elfogadása is. Vagy ahogy Pál apostol mondja: többé nem én élek, hanem él bennem a Krisztus. A belső lelki változások arra vezetnek, hogy én kicsit visszább lépek. Elfogadom, hogy Isten belép olyan területekre, amelyeket addig kitölteni véltem, de már érzem a hiányaimat. S ő benne van! Egyre inkább számolok vele. Nikodémus jut eszembe: van egy találkozásjellege ennek az időszaknak, ami más, mint „gyermekségünk hite”. Nem a hit kognitív, elméleti síkjaira vezet ez a tapasztalat, hanem az istenkapcsolat megéléséhez érkezünk. Éltető kapcsolatba, amely folyamatos, amely kontemplatív, figyelmes magatartásunkra érkezik válaszként. Amint csodálom, ahogyan Isten dolgozik bennem és másokban. Luthert itt is példának tekinthetjük: szerzetesként átélte, megszerzett

Fotók: Kiss Tamás

gyakorlatait egész életében megőrizte az istenkapcsolatában.

Jól értem, hogy nem kell félnünk az életközepi válságtól, hiszen rejlik benne egy nagy lehetőség, amely felnyitja a szemünket, új utakra vezet?

Pontosan. Fogékonnyá válunk arra, ami éltet, ami kiszabadít. Szabaddá válhatunk a még előttünk álló évtize-

dekre, és ezt Isten jelenlétében élhetjük meg. Ez az erő felkészíthet tehát az öregkorra is, hogy méltósággal haladjunk tovább az úton. Segít kibékülni a „kamaszkori álmmal”, ami megvalósult belőle, s ami nem. Az önmagam elfogadása – Isten előtt. Mert talán ez a legnehezebb lecke az életünkben.

STIFNER-KŐHÁTI DOROTTYA

Mi a baj az emberekkel?

Ime, a sátán, az ezerarcú ördög, vagy ha úgy jobban tetszik: a „sokszínű”! Tanácstalanná, határozatlanná, szenvedélybeteggé, kiégetté, hontalanná, otthontalanná tesz, pánikba ejt, manipulál, felingerel, megfélemlít, megkötöz, babonás hitre és mammonimádatra ösztönöz, „bankancslistával” menekít a halál elől. Vele szemben Istennek, mint a képmására teremtett embernek is, csak egyetlenegy arca van: a Krisztus-arc!

Mi a baj az emberekkel? Az a baj velük, hogy az itt felsoroltakat megoldandó problémának tartják, amelyeket különféle praktikákkal és patikákkal igyekeznek kezelni. Két kérdésre keresik a választ: 1. Mi a bajuk (diagnózis)? 2. Mi rá az orvosság (terápia)? Mindkét kérdés rossz irányba tett lépés; nem azért, mintha egy lelkész okosabb lenne a szakembereknél, hanem mert Bibliával a kézben senki nem vethet más alapot, különösen egy lelkész nem!

A szakemberek között is vannak, akiknek hasonló a véleményük. Például: „Amin tudsz, változtass, amin nem, fogadd el! Légy alázatos!” Vagy: „Egy-egy krízis nemcsak rossz, hanem jó is.” Vagy: „A legtöbb embernek az a baja, hogy hibás a gondolkodása.” Rossz

a diagnózis, ha természetes dolgokat betegségként tartanak számon. Így aztán a terápia sem lehet jó, legföljebb csak a praktikusoknak és a patikusoknak hasznat hajtó!

Bizonyos fájdalmak, mint a láz, túlmutatnak önmagukon; ezért a fájdalom nem mindig rossz. **„Amikor az asszony szül, fájdalma van, mert eljött az ő órája, de amikor megszülte gyermekét, nem emlékszik többé a gyötrelmére az öröm miatt, hogy ember született a világra.”** (Jn 16,21) Vannak a testnek más „tövisai” is (2Kor 12,7), amelyek fájdalmat okozva is az ember javát szolgálják: megóvják az embert az elbizakodottságtól!

„Bármilyen bölcs is egy ember, csak a sötétben tapogat. Az értelem ugyan tud háromig számolni, különbséget tenni fekete és fehér, kicsi és nagy között, de a hit dolgaihoz semmit nem ért. Anyyira vak, hogy ha az összes ember minden tudományát együvé tenné, akkor sem foghatná föl és érthetné meg. Minden ember súlyos vak-ságban él, és abban is maradna, hacsak Isten nem nyitja meg a szemét.” (Luther magyarázata 1Pt 2,9-ről)

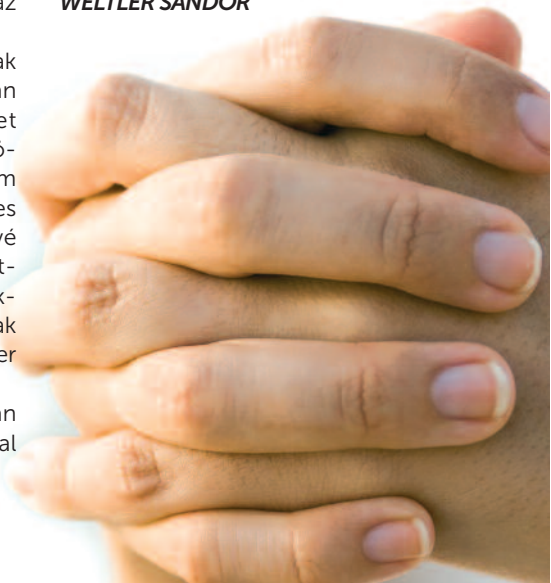
Ez Luther véleménye a napjainkban ránk zúdított milliányi álproblémával

kapcsolatban. Ha valaki őt kérdezné az életközepi válság kérdéseiről, annak Isten igéjével válaszolna, első helyen (meglepő módon) talán éppen Jakab apostol igéivel: **„Szenved-e valaki közöttetek? Imádkozzék!”** (Jak 5,13a) **„Valljátok meg azért egymásnak bűnaitokat, és imádkozzatok egymásért, hogy meggyógyuljatok!”** (Jak 5,16a)

Elég, ha egy lelkész elvégzi a munkáját. Például így: „Amikor Luther doktor meglátogatott egy beteget, barátságosan beszélt vele, odahajolt hozzá, és először a betegségéről érdeklődött. Mi a baja? Milyen orvost hívtok? Milyen orvosságokat szed? Majd azt firtatta: türelemmel viseltetik-e betegségében az Isten iránt? Amikor megtudta, hogy türelemmel hordozza a keresztyét, dicsérni kezdte a keresztyén türelmet, amelyet Isten Szentlelke munkál bennünk. Mert bizony az ő jótéteménye, ha valaki már életében eljut az igaz ismeretre, hisz az Úr Jézus Krisztusban, Megváltójában. A látogatás végén arra buzdította a beteget, hogy maradjon meg a hitben, majd nagy buzgalommal imádkozott a betegért. Amikor pedig a betegek közül némelyek hálálkodni kezdtek, Luther azt válaszolta, hogy csak a hivatását és kötelességét teljesítette, senki hálájára nem tart igényt.” (Asztali beszélgetések, 152. o.)

A keresztyénséggel tehát nem az a baj, hogy kipróbáltatott és könnyűnek találtatott, hanem az, hogy nehéznek találtatott, ezért ki sem próbálták. Aki leteszi a keresztyét, és már nem hisz, az nem a semmiben, hanem mindenben fog hinni, mint az a beteg, aki „minden vagyonát orvosokra költötte” (Lk 8,43). Miért költenétek arra, ami ingyen kapható? „Miért adnátok pénzt azért, ami nem kenyér, fáradozásotok jutalmát olyanért, amivel nem lehet jóllakni?” (Ézs 55,2)

WELTLER SÁNDOR

Dsida Jenő:

Hálóing nélkül...

Föl-fölvetem és némán eltűnődöm, mi is lelt tegnap este engemet?

Ruháimat már szálig levettem, még nem vettem föl
 hálóingemet, egyedül álltam,
 kissé tétovázva, szobámban, egyedül és meztelen
 s a villanyt aztán lassan elcsavartam. Irtózatossá lett.
 Esztelen és irgalmatlan, végtelen sötétség,
 este, melynek már szinte teste van, a pillanatok
 estek és zuhogtak és én dadogtam:
 – Késő este van, éjszaka is talán,
 s ki tudja, reggel virrad-e ily sűrű sötétre még
 és nem nyel-e magába mindörökre e kátrányos,
 fekete sűrűség?

Eszembe jutott minden, ami rossz volt,
 rossz gondolat, vers, csók, kihült falat
 és annyi régi, sápadt ismerősöm,
 ki messze van, vagy lent a föld alatt.
 És hirtelen és furcsán ráijedtem, hogy ami eddig élt,
 csak a ruha: kabát, kalap, harisnya és cipő volt,
 nadrág, nyakkendő, kesztyű és puha ing,
 mely fedez és véd a zord hidegtől,
 véd és takar magamtól engemet:
 jaj, elvesztettem minden szál ruhámat, önmagamat
 és védő ingemet.
 Nem vagyok már senki tisztelt barátja, kit köszönteni illik,
 nem vagyok senki teremtett asszony szeretője,
 se lapok munkatársa nem vagyok, se kártyapajtás,
 törzsvendég a klubban, se szerkesztő úr többé nem vagyok; se vándor,
 aki meredélyre kaptat se út, se cél – és költő sem vagyok,
 csak ember, aki minden idegével
 lágy takaró s melengető vacok után sír
 és csak áll a nagy sötétben
 s meztelenül
 Isten előtt vacog.

A fotó a fokvárosi világevangelizációs kongresszuson készült

Életközepi válság Isten igéjének tükrében

Paganiniről jegyezték fel, hogy amikor egy rendkívül nehéz zeneművet játszott elragadtatott közönsége előtt, hirtelen kövér verejtékcseppek jelentek meg a homlokán, mert mesterhegedűjén egymás után szakadtak el a húrok. Ő mégis folytatta az előadást. Amikor már csupán három húr fityegett petyhüdtlen hangszere nyakáról, egyetlen húron

játszotta végig a darabot. Miután a hatalmas ováció lecsillapodott, a hegedűművész felmutatta a nézőknek az egyhúrú hegedűt, és mosolyogva így szólt: „Paganini és egyetlen húr”, majd jelt adott a karmesternek, hogy most ráadás következik.

Ahogy telnek-múlnak az évek és sokasodnak ráncaim, egyre inkább meggyőződésemmé válik, hogy minden

életrejtvényünk megfejtése nagymértékben attól függ, hogy milyen megoldókulcsokat használunk. Amikor az „emberélet útjának felén” félelmeim sűrű sötétje körülvesz, amikor csödtömögnek érzem magam, elfogynak a terveim, megcsapnám a vonzeróm, kiürül a tartalék és a tarsolyból, és az elpazarolt évek gyógyíthatatlannak tűnő sebeket karmolnak lelkembe, akkor elsősorban rajtam múlik,

hogyan az életközepi krízis elhúzódó válsága vagy megújító fordulópontja lesz-e életemnek. Vajon a rémisztő vadonban a szerenység vagy a pánikreakció után meglelhetem-e még az igaz utat? **Lehet-e ez az önmagammal való szembenézés, az őszinteség leplezetlen korszaka?** A letisztultság, a személyiség érettségének egy újabb lépcsőfokára lépés áldásos időszaka? Kicsit talán lelassítok, óvatosabb leszek, időnként beleizzadok a stresszhelyzetekbe, de nem adom fel. Megyek tovább, és kacsintok, hogy most következik a ráadás.

Gail Sheehy amerikai újságíró nő az életközepi krízis kihívására három lehetséges emberi válaszadást feltételez: az útra találást, a makacs ragaszkodást vagy tagadást és a feladást. Az első lehetséges kimenetel azoké, akik képesek élni a nem várt lehetőséggel, és elfogadva az életkoruk sajátosságaiból adódó ajándékokat, megújulnak. A másodikba azok menekülnek, akik megspórolnák az őszinte szembenézés, a belső lelki munkát, és úgy folytatják útjukat, mintha mi sem történt volna. A harmadik lehetőség pedig, amikor valakinél stagnál a reménytelenség, mert már lemondott a küzdelemről.

Mózesnek negyvenesztendősen kellett szakítania Egyiptom gazdagságával, befolyásával, a fáraó udvarában neki kijáró előjogokkal és kényeztetéssel. Fel kellett számolnia a kicsapongó életvitelt, megtagadni a hamis vallás bálványait. Szinte emberfeletti erő kellett ahhoz, hogy ne engedje, hogy mindaz, ami eddig az élete része volt, megakadályozza, hogy megismerhesse Isten igazságát, és megérthesse, hogy mi a küldetése. Életközepi válságnak is nevezhetjük Mózes dilemmáját a hegyek közti magányában. Arra keresi a választ, hogy mi az élete értelme. Isten pedig meg akarja tölteni a kiüresedett tárolóedényt valódi tartalommal: a szentséggel. De ő egyáltalán nem tartja alkalmasnak önmagát a feladatra. Mózes fordulata elengedhetetlen vezetői jellemének formálódásához, mert hirtelen haragú, indulatos emberből szelíd lelkűvé, alázatossá teszi. Úttalálása népe menekülésének záloga (ApCsel 7,23–30; Zsid 11,24–26).

Dávid nem megy el vítézeivel az amóniak elleni hadjáratra. Középkorú lett. Sok győztes csata van mögötte, és tudat alatt talán megérzi, hogy ereje kissé elhagyta, vítézsége megkopott. Túl sok vér tapad a kezéhez, és belefáradt a harcmezők látványába is. Megcsömörlött. Vagy unottá vált. Kivonná magát kicsit a forga-

lomból. De nem ismeri el, hogy belső megújulásra lenne szüksége, szabadidejét nem számádszra, az Isten előtt való elcsendesedésre használja fel. Eluralkodik rajta a mohó bizonyítási vágy. Nem örkődik éberem, nem szólal meg belső riasztója, és visszaélve hatalmával bünt bűnre halmoz: paráználkodik és gyilkossá válik. **Egyedül a bűnbánat lelkének kiáradása képes arra, hogy helyreállítsa a megbilient egyensúlyt** (2Sám 11; Zsolt 51).

Istenben a világ alkotóját és fenntartóját látó Illésnek megrázó volt szembesülnie azzal, hogy népe teljesen átadta magát a Baal-kultusznak. Előre látta a hitehagyás súlyos következményeit. Nem csupán ítéletért, de a népe megtéréseért is éveken át folyamatosan könyörgött. Amikor az élő Isten megnyilatkozik a Karmel-hegyi csodában – ezzel igent mondvá Illés próféta szolgálatára –, és a kezei között négyszázötven Baal-próféta veszíti életét, sürgősen menekülnie kell. Saját népe őt okolja minden nyomorúságáért, Jezábel királynő ki akarja végeztetni. Váratlanul összeomlik. Félelmében mindent fel akar adni. Kiégett, kimerült és a halált kívánja. Úgy érzi, joga van a kiábrándultsághoz, de ezzel valójában nem a külső, hanem a belső ellenségnek szolgáltatja ki magát. Már nem látja többé, hogy a legjobb még hátravan, és Isten beteljesíti a tervét. Ebből a mély depresszióból csak Isten halk, szelíd hangja mozdíthatja ki (1Kir 19; Zsid 12,15).

Dr. James Dobson szerint „Az életközepi válság sokkal inkább a hibás értékrend jele, semmint bizonyos életkorhoz köthető tünet, még ha akkor jelenik is meg. Az ember hirtelen felismeri, hogy a létra, amelyen eddig mászott, rossz falhoz van támasztva.” Valami hasonlóval szembesült Nikodémus egy álmatlan éjszakán. Tekintélyes ember volt, a Nagytanács tagja, és már nem fiatal. Nem ismerte fel Jézusban a Messiást, mert csak „Istentől jött tanítónak” szólította. Isten Fia minden ember szívébe beelátott, tudta, hogy Nikodémus igazságkereső ember, ezért az üdvösséget érintő téma lényegére tér: „Bizony, bizony, mondom neked: ha valaki nem születik újonnan, nem láthatja meg az Isten országát.” (Jn 3,3) Nikodémus abban a hitben ringatta magát, hogy ha a vallási előírások kötelezettségének eleget tesz, a vagyonából

támogatja a jeruzsálemi templom ügyét, akkor mint köztisztelőben álló izraelita automatikusan üdvözülni. Ezek szemben most azt hallja Jézustól, hogy aki felülről nem születik újjá, az nem láthatja meg Isten országát. Ezek a szavak felkavarták és kimozdították az érdemei útján elérhető üdvösség hamis álmából. Az életközepi válság gyújtópontja az volt, hogy eddig óriási tévedésben élt. Jézus szavai azután hosszasan dolgoztak a szívében. A keresztfáig elmenve megértette, hogy itt van a megoldás. **Ez az áldozat örök életet szerez neki is, és minden szíven a helyére kerül.**

Az életközepi válság áldáshozóvá válhat, ha ebben az élethelyzetben is Isten szavát hallgatva keressük a megoldást. Mert valahol útközben eltévedtünk ugyan, de így nem lesz belőle meddő keringés, nem veszünk el végleg tévútjaink labirintusában, hanem a krízis okozta megrázkódtatáson keresztül nyitja meg életünk Ura a boldog cél ajtaját.

BAKAY BEATRIX TIKVA

*„A létra,
amelyen eddig mászott,
rossz falhoz van
támasztva”*

Rejtvény

A Szentírásból ismert személyek közül sokan kerültek olyan élethelyzetbe, amikor olyan döntést kellett hozniuk, mely hatással volt életük további részére. Ki jól döntött, ki rosszul, és olyan is volt, aki nem tudott döntést hozni. Keressék meg a történeteket és szereplőiket a Bibliában! Megfejtés: a nevek és az igehelyek.

Egy házaspár azt mondta, hogy minden vagyonát odaadja az Úrnak, de titokban félretettek maguknak az eladott föld árából.

„Majdnem ráveszel engem is, hogy keresztyénné legyek!” – mondta Pálnak, amikor kihallgatta.

„Most értem meg igazán, hogy Isten nem személyválogató” – mondta, amikor egy nem zsidó ember házába küldte az Úr.

Visszatért a kúthoz, melybe beledobták öccsüket, de ő már nem volt ott.

Megtérése után „mindenki félt tőle, mert nem hitték el, hogy tanítvány”.

„Még egy fogyatkozásod van: add el minden vagyonodat, oszd szét a szegényeknek!” – mondta neki Jézus, amikor arról kérdezte, hogy hogyan üdvözülhet.

„Hiszen a te szolgálóleányod, a te kezvedben van: csinálj vele, amit jónak látsz!” – mondta neki Ábrahám.

A megfejtéseket a szerkesztőség címére várjuk:
1164 Budapest, Batthyány Ilona u. 38–40.

Az előző rejtvény megfejtése: 1 – F, 2 – B, 3 – D; 4 – H, 5 – A, 6 – L, 7 – E, 8 – O, 9 – M, 10 – I, 11 – N, 12 – C

A. L.

Könyvajánló

MEGJELENT!

„ANYU, FIGYELSZ?”

CSALÁDI TÖRTÉNETEK MIKULÁSTÓL ABIGÉLIG

Ittész Szilvia

Anyu, figyelsz?
Csak mert nagyon félek a Mikulástól!
Nem lesz nekem bajom abból, hogy ide bemszík? Meg nagyon nem örülök, hogy annyit foglalkoztak a kistestvéremmel, olyan, mintha engem már nem is szeretnétek! - Így fogalmaznának a gyerekek, ha tudnának, de mivel nem tudnak, megfogalmazta helyettük „Anyu”...

www.szentgellertkiado.hu
Szent Gellért Kiadó és Nyomda

Imádkozzunk!

„Amit az imádat idején átélünk, az mindig egy kissé az örökkévalóság boldogságának előízét adja nekünk.”
(Ordass Lajos)

DICSÉRJÜK ISTENT,

- mert bölcsen tervezte el életünket, adott elegendő időt és erőt, hogy betöltsük a nekünk szánt helyet;
- mert egyedül ő tudja, hogy mit hoz a jövő, van tehát kihez fordulnunk, amikor elbizonytalanodunk;
- mert nincs olyan nagy nehézség, bánat, betegség vagy krízis, amelynél ne lenne nagyobb Isten szeretete és hatalma!

VALLJUK MEG:

- bajok idején gyakran kapkodunk fűhöz-fához, csak éppen az imádságról feledkezünk meg;
- olykor megkérdőjelezzük Isten szándékát, szeretetét és hatalmát, sőt előfordul, hogy őt vádoljuk nehéz helyzetünk miatt;
- annyira lefoglalnak saját problémáink, hogy észre sem vesszük azt, amikor valaki más nálunk is nagyobb bajban van, és lehetőségünk lenne segíteni neki!

KÖNYÖRÖGJÜNK

- krisztusi lelkületért, tiszta szívért és látó szemért, hogy észrevegyük, Atyánk hol szeretne látni bennünket;
- azokért, akik annyira belekeserednek a problémáikba, hogy inkább feladják, még a segítséget sem tudják vagy akarják elfogadni;
- élő hitért, megtérésért, megújulásért, mert ezek nélkül életünk krízisei legyőzhetetlennek látszanak!

ADJUNK HÁLÁT,

- mert mindig van bocsánat, mindig van tiszta lap, Istenünk soha nem küldi el azt, aki hozzá fordul;
- mert Istennel járva nincs reménytelen helyzet, az ő megoldásai mindig jobbak, mint amit mi el tudunk képzelni;
- mert a krízis nem a vég, csak egy útkeresztveződés, ahol dönteni kell, hogy merre menjünk tovább!

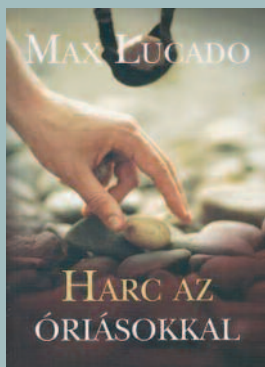
A. L.

Könyvajánló

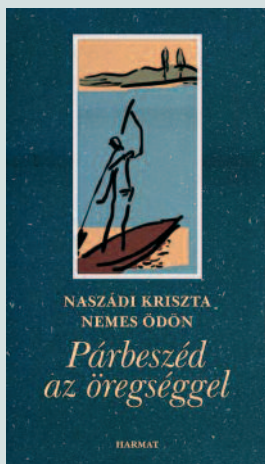
Max Lucado: Túljutsz rajta – Remény és segítség a viharos időkben
KIA Könyvkiadó, 2017

Túljutsz rajta, bármi is legyen az – pénzügyi gondok, kapcsolati hullámvölgyek, egészségügyi problémák. Könnyebb lesz-e valaha ez a teher? Igen! Isten arra szakosodott, hogy helyrehozza, ami összetört. Olvasmányos, könnyed stílusban beszél a könyv a húsba vágó nehézségekről. A fejezetek végén csoportos feldolgozást segítő kérdéseket is találunk.

Max Lucado: Harc az óriásokkal
KIA Könyvkiadó, 2001

Dávid felvette a harcot Góliáttal, és felvette a harcot „óriásaival” is. Isten pedig sohasem hagyta őt cserben, amikor figyelt rá. Példája azt tanítja nekünk: Nézzünk az óriásokra – és elbukunk. Nézzünk Istenre – és az óriásaink dőlnek le.

Naszádi Krisztina – Nemes Ödön: Párbeszéd az öregséggel
Harmat Kiadó, 2010

„Rajtam múlik, hogy valamit, amit Ő hoz az életembe, szabadon vagy kényszerből fogadok-e el – vallja az idős jezsuita. – Ez a hozzáállás segített rádöbbenem az időskor új lehetőségeire, és világossá vált előttem, hogy az öregedés nem tragédia, hanem új kihívás. Nemhogy nem zárltak be az ajtók, de teljesen újak nyíltak meg előttem.”

A könyvek megvásárolhatók a Harmat, illetve KIA könyvkiadónál és a nagyobb keresztény könyvesboltokban.

Anselm Grün: Az emberélet útjának felén

Bencés Kiadó, 2017

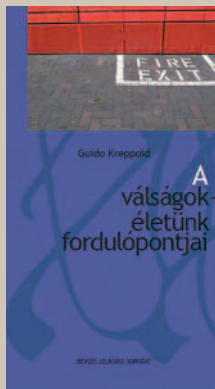

Anselm Grün a münsterschwarzachi bencés apátság szerzetese, házgondnoka, sokak lelki vezetője, számos könyv szerzője. Megfigyelte, hogy negyven-ötven éves kor körül az emberek szükségszerűen életválságba kerülnek, életüket nem élhetik tovább úgy, ahogyan azt korábban tették. Még szerzetes-társai sem voltak kivételek ebben, ezért a kolostorban egy teológiai munkanap keretében próbálták feltárni ennek az okát. Ezen egyrészt Johannes Tauler 14. században élt

misztikus gondolatait vették elő, aki szerint az életközepi válság a lelki növekedés esélye. Hat pontban foglalja össze gondolatait, melyek alapján a krízist vajdúási fájdalomnak és folyamatnak írja le, melynek a végén megszületik az emberben Isten. Másrészt a csendesnapon Carl Gustav Jung tanulmányára fókuszáltak, aki szerint az ember azt hiszi, hogy az élete első fele eszközeivel és elveivel élete másik felének feladatait is meg tudja oldani. Ez váltja ki a krízist. A délután éppoly fontos, mint a délelőtt, csak éppen más törvényeket követ – írja. Jung szerint a vallások mint iskolák készítettek fel az embereket az élet második felére. A könyv a lelki munkanap üzenetének összefoglalása.

Guido Kreppold: A válságok – életünk fordulópontjai

Bencés Kiadó, 2014

Guido Kreppold kapucinus szerzetes, pap, pszichoterapeuta és lelkigondozó. A Bencés Lelkiségi Sorozatban megjelent könyvében azt tárgyalja, hogy az életközepi válság a vele járó szenvedésen túl arra is esélyt nyújt, hogy megtanuljunk értelmesen átalakítani az életünket. Sok embernek a hivatásbeli válság hozza meg az új irányultság kezdetét, mert felszabadít a túlzott követelmények terhe alól, és lehetővé teszi az emberi életet. A krízis befelé fordít, amikor kifelé minden kilátástalan. Az író arra figyelmeztet, hogy időben forduljunk a külsőtől a belső felé, mert ha nem tesszük, a válság kényszerít rá. Mások hibáztatása és sorsunk elszenvédeése helyett ajánlatos komolyan szembenéznünk a kellemetlenségekkel, és határozott lépést kell tenni a mélyreható változás irányában, hiszen a megváltás útja sok embernél éppen valamilyen nehéz élethelyzetben kezdődik. A válság a lélek megtorpanása, a megszokott napi tevékenység kényszerű felfüggesztése, ami rákényszerít arra, hogy felfedezzük életünk házának alsó szintjét is – fogalmaz könyvében. A válság könnyen megbéníthatja az életet. Ha viszont megértjük üzenetét, új minőséget adhat neki.

A válság könnyen megbéníthatja az életet. Ha viszont megértjük üzenetét, új minőséget adhat neki.

A Bencés Kiadó könyvei megrendelhetők a webáruházunkban: <http://apatsagitermekek.hu>

Egy imádságnyi idő és a szirénázó „angyalok”

„Kicsi Felvidéki Futárnak” neveztem el magamban a KFF-604 rendszámú szolgálati autót, amelyben ülve napról napra tapasztalom, hogy amint egy svéd gyermekénekünk mondja, „Biztos kézben van az életem az én Uram hű kezében.” Dombok, völgyek, beláthatatlan kanyarok, keskeny, jeges, havas utak, mély árkok, őzek, sötétség, fáradtság, sietség – megannyi veszélyforrás. Sokszor gondolok Isten iránt hálás szívvel arra, hogy valamennyi megérkezés az ő csodája. Két eset különösen emlékezetes marad számomra.

Budapestről jöttem, már kétszáz kilométer volt mögöttem. Egyre erősebben havazott, mégis úgy döntöttem, hogy Gömör felé kanyarodom, és kiteszek néhány dolgot, melyet oda hoztam. Meglepett, hogy nyitva az ajtó, nem is gondoltam, hogy ott van Vilma, budapesti szolgatársam, aki szintén a misszióban segít. Nem akartam időzni, mert tudtam, hogy az út egyre járhatatlanabb lesz a hótól. Ő azonban rögtön nekem szegte a kérdést: „Egy imádságnyi idő sincs?” Elszégyelltem magam, és leültünk imádkozni... Mikor Hosszúszó határába értem, már messziről láttam a villogó rendőrautót. Egy hatalmas fahasábokat szállító teherautó átcúsúzott a menetirány szerinti bal oldalra, és beborult az árokba. Valószínűleg nem sokkal azelőtt, hogy odaértem... Ha nem ülünk le Vilmával imádkozni, talán éppen alákerültem volna. Úgy szétlapított volna, hogy most nem írnam ezeket a sorokat... **Pont az „imádságnyi időre” volt szükség ahhoz, hogy egy kicsit később érjek oda.**

Egy másik alkalommal nagyon fáradtan indultam el Budapestről. Kicsit úgy voltam, mint a tanítványok a Gecsemánékertben, akiket Jézus a „szomorúság miatt alva talált”. A szomorúság miatt voltam annyira fáradt, mely időnként rám tör, ha valami felkavarja a lelkemet. Egész úton küzdöttem az álommal, öt óra alatt tettem meg az egyébként háromórás utat. Többször meg kellett állnom, mert éreztem, hogy el fogok aludni. Egy bátonyterenyi parkolóban megzoltárokat is olvastam, hogy viszatérjen az erőm. De az álommal nem múlt el, szinte „félálomban” vezettem. Keresztúr után (Felvidéken is van egy ilyen nevű falu) „ébresztett fel” egy hátam mögött villogó rendőrautó. Mikor a szirénát is bekapcsolta, kezdem sejteni, hogy engem akar megállítani. Amikor elém került és félrehúzódott, jobbnak láttam én is megállni mögötte. Odajött hozzám az egyik rendőr, és csak annyit mondott: „Kövessen minket!” Már az is megkönnyebbülés volt, hogy magyarul beszélt, és csak arra tudtam gondolni: „ha most bedutyiznak, legalább kialszom magam...” Elértünk egy olyan helyre, ahol meg lehetett állni az autótól mellett, és odajött hozzám a két rendőr, egy szlovák meg egy magyar. „Valami rosszat csináltam?” – kérdeztem. „Nem állt meg a stoptáblánál, be van kamarázva” – felelték. (Azt már nem mer-

tem megkérdezni: „Miért, volt itt valahol stoptábla?”) Miközben szlovákul megtárgyalták maguk között a dolgot, én csak annyit mondtam magamban: „Istenem, te mindent tudsz!” Végül a magyar rendőr azt kérdezte: „Van magánál legalább tíz euró? A kollégámnak nincs szíve megbüntetni magát. Ha följelentjük, az legalább ötven euró, a veszélyeztetés százötven...” Éppen tíz euró volt nálam.

*„...megparancsolja
angyalainak, hogy
vigyázzanak rád
minden utadon.”*

Míg a szlovák rendőr visszament a kocsihoz, hogy megírja a nyugtát valami kisebb kihágásról, magyar társának megköszöntem, hogy „megkegyelmez-

tek” nekem. Megkérdezte, hogy hova megyek és mivel foglalkozom. Kiderült, hogy ő a hosszúszói templomban esküdött. Lelkemre kötötte, hogy vigyázzak, igyak egy kávét, és elmagyarázta, hogy melyik benzinkútnál főzik a legjobbat... Úgy érzem, ezáltal az „angyalok” szirénája mentett meg attól, hogy elaludjak vezetés közben. Mert innentől fogva már „ébren” tettem meg a hátralevő utat, és ennek köszönhetem, hogy megint megérkeztem.

Áldott legyen a mindenható Isten, aki újra meg újra megajándékoz ezzel a tapasztalattal: „Mert megparancsolja angyalainak, hogy vigyázzanak rád minden utadon.” (Zsolt 91,11)

DECHERTNÉ FERENCZY ERZSÉBET

Magyar örökség és keresztyén hit Amerikában

A Washingtoni Magyar Ház elnöke, alapítója *Fedor István* számítástechnikai mérnök, aki 1985-ben hagyta el családjával Csehszlovákiát, azaz a Felvidéket, és települt le az Amerikai Egyesült Államokban. A szervezet elsődleges célja, hogy támogatást és helyet adjon az amerikai magyar származású emberek számára kulturális, oktatási és vallási vonatkozásban egyaránt.

Hadd idézzek először egy cikkből: „*Áder János, Magyarország köztársasági elnöke Magyar Arany Érdemkeresztet adományozott Fedor Istvánnak és Fedor Erikának, a Washingtoni Magyar Ház elnökének és alelnökének a magyarságért, a magyar értékekért és a keresztyénségért folytatott példaértékű, pótolhatatlan, az amerikai magyarság köreiből végzett több mint harminc éve tartó önkéntes missziói tevékenységéért. A kitüntetést dr. Szabó László, Magyarország washingtoni nagykövete adta át 2017. november 20-án.*” Mit jelentett számodra ez a kitüntetés?

Nagy meglepetés volt. Amikor megkérdeztük, hogy miért mi kapjuk, azt válaszolták, hogy azért, mert mi vagyunk az elsők, akik házaspárként felvállaltuk a magyar hagyományörzést Amerikában kulturális, oktatási és vallási területen is.

Szeretnénk megőrizni és továbbadni a hagyományt, amelyben felnőttünk, és a hitet, amelyet otthonról, a családból hozunk. Fontos, hogy a gyerekek lássák és érezzék, hogy mindezt egy új országban élve is meg tudjuk tartani. Feleségemmel, Erikával együtt eldöntöttük, hogy oda fogunk templomba menni – legyen az katolikus, református vagy bármilyen gyülekezet –, ahol magyarul hirdetik az igét, hogy a gyerekeink Isten szavát az anyanyelvükön hallhassák.

Mit hozol a gyerekkorodból?

Felvidéken, Nagykaposon, a keleti határnál nőttem fel. Amikor általános iskolába jártam, mindenki magyar volt. Aztán a kommunizmus idején nagyon sok gyerek már szlovák iskolába járt a további érvényesülés miatt. Kulákcsaládból származom, és templomba is jártunk, ami szintén nem volt jó pont. Így felnőve az ember megtanulta, hogy a szívében ott kell lennie a hitnek, szeretetnek, és hogy fontos az anyanyelv. Szlovák iskolába jártam én is, de otthon magyarul beszéltünk.

A feleségemmel már tizennégy éves koromban megismerkedtünk. Ő magyar iskolába járt, és mindkettőnknek fontos volt a magyarságunk.

Te is tapasztaltad, hogy ha a nagypolitika nem szólna bele, a helyi lakosságnak semmi problémája nem lenne a másik nemzetiséggel?

Igen, mi sem értettük, hogy miért van ez az ellenségeskedés, hiszen mi együtt fociztunk, játszottunk a szlovákokkal.

Középkorodba és egyetemre hova jártál?

Kulákként nem mehettem egyetemre, egy ipari iskolában folytattam a tanulmányai-

mat. Eperjesen tanultam ki a villanszerelő szakmát. 1968-ban, azután, amikor bejöttek az oroszok Csehszlovákiába, nagyon sok műszaki végzettségű ember hagyta el az országot. A hetvenes évek közepére kevés volt a mérnök, és akkor engedélyezték, hogy egyetemre menjek. Így jutottam Pozsonyba a műszaki egyetemre. Erika, akivel akkor már közös jövőt terveztünk, Budapestre ment tanulni 1974-től. Három útlevelet töltöttem meg pecséttel, annyit utaztam Pozsony és Budapest között.

Hogyan érelődött meg az elhatározás, hogy elhagyjátok Csehszlovákiát?

Számítástechnikával foglalkoztam, és voltam a Szovjetunióban is tanulni. Ott meg láttam, hogy mi is arrafelé haladunk a szocializmusban, építve a leendő kommunizmust, ami a Szovjetunióban van. Látni az ottani helyzetet, a szegénységet, eldöntöttem, hogy én nem akarok így élni.

A feleségem, aki magyartanár volt, egy alkalommal a lányunkkal buszon utazott, és magyarul beszélt a gyerekekhez. Rászólt az egyik utas: „Szlovákiában szlovákul beszélünk!” Nem esett jól a megjegyzés, de túlléptünk rajta. Később mégis úgy dön-

töttünk, hogy szabadságot szeretnénk, és 1985-ben elhagytuk az országot. Ez az eset is hozzájárult a döntéshez.

Két diplomával a zsebedben beállt mosogatni Amerikában.

Sétálgattunk Toledóban, megláttunk egy előkelő éttermet, és gondoltam, biztos szükségük van mosogatóra. Megkerestem a főnököt, és elmondtam, hogy dolgozni szeretnék. Mire ő azt felelte, hogy akkor ma este már jöhetnek is. Ott aztán megtanultam az utcai angolt. Német származású volt a tulajdonos, az ő apja a háború után szökött ki Amerikába. Többször tapasztaltam a későbbi munkakereséseimnél is, hogy a munkaadó is elmesélte nekem, hogy az ő szülei, nagyszülei hogyan kerültek Amerikába.

Később aztán kaptál komolyabb állást.

Igen, a szakmámon keresztül. Az angol nyelv szakmai részét ismertem, mert azt tanultam. Igyekeztem mérnökként elhelyezkedni. Interjúkra jártam szótárral a kezemben. A tulajdonos német származású volt annál a cégnél, ahol számítástechnikai mérnök lettem.

Hogyan jött létre a Washingtoni Magyar Ház? Beszélj kicsit a céljaitokról, motivációitokról!

Nagytitiszteleű Bertalan Imre révén kerülünk be a magyar körökbe a kilencvenes évek közepén. Ő észrevette, hogy számunkra fontos a magyarság, a szakmám miatt pedig sokfelé utaztam az országban. Az Amerikai Magyar Szövetség nevű szervezetbe is beprotezsált, ahol elnök is voltam 2006-ig. Ott jöttem rá, hogy közelebb kell hozni egymáshoz a magyar embereket.

Amerikában nagyjából kétszázhusz magyar templom volt; katolikus, református, evangélikus. Ezekhez a pénzt az elődeink az 1800-as évek végén, 1900-as évek elején majdhogynem centenként rakták össze. Azon gondolkodtunk a feleségemmel, hogy hogyan lehet, hogy azok az emberek ilyen áldozatot tudtak hozni, 2000 körül pedig sok templom bezárt. Arra jöttünk rá, hogy Washingtonban az a fő probléma, hogy nincs egy állandó hely, ahová a magyarok járhatnának. A magyar szervezetek mindig máshová mentek a programjaikkal. Ezért 2013-tól kezdtük megszervezni az American Hungarian Heritage House-t, amit Washingtoni Magyar Háznak nevezünk. De nem akartuk, hogy csupán az legyen a cél, hogy pénzt gyűjtünk azért, hogy vegyünk egy épületet, mert nem tudtuk, hogy fenn tudnánk-e tartani, ki tudnánk-e használni. A lányunk

ekkor már egy katolikus egyetemre járt, ahol megkérdeztem a vezetőket, hogy lehetséges lenne-e olyan szerződést kötnünk, hogy a magyar programokat az egyetemen tarthassuk. Nekik is tetszett az ötlet, számunkra pedig ez az egyetemi környezet nagyon jó volt. Négyezer diák jár oda, és egyebek mellett van színház és termek.

Milyen tevékenységeitek vannak?

Célunk, hogy helyet adjunk magyar kulturális programoknak, kiállításoknak, előadásoknak. 2014-ben eljött a komáromi Magyar Lovas Színház. Teltház volt, kétszáz-húsz nézővel. Havonta egy vagy két magyar program van az egyetemen. Most például Kárpátjáról jön egy kisebb csoport, és konferenciát szervezünk filmvetítéssel Kárpátjáról. Úgy láttuk, hogy erre igény van, és fontos, hogy bevonjuk a fiatalokat is.

Több évtizede él sz Amerikában, mégis megtartottad a magyar identitásodat, és azon dolgozol, hogy ne vesszen el ez a kultúra. Látsz erre esélyt?

Nem akarom mondani a nevét a művésznőnek, akit egy magyar műsorra hívtunk. Ő azt mondta nekünk, hogy mi már kihalóban vagyunk. Ez úgy huszonnyolc évvel ezelőtt történt. Ez a megjegyzés akkor arra inspirált, hogy megmutassuk, hogy nem így van. Tapasztaljuk, hogy kis lépésekkel többet lehet elérni, mint egy nagy ugrással.

Két és fél évvel ezelőtt volt egy diaszpóratálkozó Washingtonban. Én biztattam a szervezőket, hogy hívják meg a texasiakat, floridaiakat is. Mert mindenki csak New Yorkra és Washingtonra, San Franciscóra és Los Angelesre gondolt, de hát mindenütt vannak magyarok.

Mit kaptál te Amerikától?

Szabadságot minden fronton. Azt, hogy a magyar identitásomat megtarthatom, hogy azzal foglalkozhatok, amivel szeretnék. A vallásomat olyan nyelven élhetem meg, amilyenem akarom. Az egyetemen van magyarul is istentisztelet a kápolnában.

Amikor 1992-ben először repültünk haza, Pozsonyban megálltunk barátoknál, akik mondták, hogy jöjjünk vissza, mert már itt is van szabadság és demokrácia. De a demokrácia és a sza-

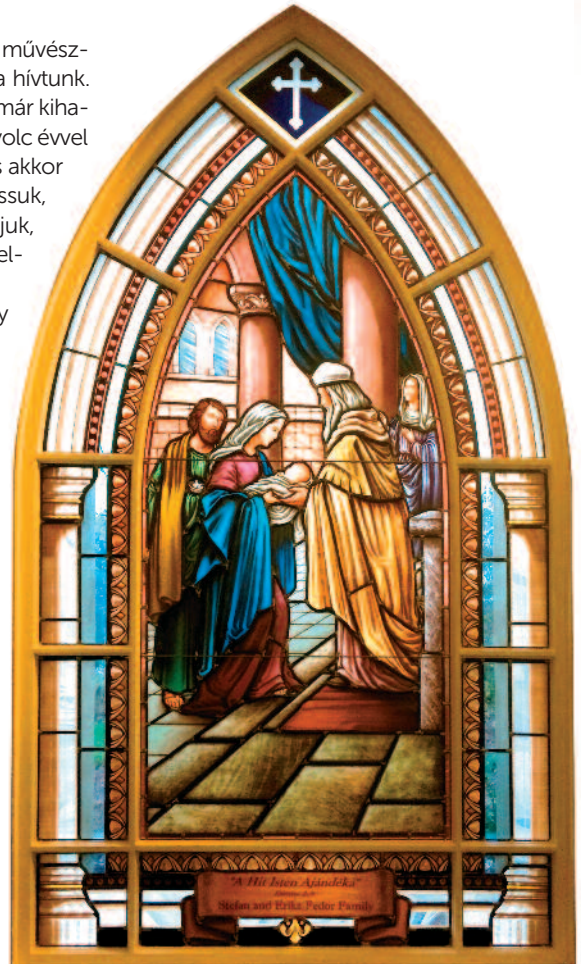
badtság még mindig nem ugyanazt jelenti itthon, mint Amerikában.

Mit jelentett számodra az elmúlt évtizedekben a keresztyén hited?

Nagyon sokat. Voltak kritikus évek, amikor sokat imádkoztunk erőért és útmutatásért. Az ember sokszor úgy érzi, hogy tragédia, ha valami nem sikerül, de utóbb belátja, hogy annak úgy kellett történnie. Ezt csak hittel lehet értelmezni. Nagyon fontos, hogy a családi közösségben ott legyen az Istenbe vetett hit.

A család most támadás alatt van Amerikában, és ezek az erők a hitet is támadják. A hit fontos, mert keretet ad a családnak. Egy érdekes beszélgetésen vettem részt nemrég amerikaiakkal Washingtonban, ahol mindenki azt mondta, hogy vissza kell hoznunk a keresztyén identitásunkat, láthatóvá kell tenni, hogy mások észrevegyék. Nem lehet csendben lenni, beszélni kell a vallásról. Fontos beszélni róla, és aszerint is élni.

SZEVERÉNYI JÁNOS

„A hit Isten ajándéka” (Ef 2,8)

A Fedor házaspár az amerikai Marymount University kápolnájának külön engedéllyel magyar nyelvű ígével készített ólomüveg ablakot adományozott.

Az elkésett játékkutyus

Akolozsvári teológia tanári lakásában hetek óta azt figyelték, hogy mikor jön a fekete autó. Nem a kapu előtt szokott megállni, hanem a szomszédos utcában, és éppen arrafelé nézett az ablakuk. Az autó gyakran jött, sosem lehetett tudni, hogy kit fognak elvinni: diákokat az emeleti szobák valamelyikéből, a földszinti tanári lakásokból valakit, esetleg egy alkalmazottat az alagsori szolgálati lakásokból. Az előszobában hetek óta készen állt két kis csomag a személyes holmikkal. Vajon az öreg professzor úrért jönnek majd? Hiszen ő már rég nyugdíjas, benne van a korban. Ráadásul megbecsült, tekintélyes ember. Nem, őt biztos nem fogják bántani. Vagy a lányát viszik majd el? Talán nem. Hátha tekintettel lesznek arra, hogy egyedül nevegi a kislányát. Nem lehetnek olyan kegyetlenek, hogy egy gyermek egyetlen támaszát letartóztassák. De azt biztosan lehet tudni, hogy valakinek

mennie kell. 1958-at írtak, mindenkinek látnia és tapasztalnia kellett – lehetőleg a saját szemével és a saját bőrén –, hogy a román politikai rendőrség kemény kézzel bánik a forradalom szimpatizánsaival, a hazaárulókkal. Hetek óta tartott ez a feszült állapot. Mindenki leste a fekete autó érkezését, hogy melyik lakásba csengetnek majd be.

Aztán náluk is megszólalt a csengő. Éjjel jöttek, az egész család jelenlétében házkutatást tartottak, majd a fiatalasszonynak, a gyermekét egyedül nevelő anyának kellett vennie a kis előkészített batyut. **Gyors, könnyek nélküli búcsú hajnali négy órakor – senki sem tudta, hogy csak néhány napra vagy örökre szól.** Annyiféle hírt lehetett hallani, az ember nem tudta, mit higgyen. A heteken át tartó vallatások végén felolvasott jegyzőkönyv soha nem azt tartalmazta, ami elhangzott. Hat hét az államrendőrség, a szekuritáté pincéjében, majd a nagy nap: az ítélet napja. Szigorúan le-

hajtott fejjel kellett az autótól a törvényszék bejáratáig menni – egy óvatos pillantással mégis sikerült meglátnia a kerítés mellett várakozó családtagok között a tizenkét éves kislányát és idős szüleit. Azzal a gondolattal próbálta emlékezetében rögzíteni ezt a képet, hogy szüleit valószínűleg most látta utoljára. De talán a kislányát is. És nemsokára a tárgyalóteremben elhangzott a verdikt: tíz év. Az ok: tiltott könyvek terjesztése, állam elleni izgatás. Nagyon nyomós ok, hiszen magyar irodalmat tanított középiskolásoknak...

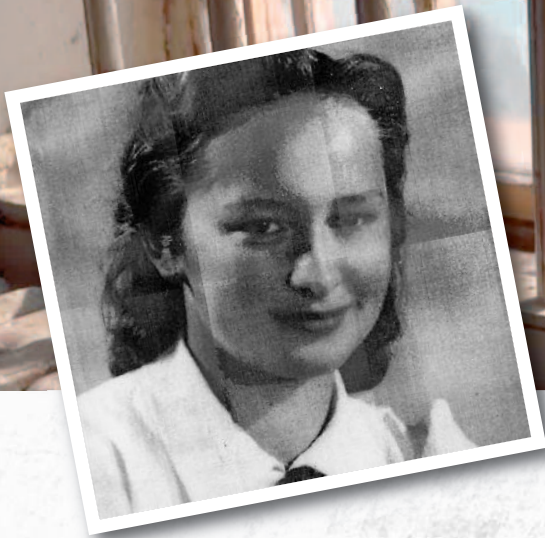
A csíkszeredai női börtönben didegve az üveg nélküli ablakból gyönyörködtek a hófödte hegyek látványában. A cellában kis önképzőkört szerveztek, a letartóztatott tanárok és tanítónők órákat tartottak a szintén letartóztatott tizenhat év körüli leányoknak. Ki mihez értett, azt adta át. Mekkora kincsek voltak a valamikor memorizált versek, idézetek! Milyen más súlya volt itt a szavaknak, az iskolában meg nem becsült leckéknek. Petőfi, Babits verseinek, Vörösmarty sorainak: „Hová merült el szép szemed világa? / Mi az, mit képes távolban keres?”. És mennyi erőt lehetett meríteni azokból az igefoszványokból, melyek egyik-másik rabtárs emlékezetéből felbukkantak! Ha nem is szokványos környezetben, ha minden segédeszköz nélkülözve is, de itt is lehetett tanítani, nevelni egymást, gyakorolni a példamutató keresztyén életet.

Csak ne fájat volna annyira szereteteinek a hiánya! Az aggodalom a szüleikért és kislányáért. Hiszen pedagógusként tudta, hogy milyen fontos egy kiskamasz lánynak a szülői útmutatás abban az életkorban, amely a testi-lelki változások miatt rengeteg kérdést vet fel. Ott kellene lenni mellette, nem idegen lányokat tanítani Babitsra, hanem a sajátját ölelni, beszélgetni vele, együtt társasjátékozni.

Egy év telt el addig, amíg először kaphatott otthonról csomagot, benne egy üdvözlőlapot, melynek a címzésén a többféle kézírásról láthatta, hogy szerettei mindannyian életben vannak. Így egy kicsit könnyebb volt felidézni az arcvonásait, hangjukat. Muszáj volt az emlékebe belekapaszkodni. Talán a leggyakrabban visszatérő álmom a szabadulásról szól, hogy újra minden a régi, újra együtt a család. Mennyire várhatja a drága kicsi lánya is ezt a találkozást!

Hogy ne üres kézzel kelljen majd hazamenni, kereste a lehetőséget, hogy valami ajándékot készítsen a kislánya számára. A börtön szűkös lehetőségei

felébresztették szunnyadó kreativitását: a durva zsákvászonból, amiből a ruhák és az ágyneműk készültek, élesre csiszolt kanállyal kiszabott egy kis kutyafomát. Drótból készült tű segítségével a vászonból kihúzott cérnaszállal összevarrta, fonállal kitömte. Pici, apró játék, ennél sokkal szebbekkel játszott korábban a kislánya, ez ott mégis a világot jelentette. Valahányszor költözni kellett más cellába, vagy csak átnezték a cellát, megmotozták a rabokat, mindig különleges gondja volt a kis kutyusra: nehogy észrevegyék, nehogy elvegyék. Ezt viszi majd haza a kislányának, akinek a képe – az aranyos ruhácskát viselő, copfos kislányé – még olyan elevenen él benne.

Öt éven át rejtegette ezt a kis játékot.

Mikor már dolgozhattak, mindennap vitte magával a kosárfonó műhelybe. Amikor napokon át tartó, marhavagonyos vonatozással átszállították az aradi börtönbe, oda is vitte magával.

'64-ben hallották hírét az általános közkegyelemnek. A rabokban felébredt a remény, hogy ez rájuk is vonatkozik, nem kell leülni a teljes büntetésre. És eljött az a nap, szinte pontosan öt évvel a letartóztatás után, amikor szólították: csomagoljon, megy haza. De hiszen nem volt mit csomagolni, az egyetlen „csomagja” az összeszorított tenyerében is elfért: az ajándék, a kislánynak varrt kiskutyá.

Talán még az öt évnél is hosszabbnak tűnt a hazavezető néhány órás út. Még jó, hogy a börtönben nem volt tükör: nem látta, csak érezte magán a válto-

Imre Magda (a kép bal szélén) lányával és szüleivel

zást. Harminchét éves, erős, egészséges asszonyként köszönt el a családjától – vajon most, amikor öregasszonynak érzi magát, felére fogyott és alig van jártányi ereje, egyáltalán megismerik szerettei? Otthon a copfos kislány helyett egy tizennyolc éves nagylány várta, aki érettségizni készült. Neki adta át a féltve őrzött kis játékot. Az Úr életben tartotta idős szüleit is. Évtizedekig nem beszélt – nem is volt szabad – ezekről az eseményekről. 1992-ben írt visszaemlékezésében ezt írta: „Ha most mérleget készítek erről az öt évről, a következőket mondhatom: tudom, hogy nem volt véletlen, hanem az Úr bölcs irányítása folytán jutottam olyan helyzetbe, ahol megvizsgálhattam eddigi életemet, magatartásomat, Istenhez és az emberekhez való viszonyomat. Végül nagy

nyereség volt számomra olyan emberek barátsága, akikkel való kapcsolatból lelkiileg gazdagodtam, emberségben növekedtem. Egyetlen veszteség az az öt év volt, amit elvesztettem gyermekem életéből, éppen a felnőtté válás fontos szakaszában...”

Imre Magda magyar nyelv és irodalom tanár volt Kolozsváron. Édesapja, Imre Lajos 1921 és 1948 között a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet elismert tanára volt. Az 1956 utáni erdélyi megtorlások során a kolozsvári teológia néhány tanárát, több tucatnyi diákját és még néhány „hozzátartozót” ítelték politikai fogságra.

BEKE BORÓKA

A szerző erdélyi református lelképásztor.

Hazugságok az abortusszal kapcsolatban

Jézus mondja: „Ha ti megtartjátok az én ígémet, valóban tanítványaim vagytok; megismeritek az igazságot, és az igazság megszabadít titeket.” (Jn 8,31–32) Bár Jézus ezt elsősorban önmagáról, a saját személyéről mondja, mégis ott van ebben a kijelentésében az a remény is számunkra, hogy nem kell félnünk az igazságtól az élet bármelyik területén, sőt ha megtaláljuk az igazságot, az valóban felszabadít. Mert a végső igazság maga Jézus, akinek a kezében van minden hatalom mennyen és földön! Vele szemben ott van a Sátán, akit Jézus

a „hazugság atyjának” nevez, és aki folyamatosan azon munkálkodik, hogy mindenféle hazugsággal tönkretegyen minket, és elszakítson az igazságtól, Istentől. Az abortuszok témáját, mely mai korunk legerősebb és legtragikusabb társadalmi problémája, ezernyi hazugság övezi, ezért okozhatja rengeteg ember pusztulását és rabságba esését. Fontos, hogy észrevegyük és leleplezzük ezeket a hazugságokat! Alább olvasható néhány a leggyakoribb, a legnagyobb hatású és a legmegdöbbentőbb hazugságok közül, velük szembeállítva pedig az igazság látható.

Hazugságok, melyek miatt olyan tragikusan magas az abortuszok száma:

Ha valaki védekezik szex közben, akkor nem felelős azért, ha mégis teherbe esik/teherbe ejt valakit.

Az abortusz során csak egy sejtsomót vesznek ki a nő szervezetéből.

Az abortusz a terhes nő testét érintő kérdés, és joga van, hogy eldöntse, mit tegyen a testével.

A nő szervezetében fejlődő gyermek olyan, mint a növekvő rákos daganat.

Nagyobb szégyen megszülni és akár örökbe adni a gyermeket, mint elvetetni.

Szépítő kifejezések az abortuszra, amelyek eltakarják az igazságot: „terhességmegszakítás”, „a magzat elvetetése”, „kis műtét”.

Egy lelkész nem jelentheti ki az abortuszról, hogy gyilkosság, mert nem ismeri az orvosi tényeket. Egy orvos nem jelentheti ki az abortuszról, hogy gyilkosság, mert a morális kategóriák meghatározása nem az ő jogkörébe tartozik.

Abban az esetben elfogadható az abortusz, ha a várandós nő nagyon nehéz élethelyzetbe kerül.

Ha betiltanák az abortuszokat, akkor is ugyanannyi lenne, csak törvénytelenül, veszélyes körülmények között.

Az abortuszok halálozási aránya az anyákra nézve alacsonyabb, mint a szüléseké.

Néha az abortusz az egyetlen megoldás.

Valóság

Ha valaki nemi életet él, felelős az így megfogant gyermekéért. Sőt a születendő gyermeke másik szülőjéért is.

A terhesség hatodik hetében már ver a magzat szíve, a tizenegyedik hétben pedig már a teljesen kifejlett ember testfelépítésének több mint kilencven százaléka kifejlődött. (Magyarországon az abortusz a terhesség tizenkettedik hetéig engedélyezett bármilyen esetben.)

Az abortusz nem csupán a terhes nő testét érinti, hanem a születendő gyermeke testét is.

Nem olyan, mert bár használja, de nem pusztítja a szervezetet, ráadásul egy teljes értékű emberi lény.

A társadalom szemében sajnos lehet, hogy így van, de Isten szemében egyáltalán nem.

Az abortusz – még ha kétségszerűsége miatt történik is – a gyermek szándékos megölése.

A tények bárki számára megismerhetők, ahogyan a gyilkosság fogalmának meghatározása is. A tények értelmezésében lehet eltérés, de ez nem feltétlenül a végzettség függvénye.

Ugyanez a szülés után is megtörténhet, mégse javasolja ilyenkor senki a gyermek megölését. (Igaz ez a gyermek betegségével kapcsolatban is, vagy ha a gyermek foganása nemi erőszak következménye.)

Magyarországon jelentősen megemelkedett a születések száma, amikor 1974-ben szigorítást vezettek be az abortusztörvényben.

Ez csak az abortuszok elvégzése közben bekövetkező halálozásokra igaz. Ha az abortuszok későbbi halálát okozó szövődményeit is nézzük, akkor már nem.

Az abortusz sohasem megoldás, hanem mindig egy tragédia, mely újabb károkat okoz.

Hazugságok, melyek miatt olyan tragikusan magas az abortuszok száma:

Az abortusznak nincs testi következménye a terhes nőre nézve.

Az abortusznak nincs komoly lelki következménye a terhes nőre nézve.

Akik ellenzik az abortuszt, azoknak kellene gondoskodni a mégis megszületett gyermekek felneveléséről.

Végül egy ki nem mondott hazugság, mely mégis az egész abortuszjelenség mögött áll: az abortusszal meg nem történtté lehet tenni a megtörténtet.

Valóság

A méhfal a kaparás után hegesen forr össze, a méhszáj záróizmai gyengülnek, ezek a következő terhességnél vetélést, koraszülést okozhatnak. Ezek mellett még rengeteg lehetséges fizikai szövődmény keletkezhet.

A bűntudat és a mély lelki fájdalom előbb-utóbb mindenkinél jelentkeznek, és olyan komoly tüneteket okoz, amelyeket összefoglalóan abortusz utáni szindrómának nevez az orvostudomány. A WHO azonban tagadja ennek létét.

Ezen logika alapján azok, akik ellenezik a gyilkosságot, kötelesek lennének gondoskodni mindazokról, akiket valaki meg akart ölni.

Az abortusszal sem lehet meg nem történtté tenni azt, ami már megtörtént.

Hazugságok, melyek nők (és férfiak) életét teszik tönkre az abortusz után

Az abortuszra nincs bocsánat.

Ha abortuszom volt, Isten már nem is szerethet.

Ha abortuszom volt, akkor már nincs jogom élni.

Az abortuszom után már sohasem fogok megszabadulni a bűntudattól és a gyermekem elvesztése miatti fájdalomtól.

Igazság

„Jézusnak, az ő Fiának vére megtisztít minket minden bűntől.” (1Jn 1,7)

„...sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelmek, sem jelenvalók, sem eljövendők, sem hatalmak, sem magasság, sem mélység, sem semmiféle más teremtmény nem választhat el minket Isten szeretetétől, amely megjelent Krisztus Jézusban, a mi Urunkban.” (Róm 8,38–39)

„Akié a Fiú, azé az élet.” (1Jn 5,12)

Jézus mondja: „Jöjjetek éh hozzám mindnyájan, akik megfáradtatok és meg vagytok terhelve, és én megnyugvást adok nektek.” (Mt 11,28)

Egy hazugság, mely útjában áll annak, hogy nők (és férfiak) merjenek beszélni másoknak az abortuszukról:

Jogom van elítélni és megvetni azt, aki megölette a saját gyereket.

Igazság

„...vedd ki előbb saját szemedből a gerendát...” (Mt 7,5);
 „...sírjatok a sírokkal.” (Róm 12,15)

Végül még egy gondolat, melyet érdemes megfontolnunk: arról gyakran lehet hallani, hogy még azok is, akik jó döntésnek tartják, hogy az abortuszt választották, arról számolnak be, hogy milyen szörnyű volt meghozni ezt a döntést. Arról viszont nemigen hallunk, hogy milyen szörnyű döntés volt bárki számára is az, hogy végül megszülte a gyermekét. Egy amerikai felmérésben olyan nőket kérdeztek, akik el akarták vetetni a gyermeküket, de valamiért ez mégsem sikerült nekik. Ezeknek a nőknek a kilencvenöt százaléka örült annak, hogy végül mégis megszülte a gyermekét.

DOBÓ DÁNIEL

Valakinek a szemében még ember vagy

Beszámoló a romániai Teen Challenge-központban tett látogatásunkról

A Teen Challenge nemzetközi keresztyén szervezetet *David Wilkerson* lelkész alapította. Ő közismert a *Kés és kereszt*, másik címén *Kereszt az aszfaltdzsungelben* című könyvéről. Wilkerson 1958-ban olvasott a *Life Magazine*-ban egy cikket New York-i tinédzserekről, akiket gyilkossággal vádoltak. New Yorkba utazott, és elkezdte szolgálatát a bíróság elé állított fiatal bandatagok felé. E munkából nőtte ki magát a Teen Challenge misszió nevet viselő Krisztus-központú szervezet. Elsősorban kábítószer- és alkoholfüggőkkel foglalkoznak szerte a világon, mára már közel ezer központban.

A budapesti Befogadó Ház Alapítvány 2011 óta a Teen Challenge nemzetközi keresztyén felekezeti szervezethez tartozik. Alapítványunk 2005 óta működik Budapest XIV. kerületében. **Missziós**

munkánkkal azokat a tinédzsereket, fiatalokat érjük el, akik veszélyeztetett helyzetben élnek, érzelmileg sérültek, viselkedési zavarokat mutatnak, szenvedélybetegek, javarészt az utcán cselegetnek. Utcamissziókkal a szenvedélybeteg fiatalokat érjük el, klubalkalmaink keretében heti rendszerességgel szabadidős programokat, prevenciósi munkát végzünk, és a XVII. kerületi lakóotthonunkkal segítjük a fiatalok társadalomba való visszailleszkedését, a régi, rossz közegből való kiszakadását.

2017 szeptemberének végén lehetőséget kaptunk, hogy ellátogassunk Romániába a Teen Challenge-központba. Az utazáson a Teen Challenge Befogadó Ház Alapítvány munkatársai közül *Hecker Christiane* (magyarországi vezető) és e cikk írói vettek részt. Sofőri szolgálatra *Molnár Tivadar* baptista

testvérünket kértük fel, aki ezenfelül tolmácsunk is volt az úton, mivel anyanyelvi szinten beszél a román nyelvet.

Bukarestben a férfi terápiás otthonban fogadtak bennünket. Az egyik helyi munkatárs körbevezetett és bemutatta azt a terápiás rendszert, amelyben dolgoznak. Ottlétünkkor nyolc férfi élt az otthonban, különböző függőségekkel, alkohol- és kábítószerproblémákkal. Átmentünk a néhány kilométerrel távolabbi női rehabilitációs otthonukba is, amely egy különálló intézmény egy nagyon szép, modern épületben. Több évnyi imádság után sikerült megvásárolniuk, Istennek legyen hála érte. Ezután egy istentiszteletre látogattunk el Bukarest központjában, egy olyan gyülekezetbe, amelynek egy gyártelep ad otthont. Nyolc éve a romániai Teen Challenge hozta létre húsz fővel, mára négyszáz-ötszáz tagot számlál, akik

közül mindnyájan valamilyen módon kapcsolódnak a Teen Challenge-hez. Nagyon jó volt a függőségekből, megkötöttségekből szabadult fiúkkal, lányokkal és hozzátartozóikkal együtt dicsérni az Urat. Több százan imádkoztak a mi munkánkért is, és hazánkért, Magyarorszáért. Ez nagyon megható tapasztalat volt.

Másnap bizonyágtételeket hallottunk a férfi és a női otthon lakóitól, és mi is bemu-

tattuk a Magyarországon végzett munkánkat mindkét helyszínen. Délután utcamisszióra indultunk Roberttel, az egyik román munkatárssal, aki évek óta végez utcai munkát Bukarestben. Ő maga nyolc évet ült börtönben, a rácsok mögött megtért, és elhatározta, hogy szeretné Istent szolgálni. Először a város közepén, erdőben élő, sátrakban lakó családokat látogattunk meg. **Fájó szívvel hallottuk, hogy az erdőben élő öt-hat család között egy újszülött csecsemő is lakik.**

A második helyszínre egy temetőn át vezetett az út. Csak a kerítésen átmászva lehetett bejutni a nyomor-telepre. Az ott élők bádogokból, fahulladékból összetákolt viskókban

laknak, de Isten jelenléte még itt, a nyomorban is kézzelfogható volt. A családok a hulladékokból a házaik mellett saját kis kápolnát eszkbáltak, hogy ott együtt tudják dicsérni az Urat.

Találkoztunk egy lakókocsiban élő, családként funkcionáló társasággal, amely egy nyolc- és egy tizenöt éves gyerekből és egy férfiből állt. Vér szerinti kötelék nincsen köztük, a gyerekek szülei drogosok, alkoholisták, előlük

menekültek ide.

Mind az utcai misszió, mind a terápiás otthon fenntartását adományokból látják el Európa egyik legszegényebb országában. Munkatársaik gyógyult szenvedélybetegek, akik maguk is nagyon mélyről jöttek. Nagyon jó volt látni, hogy az Úr milyen nagy munkát végez ezeken az embereken keresztül.

A Befogadó Házból két tinédzsert is magunkkal vittünk Romániába: *Horváth Esztert* (tizenhat éves) és *Lakatos Bálintot* (tizennyolc éves). Bálint szavai az útról: „Ebben a három napban megtanultam, mi az a szeretet, hogy milyen, amikor szeretetet adsz vagy kapsz, amikor törődnek veled, és érzed, hogy valakinek a szemében még ember vagy.

Köszönöm, hogy átélhettem ezt a szeretetet, törődést. Életem legjobb három napja volt.”

Látogatásunk ideje alatt szoros, testvéri kötelék alakult ki a két ország munkatársai között, meghívtuk őket hozzánk, Magyarországra. A várva várt viszontlátásra 2018 márciusában került sor, amikor egy hetet tölthettünk együtt. Az itt töltött idő alatt szívünkre helyeződött, hogy szeretnénk, ha Magyarországon is létrejönne egy keresztényen szenvedélybeteg-terápiás intézmény a romániai Teen Challenge intézményi modell mintájára, mert erre hazánkban is nagy szükség van, és munkatársaink közül többen úgy érzik, hogy elhívásuk van erre a munkára. Ezért nyáron vezető munkatársunk, Hecker Christiane és *Dankó Edina* Romániába utazik két hétre, hogy átvegyék az ottani terápiás modellt.

Munkánkról bővebben az alábbi elérhetőségen olvashatnak: www.befogadodohaz.hu.

Alapítványunk adományokból tartja fenn magát. Amennyiben szeretné és módjában áll, kérjük, támogassa munkánkat! Számlaszámunk: 10404072-50515755-75501027.

NÉMETH MIHÁLY ÉS EDIT

*Turn the hopeless
into the givers
of hope*

Oszlop Isten templomában

Budaker Oszkár: katonatiszt, tanár, lelkész

Budaker Oszkár 1896. október 4-én született Felsőlövön (ma Oberwart, Ausztria). Édesapja Budaker Károly, az ottani evangélikus főgimnázium, majd a Kőszegi Evangélikus Leánygimnázium igazgatója, édesanyja Hölling Angéla volt. Keresztapának a neves soproni muzeológust, néprajzkutatót és tanárt, Bünker Reinhardot jegyezték be.

Budaker Oszkár iskoláit Felsőlövön, majd Kőszegen végezte. Középiskolai tanulmányai után apja kívánságára ka-

tonai pályára lépett, bár már akkor a lelkészi pályát érezte hivatásának. Erről Budaker önéletrajzában így írt: „A katonai pályára édesatyám kívánságára léptem. Magam kezdettől fogva a lelkészi pályára éreztem hajlamot.” Az első világháború idején, 1915 májusában önkéntesként vonult hadba, 1917-ben a bécsújhelyi katonai akadémián tisztirangot szerzett. A háború végéig különböző frontokon szolgált mint századparancsnok. A háború után nem szerelt le, katonaként iratkozott be a Pázmány Péter Tudományegyetem Bölcsészeti Karára, ahol magyar–német szakos tanári oklevelet szerzett. 1922–23-ban a kőszegi alreáliskolában főhadnagyi rangban magyar és német nyelvet tanított. **Ottlik Géza Iskola a határon című regényében Marcell főhadnagy azonos Budaker Oszkárral**, akiről nagy tisztelettel és szeretettel emlékezett meg. A kőszegi tartózkodás után Sopron következett: a soproni II. Rákóczi Ferenc katonai iskolában kapott állást. Lelki indítástól hajtva mint családapa (1921-ben Kőszegen kötött házasságot Holéczy Annával) iratkozott be 1924 őszén a soproni teológiára. Mint tanár-tiszt, a bölcsészkaron végzett tanulmányai beszámításával 1924 és 1927 között kitüntetéssel végezte el a teológiát.

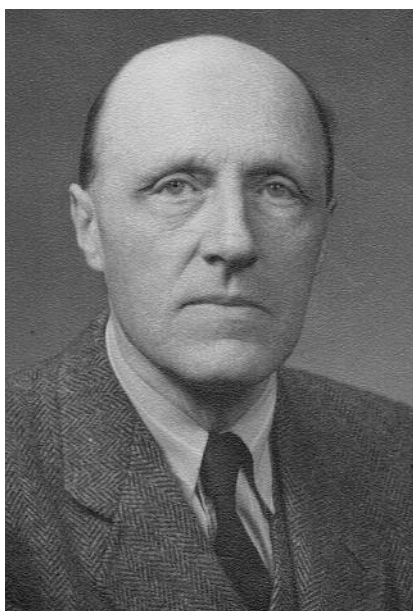
D. Kapi Béla 1927. július 28-án avatta lelkésszé Szentantalfán, ezt követően Szombathelyen mint püspöki, Kőszegen mint gyülekezeti segédlelkész szolgált. 1925-ben saját kérésére a katonaságban „átmeneti viszonyba” helyezték, lelkésszé avatása után 1928-ban kérte a honvédségtől elbocsátását. 1928 nyarán a soproni gyülekezet Pötschacher István Amerikába távozó lelkész helyére két jól ismert lelkészt, Budaker Oszkárt és Danielisz Róbertet, a harkai parókust hívta meg bemutatkozó szolgálatra. A választáson győztes Budaker ez év novemberében foglalta el állását, ahol a gyülekezetben 1942. október 31-ig nagy hűséggel munkálkodott. A soproni gyülekezet akkori lelkészei, Ziermann Lajos esperes és Hanzmann Károly lelkész mellett harminckét évesen kezdte el soproni szolgálatát. „Prédikációi már kezdettől fogva sokakat vonzottak a templomba szószéke alá. Élményt jelentett nemcsak az, amit mondott, de az is, ahogyan mondta, szinte misztikusnak tűnő átéléssel. Nem lehetett nem figyelni rá. A mondottakat élete példájával igazolta” – írta róla Zoltán László lelkész, Budaker egykori tanítványa. A segélyegylet és az árvaház munkáját is irányította. Perselypénzek, adományok gyűjtésével támogatta a szegé-

Budaker Oszkár konfirmandusai körében, 1931

nyeket, rászorultakat. Gondozottjai voltak az öregek otthonában éppúgy, mint a Győri úti kórházban. **Különösen sokakat vonzottak a hétfő esti, gyülekezeti bibliaórái: értelmiségieket és gazdapolgárokat egyaránt.**

Az 1933–34-es tanévtől a soproni teológiai fakultáson megbízott előadóként gyakorlati teológiát adott elő. Az 1934-es tanév nyári szemeszterében

a Gusztáv Adolf Egyesület meghívására a lipcsei teológiai otthonban szolgált lelkészként. Budaker Oszkár tizennégy évi gyülekezeti lelkési szolgálat után szöszékét a katedrával cserélte fel. A kultuszminiszter a Magyar Királyi Pécsi Erzsébet Tudományegyetem Soproni Evangélikus Hittudományi Karának nyilvános, rendes tanárává nevezte ki a gyakorlati teológiai tanszékre. Liturgia, poimenika, katekétika, korszerű igehirdetés voltak a fő tárgyai. Egyetemi tanárrá történt kinevezése egyúttal a soproni evangélikus teológusotthon igazgatói tisztének a vállalását is jelentette. Tanszékének megszűnte után 1949 áprilisában nyugalmazták, két évvel később a teológiát Sopronból Budapestre költöztették. Nem sokáig élvezte a nyugdíjas időszakot, mert 1950-ben visszatért a soproni gyülekezethez lelkészként a nyugalomba vonult Ziermann Lajos helyére. Régi-új gyülekezetében folytathatta lelképásztori munkáját ugyanolyan hűséggel és szeretettel, mint azt korábban is tette – sajnos már csak igen kevés ideig. Nem telt el egészen három év új szolgálati viszonyából, amikor 1952. szeptember 8-án a hajnali órákban váratlanul végül merült. Utolsó útjára a gyászolók több ezres tömege kísérte. Zoltán László, aki

Budaker Oszkár tiszteletére emlékkönyvet állított össze, így írt annak előszavában: „Itt van ma is. Itt él közöttünk. Szívünkben és emlékezetünkben. Felejthetetlenül és kitörölhetetlenül. Oszlopként Isten templomában.”

Munkái megjelentek egyházi lapjainkban, szakfolyóiratainkban, így a *Lelkipásztor*, a *Keresztyén Igazság*, a *Belmissziói Munkaprogram* lapjain. Templomi prédikációit, gyülekezeti bibliaóráit lelkes hallgatói közül többen is gyorsírással jegyezték s a gyülekezetben terjesztették.

DR. KRISCH ANDRÁS

soproni evangélikus egyházközségi gyűjteményvezető

Felhasznált irodalom, levéltári források
RUSZNYÁK Ferenc 1980. *A soproni evangélikus gyülekezet lelkészeinek élete*. Sopron.

Soproni Evangélikus Levéltár XIV. 4. Budaker Oszkár iratai. 1. d. Önéletrajz. ZOLTÁN László 1999. Budaker Oszkár (1896–1952). In: *Soproni Szemle*, 53. évf. 1. sz.

ZOLTÁN László 2000. *Oszlop Isten templomában: Budaker Oszkár 1896–1952*. Sopron.

Mi történt az egyházzal?

Ulrich Parzany német evangélikus teológus, lelkész, evangélizátor *Mi történt az egyházzal? (Was nun, Kirche?)* című művében vizsgálja korunk egyházának égető kérdéseit *Milyen betegségben szenved az evangélikus egyház?* címmel, felsorolva e „betegség” szimp-tómáit. Konkrétan a Németországi Protestáns Egyházat vizsgálja, de mindaz, amiről ír, az egész nyugat-európai keresztyénséget jellemzi, és a felsorolt tünetek már a hazai keresztyén közösségekben is megjelentek. Legfontosabb állításait próbáljuk itt röviden összefoglalni.

MI A HELYZET AZ EVANGÉLIKUS EGYHÁZZAL?

A világ minden részén növekszik az egyház, csak Nyugat-Európában nem. Európában állnak a legszebb és a legrégibbi templomépületek. Sehol máshol nem olyan gazdag (materiális értelemben) az egyház, mint Európában – különösképpen Németországban –, mégis errefelé látogatják a legkevesebben az istentiszteleteket.

1990-ben Németországban a különféle tartományi egyházaknak 29 422 000 tagja volt. Ez a német lakosság 36,9 százaléka. 2015-ben ez a szám 22 272 000-re csökkent, amely a lakosság 27,1 százaléka. 2015-ben 1,5 millióval több volt a katolikusok száma, mint az evangélikusoké, vagyis 23 762 000. Németországban jelenleg 28 millió a felekezet nélküliek száma. A 22 millió evangélikusnak viszont csak 4 százaléka látogatja az istentiszteleteket. Vasárnaponként 880 ezer ember

vesz részt 18 ezer evangélikus istentiszteleti alkalmon. Átlagosan 59 személy istentiszteletenként. A 16 és 29 éves kor között lévő evangélikusoknak csak 1 százaléka jár rendszeresen istentiszteletekre. Hol van a maradék 96 százalék? Ez 21 millió egyháztagot jelent. **És mi van a 28 millió felekezet nélkülivel?** Ennek érdekelnie kellene minket, hiszen a Bibliában ezt olvassuk: „Ez jó és kedves a mi üdvözítő Istenünk színe előtt, aki azt akarja, hogy minden ember üdvözüljön, és eljusson az igazság megismerésére. Mert egy az Isten, egy a közbenjáró is Isten és emberek között, az ember Krisztus Jézus, aki váltságul adta önmagát mindenkiért, tanúbizonysággul a maga idejében.” (1Tim 2,3–6).

Több okot is felsorol, amelyek ide vezethettek. Egyrészt maga az állam-válás, hogy felülről kényszerítették rá az emberekre a hitet. Történelmi tény, hogy az uralkodók, fejedelmek döntöt-

ték el, hogy a keresztyén hitet felveszik, az alattvalóknak pedig követniük kellett őket. Jobb esetben a keresztyén hitre utólag oktatták őket, de a legtöbben a keresztségig semmit sem tudtak a keresztyén hitről. Miután a kényszer eltűnt, a megtartó, külső tradíció nincs többé. További okként említi a totális individualizmust, amely elképzelhetetlen lett volna a korábbi időkben. Gondoljunk a filippinai börtönőr megtérésére, amikor a családfő hitre jutása egy kisebb közösség vallásváltását eredményezhette.

Tény, hogy a „népegyház” mint olyan eltűnt, vagy eltűnőben van. A keresztyén egyház kisebbség egy többségi társadalomban – egy olyan társadalomban, amelyik elvesztette érdeklődését a keresztyén hittartalom iránt, vagy pedig tudatosan elutasítja azt. Ez ugyanakkor nem jelenti azt, hogy az emberek ne maradnának papíron továbbra is az evangélikus egyház kötelékében.

MIÉRT NEM ÉLÜNK A LEHETŐSÉGEINKKEL?

A látszat ellenére óriási esélyek rejlenek az előbb vázolt helyzetben. Ezek az emberek az egyház tagjai. A lelkészeknek lehetőségük van látogatni őket, és az evangéliumról, Jézusról beszélni nekik. A kazuális alkalmakkal (keresztség, konfirmáció, esküvő, temetés) kapcsolatos megbeszélések eleve adottak. Ezekon miért nem lehetne lényeges kérdésekről beszélni? A szülőkkel beszélni kell arról, hogy mi történik egy gyermekkeresztség során: mi a jelentősége a keresztségnek? A szülők és keresztszülők megígérik, hogy bizonyosságot tesznek a gyermekeiknek az evangéliumról, Isten ismeretében, az ő akaratában nevelik őket, és imádkoznak gyermekeikért. A lelkésznek beszélnie kell ezekről a kérdésekről a szülőkkel, hogy valóban látják-e felelősségüket, és elkötelezik-e magukat arra, amit szóban, elméletileg vállalnak.

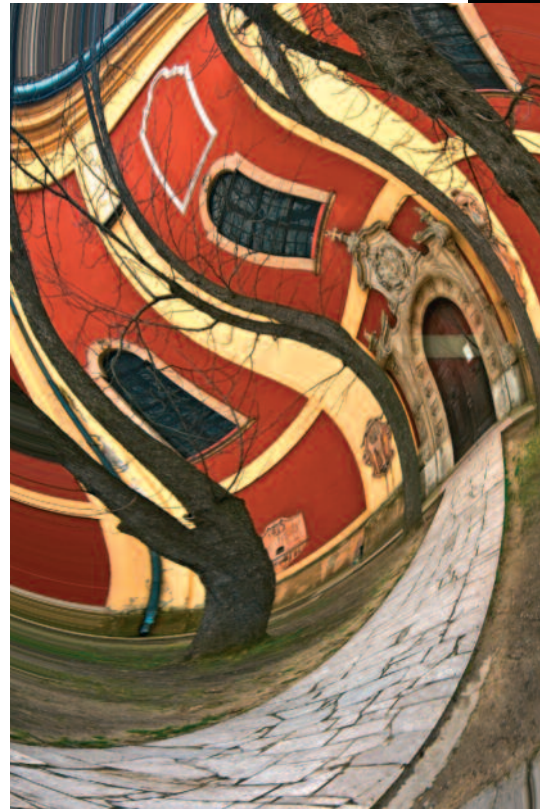
Mi a helyzet a házasulandók Isten előtt tett esküjével? Ismerik Isten igéjét és az ő erejét? Van bennük arra vágy, hogy azt jobban megismerjék? Hogyan akarják a házasságukat Isten előtt élni, ha nincsenek kapcsolatban egy gyülekezettel sem, és nem vesznek részt az istentiszteleteken? Egyáltalán mit jelent számukra az Isten előtt tett fogadalom?

Vagy hogyan állnak az emberek a halálhoz? Azt gondolják, hogy Isten kegyelme rájuk is vonatkozik, és hogy a

mennybe jutnak még akkor is, ha az életükben nem mutattak érdeklődést az evangélium iránt? **Valljuk be, sehol sem hazudnak annyit, mint a temetéseken.**

Az, hogy az egyháztagok száma folyamatosan zsugorodik, összefügg a demográfiai változásokkal is: egyre több az idős és egyre kevesebb a fiatal. Biztosan nem az a megoldás, amit *Huber püspök* mottóként jelentett be évekkel ezelőtt a Berlin-Brandenburgi Evangélikus Tartományi Egyházban: „Növekedjünk a trend ellenére!” Csaknem kilátástalan a helyzet, ha a növekedést a taglétszámban mérjük. Az egyháztagok 96 százaléka között ugyanis, akik normál esetben nem látogatják az istentiszteleteket, sokan vannak, akik már régóta másfelé orientálódnak, és alkalomadtán kilépnének az egyházból. Ha a maradék 4 százalékra gondolunk, akik látogatják az istentiszteletet – az ő számukat hogyan tudnánk növelni?

Hol vannak az emberek? Hogyan lehetne ezen a helyzeten változtatni? Vannak istentiszteleti alkalmak, amelyeknek látogatottsága rohamosan növekszik? Azoknak miért? Rá lehet kérdezni? Nem illik! *Ecclesia semper reformanda*, azaz az egyháznak muszáj mindig megújulnia. A reformáció egyházaiban ennek magától értetődő életszabálynak kellene lennie. De csak próbálja meg valaki kritikával illetni a lelkészt! Habár a reformáció során felfedezték teológiai-teoretikus értelemben a hívők egyetemes papságát, a gyakorlatban ezt nem sikerült megvalósítani. A lelkész személye és meggyőződése (vagy annak hiánya) határoz meg mindent. Ezért elsősorban nem menedzsmentmódszerekről és nem is az istentiszteleti formák modernizálásáról van szó. Persze jó, ha ezekkel is foglalkozunk. Az istentiszteletnek nyilvánvalóan olyannak kellene lennie, ami a gyülekezeti tagok és a betévedők számára átérezhető, megélhető. De nincs olyan forma, amely az egymástól eltérő szociális és kulturális közeg minden tagja számára kielégítő lenne. A probléma tehát elsősorban nem a forma és a módszer, hanem a teológiai tartalom. A protestáns istentisztelet középpontjában az igehirdetés áll, Isten szavának, Igéjének a hirdetése. A Biblia magyarázata a reformáció óta az istentisztelet központi része (ahogy kezdetben is az apostoli tanítás és az úrvacsora volt a közösség tengelye).

Fotó: Szeverényi

Az egyházak krízise tehát az igehirdetés krízise. Az igehirdetés krízisének az oka pedig az, hogy eltűnt a Biblia tekintélybe vetett bizalom. Erről viszont beszélni ma az egyházakban tabu.

TABU AZ EVANGÉLIKUS EGYHÁZBAN

Klaus-Peter Jörns, a berlini Humboldt Egyetem egykori gyakorlati teológia professzora írt egy tanulmányt a következő címmel: *Isten új arcai – amit az emberek ma valóban hisznek*. Arra a következtetésre jutott, hogy a lelkészek jelentős többsége a keresztyén tanok nagy részében már nem hisz, és nem is tartja fontosnak azokat. A professzor a *Focus Magazin* egyik számának (1997/24.) recenzióját idézi egy felmérés kapcsán: „Sokk az egyházak számára: nemcsak a laikusok, hanem **a lelkészek is búcsút mondtak a hivatalos hittartalmak nagyobb részének**”. Jörns a teológiai oktatásról a következőket írja: a teológusok szabadnak érzik magukat arra – hiszen megengedik számukra –, hogy a tanítási, dogmatikai tradíciójukkal együtt és közben ezektől elhatárolódva éljenek, anélkül, hogy ez lelkiismereti problémát jelentene számukra. Ez nyilvánvalóan ellentmondás: a között, amit képviselniük kellene, és a között, amit valóban kép-

viselnek. Az egészben az a legfurcsább, hogy ilyen szintű „szabadságot” a teológiaiag kevésbé kiművelt, „átlagos” hívők nem engednek meg maguknak.

Parzany felteszi a kérdést: miért nem tűnik fel ez a tendencia senkinek? Vagy ha feltűnik, miért nem teszi szóvá senki? Úgy tűnik, tabu ezt a tényt tematizálni. Említ egy egyházi jelentést, amely teljes mértékben lefesti a helyzetet: arról szól, hogy a lelkészek istentiszteleti munkája (igehirdetés, liturgia) érinthetetlen. Kollegiális viszonyban sokkal könnyebben lehet a legintimebb magánéleti, szolgálatbeli kérdésekről beszélgetni, mint egymás prédikációiról. Ezáltal a szellemi dolgok területén létrejön egyfajta „elmagányosodás”.

Hol van a probléma gyökere? Ott, hogy még az előző problémakörre sem sikerült megfelelő választ adnunk, mert mindig a „hogyan” felől közelítünk. Úgy teszünk, mintha az evangélium tartalmával és annak hirdetésével kapcsolatban ugyanazt vallanánk, mintha egységes véleményt képviselnénk. De egyáltalán nem ez a helyzet. A lelkészek rettegnek attól, hogy egymás közt a prédikációik minőségét megvitassák.

Azonban ha minőségről beszélünk, akkor elsősorban az igehirdetés tartalmáról kell beszélünk. Természetesen a formáról is, de az első mindig a tartalom.

Lelkészek, teológusok között már a keresztyén hit alapvetéseiben sincs közös nevező: kicsoda Krisztus? Szűz Máriától született? Olyan igénnyel lépett fel, hogy ő valóban Isten Fia, a Messiás és az Emberfia, aki megítéli majd a világot? Előre szolt szenvedéseiről, haláláról és feltámadásáról? Feltámadt a halálból? A sírja valóban üres volt? A feltámadott Úrral találkoztak a tanítványai? Ezek a kérdések a krisztológiához tartoznak. De ha továbbmegyünk, a következő kérdések merülnek fel: miben áll az üdvösség? Mit jelent a megváltás? Jézus kereszthalála és feltámadása valóban engesztelést jelent? Ezek a kérdések a szótériológiához tartoznak, az üdvösségről szóló tanításhoz. Jézus láthatóan vissza fog térni, fel fogja támasztani a halottakat, ítéletet fog tartani a világ felett, új eget és földet fog alkotni? Van örök élet, és van örök kárhozat? Ezek a kérdések az eszkatológiához tartoznak, a jövővel kapcsolatos

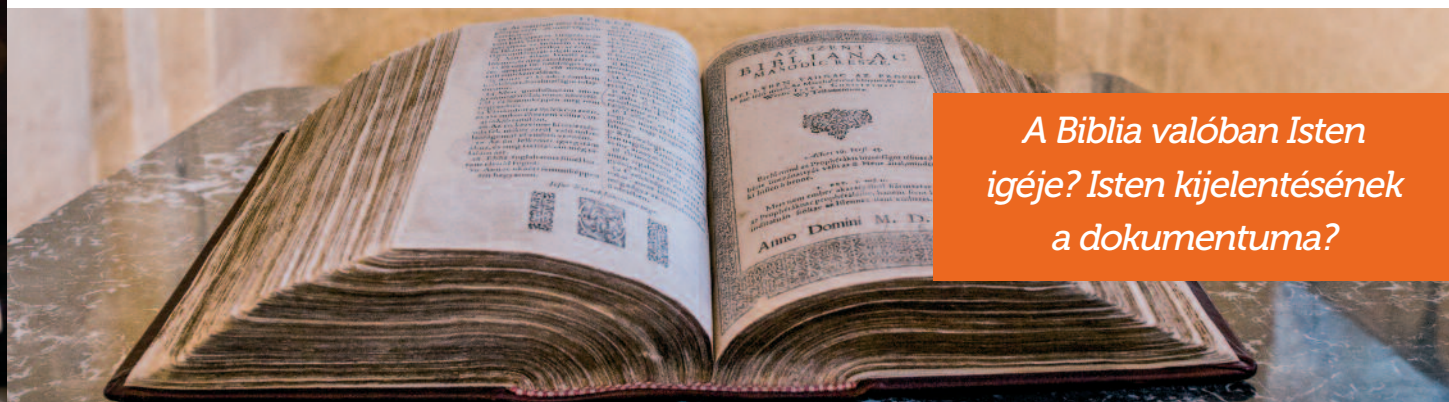
tanítások. A Biblia valóban Isten ígéje? Isten kijelentésének a dokumentuma, és így életünk és hitünk egyedüli zsinórmértéke? Ezek a kérdések a hermeneutika tárgykörébe tartoznak, a Biblia értelmezésével és magyarázatával kapcsolatos tanításhoz.

Fel lehet tenni ezeket a kérdéseket? Igen! Felteszik őket? Nem! De ha ezeket a kérdéseket nem tesszük fel, akkor a formákkal, tehát a „hogyan” kapcsolatos kérdések értelmetlenek, mert nem a problémák gyökerét ragadják meg. Ha a diagnózis nem fedi fel a betegség okát, akkor a terápia csak a tünetekre koncentrál, azokat próbálja csillapítani.

Valójában a helyzet az, hogy mindenki mindent és mindennek az ellenkezőjét is hirdetheti a szószékről. Ezek után még mindig a retorikai megformáltság és a liturgiai keret a lényeges számunkra? Miért van az, hogy a tartalomról nemhogy vitázni, de még beszélgetni sem merünk?

Ez a posztmodernizmus hatása, amely tagadja, hogy az igazságról, az igazsággal kapcsolatos kérdésekről folytatott vitának értelme lenne. Mindenkinek megvan a maga igazsága. A fő szempont, hogy legyünk hitelesek, autentikusak. Parzany azonban úgy gondolja, hogy valójában a hatalomról van szó. Habár az egyházi vezetők gyakran és szívesen beszélnek arról, hogy párbeszédben kell lennünk, de az utóbbi években megfigyelhető, hogy bizonyos elképzeléseket – mint például az azonos nemű párok egyházi megáldását vagy összeadását – a veszteségekre való tekintet nélkül keresztülvitték. A szinódusok többsége ezt engedélyezi. Az egyházi vezetésből pedig a lehetséges ellenállókat szépen kiszorították.

Ulrich Parzany írásából fordította és szerkesztette: Márkus Tamás András

A Biblia valóban Isten ígéje? Isten kijelentésének a dokumentuma?

Egy révbe ért élet

2017-ben július 2–5. között tartották Piliscsabán a kül- és belmissziói konferenciát. A zárónapon *Bence Ágnes* emlékezett meg *Bátori Istvánról*, aki május 28-án halt meg. István a pesterzsébeti evangélikus gyülekezet tagjaként sok örömet szerzett az ott élő embereknek. Ifjúkoráról nem sokat tudtak, mivel csak néhány éve kezdett gyülekezetbe járni. Ki is volt Bátori István vagy ahogy én ismertem: Bátori Pista?

Budafokon, a Mátyás király utca 35–37.-ben 1960-ban nyitotta meg kapuit a szép, Dunára néző általános iskola. Ebben az iskolában kezdtem tanítói munkámat. Bátori Istvánt 1961. szeptember 1-jén írták be, és 1969-ig volt iskolánk egyik kedves tanítványa.

Lenszöke hajú, fekete szemű, mosolygós kisfiú volt. Hamarosan nem csak a társai, de a tantestület egyik kedvence lett. Első osztályos tanító nénije úgy adta át nekem, hogy figyeljek rá nagyon: örökbefogadott gyermek.

Akkoriban a tanítónők számára kötelező volt a családlátogatás. Egy ilyen alkalommal tudódott ki, hogy Pista édesanyja a szüléskor meghalt, az ácsmester édesapa a gyermeket árvaházba adta. Onnan hároméves korában egy gyermektelen házaspár fogadta örökbe.

Sok szép emléket őrzök róla. „Gondot” csak néhány apróbb csínytevése, megdöbbentő őszintesége okozott olykor. Alig tudott nyugodtan ülni az iskolapadban. Sokszor mellé álltam, megfogtam a vállát vagy megfogtam a fejét. Rám nézett, mosolygott, majd folytatta a feladatot. Harmadik osztályos volt, amikor

az egyik olvasásórán a tanulás fontosságáról olvastunk és beszélgettünk. Egyszer csak Pista felállt, ennyit mondott: „Ne tessék haragudni, Anikó néni, én azért sem fogok tanulni. Bármit tessék kérni tőlem, csak azt az egyet ne, hogy tanuljak!” Mit is mondjak egy nyolc-kilenc éves fiúnak, aki iskolába nagyon szeret jönni, de tanulni nem? Azt találtam mondani neki, hogy tanulni nem, de tudni kell. Sem én, sem a kollégáim nem tudták rávenni arra, hogy szorgalmasabb legyen, pedig éles eszű volt.

Mindenkinek szeretett segíteni. Az igazgatóhelyettes, *Réti Kornélia* gyakran szólt, hogy küldjem le hozzá Pistát. Kisebbségi feladattal látta el, s miután befejezte, beszélgettek. Nelli ke mindig megjegyezte nekem: „Ez a Pista gyerek felvidítot! Elűzte homlokomról a bánatot.” Nagyon jó érzéke volt ahhoz, hogyan kell a bánkódót vigasztalni, megnevetetni a szomorúakat.

1969-ben befejezte általános iskolai tanulmányait. Úgy határoztak a szülők, hogy inasnak adják egy autószerelő műhelybe. Ennek ő nagyon örült. Ezután Pista eltűnt a szemünk elől. 1994-ben a huszonöt éves osztálytalálkozón láttam őt újra. Az akkor harminckilenc éves fiatalember igen szűkszavúan csak annyit mondott: jól van.

Újabb huszonegy évnek kellett eltelnie, hogy találkozzunk, sajnos utoljára. Piliscsabán, a nyári konferencia egyik szünetében szóltak, hogy menjek le az alagsori terembe, ott vár rám egy fiatalember. Nagy meglepetésemre Pista volt, hatvanévesen, tolószékből ülve. Gyönyörű virágcsokorral, sírva köszöntött.

Két évvel az osztálytalálkozó után, 1996 nyarán érte a motorbaleset. A bal lábát térdtől lefelé amputálni kellett. Elköltözött Budafokról, Pesterzsébeten telepedett le,

majd onnan a VII. kerületbe költözött. Elmesélte azt is, hogy hogyan került kapcsolatba a gyülekezettel. Magányos volt, sokat sírt, és majdnem végzetes dologra szánta el magát, amikor egy esti séta alkalmával a pesterzsébeti gyülekezetből kiszűrődő karácsonyi dalokat hallott. Betért oda, és nyugalomra, barátokra lett. „Hitre tértem!” – mondta. Megváltozott az élete. Megbékélt önmagával és a sorsával.

Milyen kanyargós, hosszú utat kellett befutnia ahhoz, hogy rádöbbenjen: ő is Isten gyermeke! Pedig élete folyamán Isten gyakran küldött jeleket, segítő kezeket. Adott szerető nevelőszülőket, akik felnevelték. Később ő maga is boldog családi légkört alakított ki. Idővel szerető felesége és két fiúgyermeke kevés volt, új utakra vágyott, de nem talált békességre. 1985-ben elvált. A második házasságából is született egy fiúgyermeke. Miután ezt a házasságát is megszakította, egyre magányosabb lett. De Isten nem mondott le róla!

Utoljára szelíden, egy dallal hívta őt, hogy megmentse a kétségbeeséstől, és megajándékozta a hit erejével.

Bátori István élete utolsó éveit békében, nyugalomban töltötte, míg Isten

2017. május 27-én magához nem szólította. Végző búcsút Pistától 2017. október 7-én vettem a budafoki temetőben. Negyvenkét éves tanítói pályafutásom legkedvesebb tanítványa volt.

„Hitre tértem!”

– mondta.

Megváltozott az élete.

DANHAUSER ANNA
nyugdíjas tanító

Mit tett velem Isten?

Az ötven évvel ezelőtti kamaszkori megtéréseményről most nem szeretnék beszélni. Isten cselekedett annak idején egy kamasszal, aminek nagy jelentősége volt. Kertészeti hasonlattal élve az elmúlt évtizedek „zöldség- és gyümölcsstermésének” ingadozásában megéltem kudarcot, mert „elfagyott a termés”, és voltak olyan évek, amikor roskadásig „tele voltak a fák”. Ma már tényleg nem arról kell beszélni, hogy évtizedekkel ezelőtt ajándékba kaptam a kertet.

Ahogy a vadon élő növény- és állatfajok állandóan ki vannak téve az őket körülvevő környezet hatásainak, úgy mi is, én is állandóan Isten jelenlétének közegében élek. Az egyik alapvető dolog, melyet Isten tett velem, hogy naponként éreztem az istenfűggőséget, hogy rá vagyok utalva kegyelmére.

Olyan vagyok, mint egy akkumulátor. Csak akkor működik az életem, ha folyamatosan ő tölt fel, és gondoskodik a karbantartásomról is. Az akkumulátort árammal töltik, Isten engem igéjével tölt fel, szentséggel, testvéri közösséggel, tanulással és azzal, hogy használ. Minden alkalmatlanságom, minden tiltakozásom ellenére használ az Úr. Ha felkérnek szolgálatra, igent mondom, majd amikor közeleg az idő, nyomás telepszik rám. De Isten odaültet, hogy készüljek. Utána

pedig békességet ad, hogy nem én, hanem az ő Szentlelke fogja az elhangzottakat, ha kell, kiegészíteni vagy korrigálni. Van egy döntő különbség az ember és az akkumulátor között. Ha az akkumulátor zárlatos lesz, akkor azt ki kell dobni, azzal már nem lehet semmit csinálni. **Ha én lelkileg zárlatos leszek, Isten megjavít, meggyógyít.** Ő nem dob ki, nem vet el, bármilyen mélységbe is kerülök. Hányszor megtapasztaltam javító, gyógyító munkáját, bűnbocsánatát!

Ahogy nem elég egyetemi előadotermekben, könyvtárakban és laboratóriumokban felkészülni egy hivatásra, úgy az otthoni csendes percek, a heti egyszeri istentisztelet és a bibliára szükséges, de nem elégséges a „használhatósághoz”. Mert Isten úgy akar használni bennünket, ahogy Jézus virágvasárnapon a szamarat. Őt is be kellett törni, hogy ráülhessenek, és egyszer a Megváltót is bevigye Betfagéből Jeruzsálembe. Isten ezt tette velem és a családommal.

Lelki értelemben buja trópusi őserdő volt az életemben negyvenöt-ötven évvel ezelőtt az óbudai ifjúság. Ezután Dél-Braziliában egy evangélikus gigagyülekezetben szívtunk magunkba mindent négy év „sivatag” után. Ki gondolta azt, hogy Isten e távoli vidéken új lelki testvéreken keresztül készít fel másik „őserdőre”, Budaörsre, mely sivatagnak indult, de az Isten

beültette gazdagon? A brazíliai felkészítés után Isten ide dobott le minket „bevetésre”. Innen, a gazdag erdővé erősödött Budaörsről pedig tovább, a felvidéki „sivatagos” Gömörbe, ahova Szeverényi János vitt el tizenkét évvel ezelőtt.

A dél-brazíliai gyülekezet előtt négy évig szintén Braziliában olyan helyen voltunk, ahol nem volt gyülekezetünk. Magyarországról egy lelkész küldte postán az igehirdetéseit. Szentségek, valamint lelki közösség nélkül ezen éltünk. De ezt a táplálékot is megbecsültette velem az Isten, biztosítva vele lelki túlélésünket, és megtanítva arra, hogy a legkisebb igemorzsát is becsüljük meg. **Akkor váltunk nem válogatóvá gyülekezet és lelkészek tekintetében.**

A második sivatagunk a már említett felvidéki Gömör volt, ahol a reménytelenség, kilátástalanság és fásultság ülté torát annak idején. Itt tanította meg Isten megbecsülni az egy-két embert is, akiért érdemes négyszáz kilométert utazni.

A következő sivatagi időszaknak gondolt korszakunk most, nyugdíjba menetel után kezdődött a Balaton-felvidéken. Elfogyó falvak, elfogyó gyülekezetek, felekezeti különállások, mint a vidéki Magyarországon számos helyen. **Döbbenetes megtapasztalás volt, hogy a sivatagban is van élet, az élet csírái ott vannak, de vízre várnak.** A csírák magba zárva

vannak. Ezeket a magokat pedig valakik korábban elvetették. Valaki ültetett, és most másvalakinek öntözni kell. A növekedést pedig az Isten adja.

Bár fiatalon több felekezet gyülekezetében is megfordultam látogatóként, valójában fanatikus evangélikus voltam. Ezt végleg azóta vette el az Isten, amióta ökumenikus bibliaórákat vezetek. Ezek sem ökumenikusnak indultak, de az evangélikus résztvevők hívták a katolikusokat és a reformátusokat is. Már tudom, hogy a fogyó magyar vidék falvaiban hétfőtől szombatig ökumenikus gyülekezetekre van szükség, vasárnap pedig mindenki a saját felekezetébe megy.

Nemcsak a lelki inséget látva engedtem Isten elhívásának a felvidéki szolgálatra, hanem a magyar öntudatom is vitt. Most, hogy a távolság miatt nem oda, hanem Somorjára járok, Isten azt mondta, hogy fogadjam el, hogy több szlovák jár a bibliaórákra, mint magyar. Azt mondta: „ők is az enyéim”.

A szervátültetésnél le kell gyengíteni a szervezet ellenállóképességét, hogy

ne lökje ki az új szervet. Isten így gyengítette le az erőlködéseimet. Szeretettel vette ki kezemből a hajókormányt, és figyelmeztetett: „A kormányos én vagyok, te a matrózom vagy. A haladás sebességét és irányát én határozom meg.”

Valakinek, aki azóta barátom, az egyik karácsonyra adtam egy *Útmutatót*. Ő nem gyakorló keresztyén. Egy hónap múlva megkeresett, és azt mondta: „Nekem miért nem mondták ötven éven keresztül, hogy a Biblia nekem szól?” Elkezdte olvasni a Bibliát, és egy új világ tárult fel előtte. Azonnal azt mondta, hogy ezt másoknak is meg kell ismerni. Ő szervezte meg a K3 klubot, a keresők, kíváncsiak, kételkedők klubját. Olyanok kezdtek oda járni, akik nem gyakorló keresztyének, akik nem tartoznak semmilyen gyülekezethez. Később bekapcsolódtak a misére vagy istentiszteletre rendszeresebben járók is, de ők vannak kisebbségben. Egyszer kicsit késve egy idősebb, nyugalmazott egyetemi tanár jött a klubba. Mint kiderült, az autószerelője szolt rólunk neki. Megkérdezte, hogy „Ez egy evangélikus alkalom?” „Nem, ide mindenféle felekezetű meg felekezeten kívüli jár” – válaszoltam neki. – „Akkor maradjatok” – felelte.

Klubestjeinken nincs ima, ének, igeolvasás. A keresztyén hit alapjairól beszélgetünk olyanokkal, akik a magyar nép azon hatvan–kilencven százalékához tar-

toznak, akikben rengeteg a téveszme és az indokolatlan bírálat a keresztyénség és a történelmi felekezetek felé. Van közöttük a kákán is csomót kereső. Ő javasolta,

hogy legyen K4 a klub neve: keresők, kíváncsiak, kételkedők és köteke-

dők klubja. Isten összeszorította szívemet, és megláttatta azokat, akik felé oly keveset szolgálunk. Nagyon sokan vannak ilyenek.

Mindannyiunk életében jöhetnek olyan történések, amelyekre nem vagyunk felkészülve. Ilyenkor a külvilág átmenetileg szinte semmivé válik. Velem is ez történt huszonnégy évvel ezelőtt. Isten olyan útra vitt, ahol valami földöntúli élhettem meg. Braziliában egy gépkocsiban utasként utazva balesetet szenvedtem. Az eset egy szerpentinén történt, szubtrópusi esőerdőben, távol lakott településektől. Egy szakadékszerű meredeken pörögtünk, zuhantunk le. Kiestem a kocsiból és eszméletemet vesztettem. Combnyaktörésem volt. Több autó és egy autóbusz is megállt. Egy vastagabb furnérlapra fektetve felvonszoltak, és az út mellett lefektettek. Esett az eső, ezért letakartak azzal, amit találtak. Ez egy fekete fólia volt. Ez alatt töltöttem hat órát, amíg a mentő megérkezett. Akik mellettem elhaladtak, azok azt gondolták, amit ilyenkor mindenki szokott.

A fólia alatt az első gondolatom az volt, hogy a szakadékbá zuhanás közben minden bizonnyal nemcsak a lábam sérült meg, hanem valamelyik belső szervem is. Korábban olvastam már arról, hogy nem minden belső vérzés jár fájdalommal, ami vesélyes is lehet, mert fájdalommentesen vérzik el az ember. Ekkor történt az a fordulat bennem, amikor az életöszönt

felülmúlta az Istennel való találkozás kérdése. Nem vártam már mentőt, hanem bizonyos voltam, hogy egy újabb ájulást követően lezárul földi életem. A mennyei találkozás öröme és lehetősége töltött be.

Lepergett előttem az életem. Azóta sem tapasztalt, leirhatatlan békesség költözött a szívembe. Éreztem, hogy ezt kívülről kapom. **Ezzel a békességgel a szívemben köszöntem meg Isten minden eddigi ajándékát.** Ezzel a békességgel tettem le Isten kezébe tizenegyezer kilométerre lévő családomat, feleségemet és négy gyerekeimet. Semmi aggodalom, „Mi lesz velük?“, csak egy eddig ismeretlen békességgel átitatott bizalom és teljes elengedés. Az eleven izomzatba beleállt szilánkos törésű csontvégek okozta bőrdületes fájdalmat is felülmúlta a békesség, melyet kaptam. Elfelejtettem, mi van körülöttem és mi van a lábammal. Erre visszaemlékezve utólag gondoltam arra, hogy ha Isten ilyenén tudja tenni az utolsó órát, akkor nem lesz rémisztő.

Amikor órákkal később megérkezett a mentő, és beraktak a kocsiba, szinte egy pillanat alatt minden megváltozott. Eltöltött az a gondolat, hogy élek és megmaradok, kórházba kerülök, megműtenek, utána pedig hazamegyek és találkozni fogok szerettemmel. Ezzel párhuzamosan visszatértek az elviselhetetlenség határát súroló fájdalmak. Az ezt követő három műtétet meghatározta mindaz, amit a fólia alatt átéltem. Az az Isten mutatkozott be ott és akkor, aki a majd a mennyben megélhető békesség és megnyugvás egy szelétével ajándékozott meg.

GARÁDI PÉTER

A tanúságtétel a Deák téri országos evangélicizáció hangzott el 2017. október 14-én.

Szükségünk van zsinórmértékre

Karelné Máté Orsolya fiatal édesanyát, egy XVI. kerületi közművelődési intézmény vezetőhelyettesét, a szintén a kerületben található Evangélikus Missziói Központ munkatársát kérdeztük.

Milyen kapcsolatot volt az evangélikus egyházzal, mielőtt 2012-ben az Evangélikus Missziói Központban kezdtl dolgozni?

Katolikus családból származom, de nem nagyon gyakoroltuk a vallásunkat. Amikor férjhez mentem, Cinkotán olyan családba csöppentem, akik élték az evangélikus hitet. Először csak a férjem feleségként vettem részt az istentiszteleteken, aztán egyre gyakrabban éreztem úgy, hogy olyasmiről szól az igehirdetés, amihez nekem is közöm van.

Amikor cseperedtek a gyerekeink és mindenfélét kérdeztek, akkor jöttünk rá, hogy a hit által megfogalmazva, rendszerbe foglalva tudjuk nekik átadni az értékrendünket, életvezetési elveinket. Sokszor kerültem olyan élethelyzetbe, ahol újra és újra fel kellett ismernem, hogy semmi más nem segíthet rajtunk, csak a hit. Naponta vannak olyan szituációk vagy problémák, érzelmi mélypontok, amelyekben csak így tudunk erőt meríteni.

Hogyan indult a felnőtt, aktív életed?

Művelődésszervező végzettséget szereztem, rendezvényszervezőként és PR-munkatársként helyezkedtem el egy művelődési központban. Férjhez mentem, majd hét évet töltöttem ott, ahol a három gyermekünkkel. Ez életem nagyon szép és fontos időszaka volt.

Három gyerekkel már nagycsalád a tiétek.

Semmiképpen nem akartunk csak egy gyermeket. Nekem van egy öcsém, akivel mindig közel álltunk egymáshoz, a férjem pedig egyke volt. Ő nem akarta, hogy az ő gyereke is egyke legyen, benem pedig fel sem merült, hogy ne legyen testvére a gyerekeimnek.

Ismerem őket; törődnek egymással, jó testvérek. Lehet ezért tenniük valamit a szülőknek?

Azt gondolom, hogy a szülő felelőssége az, hogy hogyan indítja el a testvéri kapcsolatot. Nem tehet különbséget közöttük úgy, hogy az egyiket háttérbe szorítja a másik miatt. Mi meg fogunk öregedni egyszer, de a gyerekeink azonos korúak maradnak,

idővel egymásra kell majd számítaniuk. Nem egyforma a kapcsolatom velük, de egyforma mértékben szeretem őket. Fontos, hogy ezt az egyenrangúságot érezzék. A másik pedig a következetesség a nevelésben, ami nem jelenti azt, hogy nem lehet néha lazulni.

Szerinted ti konzervatív módon gondolkodtok a nevelésről?

Mi egész másképp gondolkodunk magunkról, mint ahogy a környezetünk ítél meg bennünket. Vannak alapvető elvárásaink: hogy köszönjenek, hogy felelősséget vállaljanak a saját dolgainkért, hogy ne kelljen szégyenkezniük a viselkedésük miatt. Módjával bánunk a számítógépes játékokkal, a televízióval. Amikor mi voltunk gyerekek, ez volt az általános norma. Mi ezt visszük to-

vább, és nem gondoljuk, hogy emiatt konzervatívak lennénk, de akkorát változott a világ, hogy mégis annak számítunk.

Főállásban a XVI. kerületi Kertvárosi Helytörténeti és Emlékezetközpontban dolgozol. Amikor itt intézményvezető-helyettesként megkezdted a munkát, az 1956-os forradalom kerek évfordulója mindjárt egy komoly feladatot adott nektek.

Intézményünket az önkormányzat 2016-ban hozta létre. Egyik telephelyünk a Tóth Ilonka Emlékház, amelyet az ünnep kapcsán alakítottunk ki a koncepció perben gyilkosság vádjával elítélt orvostanhallgató szülőházában, amely a kerületben található. Felújították a házat, és kiegészítették egy oktatóközponttal is, ahová várjuk az érdeklődőket, továbbá a nyolcadikos és a középiskolai osztályokat. Látható ott még egy 1956-os kiállítás, ami az átlagemberek életén keresztül mutatja be a forradalmat. Ebben az időszakban volt annyi szolidaritás és erő a vidéki emberekben, hogy a számukra ismeretlen budapesti forradalmároknak odaadták, ami csak tőlük tellett.

Hogyan adod tovább saját gyerekeidnek a magyarság és családok múltjának értékes történeteit?

A gyerekeinknek ismerniük kell az elődeik tapasztalatait, hogy majd tudatosan döntsenek, milyen értékek mentén szeretnék élni az életüket. Sokat szoktunk beszélgetni, egyszerű dolgokból kiindulva. Nekem vidéki nagyszüleim vannak, és emlékszem, amikor a nagymamám mondogatta: „Kulák lány létemre kenyérért álltam sorba.” Nálunk mindig van a hűtőszekrényben füstölt áru. Én nem tudok úgy nyúlni a szalonához, kolbászhoz, hogy ne jussanak eszembe a nagyszüleim. Gyakran emlegetem a gyerekeknek, hogy annak idején megnyit szalonnáztam a nagyapámmal a nyári szünetekben, és ilyenkor jönnek a kérdések, elindul egy jóízű beszélgetés.

Ahogy a generációk egyre távolabb kerülnek a történelmi eseményektől – ezt látom az emlékházba látogató csoportoknál is –, a személyes jelleg kikopik a történetekből. De a családban még átéli a történeteket a gyerekek, mert még tőlem vagy az apjuktól hallják, és a nagyszüleik is mesélnek a dédszüleik fiatalságáról.

Két érdekes helyszíne van még az emlékezetközpontnak.

A munka és a magánélet esetében összefonódik, mert az evangélikus gyülekezet tagjaként egy evangélikus tót család egykori portáján is dolgozom. Ez a Cinkotai Tájház, ami a szívem csücske. Az önkormányzat felvásárolta egy család örökségét, és a berendezési tárgyakat az utolsó kis szalagig a cinkotai családok adták össze. Nagy tisztelettel és szeretettel bánunk ezekkel a holmikkal. A hához – mint minden rendes parasztporthoz – nagy udvar is tartozik, ahol rendezvényeket tarthatunk. Leginkább népi vagy egyházi ünnepekhez kapcsolódó programokat szervezünk.

A harmadik helyszínen, a mátyásföldi villanegyed egyik régi épületében pedig a helytörténeti gyűjtemény található. Ez a régi nagypolgári miliót mutatja be.

Az Evangélikus Missziói Központban tiéd a gazdasági, pénzügyi ügyek intézése. Mit jelent számodra a velünk való közös munka?

Amikor itt elkezdtem dolgozni, már évek óta gyesen voltam, és eleinte úgy éreztem, hogy – némi túlzással – még a telefont sem tudom felvenni. Aztán belerázódtam a feladatokba, és nagyon megszerettem a munkatársakat. Fontos az a lelkület, ahogyan együtt dolgoznak. Sok megértést, biztatást kaptam.

ERDÉSZNÉ KÁRPÁTI JUDIT

Hogyan viszonyulunk Isten szavához?

Mindennél alapvetőbb egzisztenciális döntés, hogy hogyan viszonyulunk Isten szavához. Amikor Isten megszólította Ábrahámot, neki döntenie kellett, hogy befogadja-e a Szót, vagy vitatja azt. Amikor Isten megjelent Mózesnek a csipkebokornál, szólt hozzá, és a kérdés ugyanaz volt számára, mint Ábrahámnak: engedelmeskedik-e a Szónak. Önmagában kételkedhetett, de Istennek mit felel? Mózes tudta, hogy csak egy helyes válasz van. Ugyanezt az egzisztenciális döntést várta aztán Mózes a néptől is, amikor átadta nekik Jahve rendelkezéseit, írásba is foglalva azokat, hogy az isteni Szó minden nemzedék számára ismert legyen. A népnek újból és újból döntenie kellett, hogy hogyan viszonyul Isten szavához. Döntésük mindent meghatározott, és ha az új nemzedékek eltértek az igétől, Isten prófétákat küldött hozzájuk, hogy figyel-

meztesse őket a bizalom és az engedelmesség szükségességére.

Az apostolok Mózeshez hasonlóan Isten igéjeként hirdették a Krisztustól kapott üzenetüket. Péter a gúnyolódókra utalva hívja fel olvasói figyelmét Isten igéjére, amit ők, apostolok hirdettek: „...emlékeztetés által ébresztgetem tiszta gondolkodásokat, hogy eszetekbe jussanak a szent próféták előre megmondott szavai, és apostolaitoknak az Úrtól és Üdvözítőtől kapott parancsolatai.” (2Pt 3,1–2) Pál saját küldetését abban foglalta össze a rómaiaknak, hogy a hit engedelmességére hívja a népeket (Róm 1,5). Isten igéjeként hirdette az evangéliumot, és a thesszalonikaiak „sok zaklatás ellenére a Szentlélek örömeivel” fogadták be az igét (1Thessz 1,6). „Ezért mi is szüntelenül hálát adunk az Istennek – írja Pál –, hogy amikor hallgattátok Isten általunk hirdetett igéjét, nem emberi beszéd-

ként fogadtátok be, hanem Isten be-szédeként, aminthogy valóban az, és annak ereje munkálkodik is bennetek, akik hisztek.” (1Thessz 2,13) **Ez a bizalom a Szentlélek munkája, és elengedhetetlen az üdvösséghez.**

Hajlamosak vagyunk azt gondolni, hogy a legnagyobb egzisztenciális döntés önmagunkról szól. Tudnunk kell, kik vagyunk, kik akarunk lenni, milyen mélyen lévő traumákat zár el a szívünk védőmechanizmusokkal, milyen vágyakat fojtunk el magunkra erőltetett külső normák miatt, milyen félelmek és szorongások hajszolnak, milyen szegyen üldöz bennünket kerülő utakra, milyen hiányok motiválnak, milyen szükségseinkre keressük a beteljesedést. Ezek mind fontos kérdések, előbb-utóbb foglalkoznunk kell velük, de egyik sem mérhető ahhoz a döntéshez, hogy hogyan viszonyulunk Isten szavához. Becsapjuk magunkat, ha azt gon-

doljuk, hogy alapvetőbbek az önmagunkról szóló döntések annál, hogy megbízunk-e Isten ígéjében. Ha az Istennel való közösségre lettünk teremtve, a létezésünk önmagában értelmezhetetlen. **Soha nem tudjuk valódi önmagunkat megtalálni, mielőtt Istent megtalálnánk.** Ezért Isten szava mindig lázadó, eltévelyedett, összetört, sérült, kiforratlan, szégyennel és szorongásokkal birkózó bűnösökhöz érkezik. Olyan szétesett, rosszul összerakott vagy soha össze nem rakott személyiségekhez, akiktől Isten csak egyet kérdez: kész vagy-e bízni bennem és követni engem? Jézus szerint erre egy gyermektől tanuljuk meg a választ (Mt 18,1–4). Teremtőnk olyan bizalmat kér tőlünk, mint egy kisgyermektől.

Isten több ezer éve beszél hozzánk, emberekhez, és várja a válaszunkat. Utoljára Fia által szólt, aki megerősítette a szent iratokat, és felhatalmazta apostolait, hogy az ő nevében hirdessék evangéliumát minden teremtménynek. A választottak a Szentlélek örömeivel, Isten szavaként fogadják az apostolok által hirdetett hagyományt. Éppen erről ismerhetők fel, hogy választottak (1Thessz 1,4–5), mert a bűnös ember reakciója zsigerileg ellentétes ezzel a bizalommal, csak a Szentlélek által vagyunk képesek Isten szavaként engedelmeskedni a hirdetett és írásba foglalt ígének.

Pál apostol ezt írja az apostoli igehirdetésről: „Testvéreim,

a mi Urunk Jézus Krisztus nevében parancsoljuk nektek, hogy tartsátok távol magatokat minden olyan testvértől, aki tétlenül és nem a tőlünk átvett hagyomány szerint él.” (2Thessz 3,6) Ezek súlyos szavak. A legmélyebb egzisztenciális kérdés az volt a thesszalonikaiak számára, hogy bízunk-e Isten ígéjében, amit az apostolok hirdettek nekik. **Drága árat fizettek ezért, üldözték, bántották, gúnyolták őket, de a válaszuk határozott igen volt.** Pál szerint az Isten népéhez való tartozás feltétele volt ez a továbbiakban is: „Ha pedig valaki nem engedelmeskedik levélbeli intésünknek, azt jegyezzétek meg magatoknak: ne tartsatok vele kapcsolatot, hogy megszégyenüljön. De ne tekintsetek ellenségnek, hanem intsetek, mint testvéretek.” (2Thessz 3,14–15) Az utolsó mondatban benne van Isten puhasága, de egyben keménysége is.

Kész vagy-e bízni bennem és követni engem?

A fotó a fokvárosi világevangelizációs kongresszuson készült

Ne tartsuk kis dolognak azt, hogy hogyan viszonyulunk Isten szavához. Nincs alapvetőbb döntés ennél. Ez a döntés megelőzi nemcsak az önismeretet, de a bizonyosságot is. Aki azt gondolja, valami külső nézőpontból teljes bizonyosságot szerezhet az isteni Szó hitelességéről, aki azt gondolja, el

kell jutnia belső érettségre, mielőtt döntést hozhatna arról, hogy rábíz-

hatja-e magát Isten ígéjére, aki számos más döntéstől teszi függővé ezt az egyetlen döntést, valójában az engedetlenség állapotában van. Ez nekünk, bűnös embereknek, alapállapot. Egzisztenciális válsághelyzet, amely egész lényünket krízisben tartja, a görög szó mindkét eredeti értelmében: úgy is mint *döntés*, és úgy is mint *ítélet*. A bűn következménye ítélet, és egyben rossz ítélőképesség is. „Olyanok lesztek, mint az Isten: tudni fogjátok, mi a jó és mi a rossz” – mondta a kígyó az első emberpárnak (1Móz 3,5). Az ember az engedetlensége után valami nagyon rossz értelemben olyan is lett, mint az Isten (1Móz 3,22): azóta autonóm értelemmel, önmagának törvényt szabó szívvel akarja megérteni a világot, ő akarja eldönteni, mi a jó és mi a rossz. Ezért nem tud lehorgonyozni sehol. Ez a krízise, az ítélete.

Isten szava minden korban arról kérdez meg bennünket, hogy készek vagyunk-e feladni öntörvényűségünket, autonóm értelmünket, és visszatérünk-e öhozzá. Abba tudjuk-e hagyni istenkedésünket, hogy meghajoljunk előtte – teljes szívünkkel, lelkünkkel, értelmünkkel –, és elismerjük őt egyedüli Istennek. **Befogadjuk-e a szavát, és engedelmeskedünk-e neki.** Vagy folytatjuk ádámí ámokfutásunkat, önmagunk és a bizonyosság Istene kívüli keresését, azt a keresést, amely bennünk is folytatólagossá teszi a népek engedetlenségét – az egzisztenciális krízist, amely a bűnset óta tartja távol az embert a megnyugvás helyétől.

SZABADOS ÁDÁM

<http://divinity.szabadosadam.hu>

A keresztyénség meghatározása

A fotó a fokvárosi világevangelizációs kongresszuson készült

Mint bármely más vallásnak, a keresztyénségnek is joga van az önmeghatározásra, mind kifelé – a vallások és keresők világa felé –, mind befelé – a magukat keresztyénnek vallók felé. Ugyanakkor, mint bármely más vallásnak, a keresztyénségnek is sok változata van. Rengeteg, önmagát keresztyénnek valló vallási közösség létezik, ugyanakkor a közöttük levő különbségek esetenként óriásiak. Ráadásul manapság még olyanok is keresztyénnek vallják magukat, akik nem is tartoznak egyházhoz, legfeljebb papíron, vagy csupán szimpatizálnak a keresztyénséggel. Ebben a helyzetben tehát jogosan merül fel a kérdés, hogy mi a keresztyénség lényege, ki keresztyén, tudhatjuk-e mindezt, és ha igen, honnan.

A források és kezelésük

Ami a keresztyénség lényegének meghatározását illeti, ugyanúgy kell eljárunk, mint más vallások esetében:

Először is, vissza kell mennünk a történelmi forrásokhoz. Lehet tudni, hogy a vallás alapítója mit tett és tanított, illetve miben hittek, mit tanítottak első tanítványai és az első keresztyén nemzedékek. Ehhez csupán el kell olvasni az Újszövetséget, a Jézusról szóló kortárs, nem keresztyén utalásokat, illetve az első évszázadok egyházi irodalmát és az egyházzal szembeni pogány kritikákat.

Másodszor, a forrásokat szükséges megfelelően kezelni. Mint minden irodalmi szövegnek, a Szentírás értelmezésének is megvannak a maga sajátos műfaji és józan ész diktálta szabályai. Ezek nélkül a Szentírásba ugyanúgy belemagyarázhat bárki bármit, mint bármely más szövegbe.

Harmadszor, érdemes megismerkedni a keresztyénségnek a kezdetek óta létrejött formáival: az egyház- és dogmatörténet nemcsak a változásokra és változatokra, hanem a sokszor újra-fogalmazott, de máig változatlan lényegre is jól rámutat.

A fogalom és használata

Ami a *keresztyén* elnevezés történelmi használatát illeti, a források a következőkről tanúskodnak:

Először is, maga a *keresztyén* kifejezés ragadványnév, Krisztus tanítványait kívülállóknak nevezték el így az 1. század közepe táján (ApCsel 11,26). A szó eredetije, a görög *khriszianosz* azt jelenti, „Krisztus híve” vagy „krisztusi”, ahogy a *heródiános* „Heródes-

párti". Fontos látni, hogy a tanítványokat hívták így, azaz olyan hívők közösségét, akik a hitüket mások előtt nem csak vallották, hanem élték is.

Másodszor, mivel a tanítványok a kívülállóktól megkülönböztető nevet kaptak, a kívülállók szerint is létezett egy olyan világnézeti és erkölcsi rendszer, amelyet csak Krisztus tanítványai vallottak és éltek, más nem. Aki nem hitte és élte, amit ők, az nem állította magáról, hogy közéjük tartozik – különösen nem az üldöztetésekkel terhes első három évszázadban (1Pt 4,14).

Harmadszor, ez a jól körülhatárolható világnézeti és erkölcsi rendszer ma is létezik, az Újszövetségből ma is megismerhető, és ma is ugyanúgy megélhető. Logikus tehát, hogy valójában csak azok keresztyének, akik ezekhez a gyökerekhez elviekben és gyakorlatban egyaránt ragaszkodnak.

Negyedszer, az első századokban még nem léteztek milliószámra úgynevezett névleges keresztyének, akik papíron egyháztagok, mert a bevezető szentségekben részesültek, de nem élnek tanítványként; sem úgynevezett kulturális keresztyének, akiket egy általános istenhit és erkölcsiség vagy csupán szokások tartanak az egyházban, nem az evangélium konkrét üzenete (lásd 1Kor 15,1–11). A *keresztyén* szón természetesen nincs mai értelemben vett védjegy, ezért úgy tűnhet, hogy ma bárki annak tarthatja és nevezheti magát, méghozzá különösebb következmények nélkül (legalábbis a világnak ezen a táján).

Az egyetemes egyház és hit kérdése

A sok protestáns felekezet, nemzeti ortodox egyház és katolikus lelkiségi mozgalom különbségeinek ismeretében jogos a kérdés, hogy lehet-e beszélni valamiféle egyetemes hitről és egyetemes egyházról, illetve fel lehet-e lépni valami ilyesmire a nevében.

Az *egyetemes* (görögül *katholikosz*) szónak az egyház történelme során több jelentése is volt. Az ókori írók számára a helyi közösségek összességét jelentette, Constantinus után a birodalmi egyházra utalt, a 11–13. századi egyházszakadás óta a nyugati, latin egyházra, szemben a keleti, görög (és más) egyházakkal, a 16. századi reformáció után pedig a római püspök által vezetett egyházra (szemben az ortodox és a protestáns egyházakkal). Manapság a fogalom kettős használatban van. Egyrészt vannak felekezetek, amelyeket ezzel a névvel jelölünk (például római katolikus), másrészt az ökumenikus teológia a felekezeti határoktól és tagságtól független, nem látható egyházat érti alatta, amelynek minden újjászületett hívő tagja.

Az „egyetemes hit” tehát a fentiek alapján az a világnézeti és erkölcsi rendszer, amely az apostolok újszövetségi tanúságtételétől az egyház ókori egyetemes hitvallásain át (325: Nikaia, 381: Konstantinápoly, 431: Epheszosz, 451: Khalkedón stb.) a modern egységmozgalmak teológiai konszenzusáig fennmaradt (Egyházak Világtanácsa, Világ Evangéliumi Aliansz).

Az „egyetemes egyház” pedig mindazon hívők lelki közössége, akik e közös és egyetemes hit alapján – a sok szervezet, sokféle liturgiai forma és teológiai részletkülönbség ellenére és ezeken túl is – mindörökké összetartoznak. Aki így gondolkodik az egyház egyetemességéről, azaz katolicitásáról, az bármely keresztyén felekezet tagja, egyben „katolikus” is. Egy olyan felekezetközi hitvédelmi szolgálat is, mint például az Apológia Kutatóközpont, természetesen csak azoknak a nevében – azaz érdekében, tetszésére és támogatásával – szólalhat meg, akik Krisztus egyházáról ugyanígy vagy legalább hasonlóan gondolkodnak.

DR. SZALAI ANDRÁS

www.apologia.hu

Jézus beszédei

Legújabb CD-nk hetvenöt percnyi válogatást nyújt Jézus beszédeiből Badin Ádám tolmácsolásában.

Megrendelhető a kiadótól:

Evangélikus Missziói Központ

e-mail: evmis@lutheran.hu

telefon: 06 1 400 3057

Ár: 2000 Ft

Idézhető idézetek

Úgy kell imádkoznunk, mintha minden Istentől függene, és úgy dolgozni, mintha minden tőlünk függene.

Az ember értékét nem az adja meg, hogy mennyit tud, hanem az, hogy mennyi szeretet van benne.

Szeressük embertársunkat vagy azért mert jó, vagy azért, hogy jó legyen.

Jobb a helyes úton sántikálva haladni, mint szilárd léptekkel téves irányba tartani.

Az a szeretet, amely véget ér, sohasem volt igazi.
Augustinus

Őrizője vagyok-e az én testvéremnek?

Vatai Gyula büntetés-végrehajtási parancsnokkal
Szeverényi János beszélgetett

Ezredesként mentél nyugdíjba, nagyon fiatalon. A váci fegyházban találkoztunk először, ott voltál parancsnok majdnem tíz éven keresztül. Hogyan lehetett összeegyeztetni a törvény és az evangélium, a kegyelem világát egy parancsnok felelősségi helyzetében?

A törvény keretei azért fontosak, hogy a bűn ne áradjon parttalanul, különben elpusztítanánk magunkat. Parancsnokként nekem ezeket a kereteket kellett lelkiismeretesen megteremteni és fenntartani. Azonban az, hogy a fogvatartottak hogyan

válhatnak jogkövető polgárokká, nem ezen múlik. Parancsnokként is szilárd meggyőződésem volt, hogy egyedül Krisztus újjáteremtő munkája tud belső változást előidézni.

Ma már elfogadott dolog Nyugat-Európában, hogy addig, amíg a fogvatartott nem lép át egy határt, egyfajta partneri kapcsolatban lehet a személyi állománnyal. Ez akkor borul fel, ha szabályszegés történik. Az a nyitottság a fogvatartotti sorsok iránt, amelyet én éreztem, nem akadályozta meg, hogy fenntartsam a kereteket.

Mit lehet mondani azoknak, akik félnek egy börtönviselt embertől? Úgy érzem, néha ráteesszük a terhet a hívő emberekre: ha keresztyén vagy, mindenkit be kell fogadni.

Azt gondolom, mindenkit befogadni és keblünkre ölelni céltévesztés. Főleg nem szabadult fogvatartottakat, illetve azokat, akikről nem tudunk semmit. Ez veszélyes, és ezt nem szabad az előítéletek közé sorolni. Egy keresztyén embernek Krisztust kell elvinnie a börtönbe. Én bejárok, és tudom, hogy ha engem a fogvatartottak

problémái ragadnak meg, akkor nagy nyomorúságot fogok megélni, mert én magam szeretnék lenni a megoldás, de én nem az ő sorsukat megszánva megyek be, hanem az Úr Jézusért, az ő parancsára, és ebből csodálatos dolgok születnek.

Akik kikerülnek a börtönből, hová mennek, mi lesz velük? Van valamilyen átmeneti megoldás számukra?

Elszigetelten léteznek ilyen helyek, de nincsen általános hálózat. A Börtöncursillós Titkársággal kidolgoztunk egy ilyen programot. A munkatársak szembesültek ezekkel a problémákkal, hogy a fogvatartott hamarosan szabadul, és nincs hová mennie, nincs munkája. Ezért egy úgynevezett Keresztény Életfa (Kéfa) nevű programot alkotott meg ez a kis közösség. Ennek része lehet egy benti keresztyén szellemiségű körlet létrehozása, egy külső ág feladata pedig a fogvatartottak családjának felkarolása. Így együtt lehet őket felkészíteni a szabadulásra. Megkerülhetetlen, hogy a fogvatartott, a hozzátartozók és a társadalom egymáshoz integrálódjanak Krisztusban. Nem arról van szó, hogy a „sérült” embereket beintegráljuk majd, mert a közeg is sérült. A misszióknak a helyi társadalomban is folynia kell.

Különleges szolgálatra készülsz közös ismerősünkkel, Boros Lajossal, aki lakója volt a váci fegyháznak. Az élete jelentős részét börtönben töltötte, ahol hitre jutott, és Isten áldott eszköze lett már odabent is. Néhány éve szabadult, megházasodott, gyermeke született, és iskolákban, börtönökben, gyülekezetekben szolgál. Ezúttal együtt fogtok megszólalni egy evangélikus gimnáziumban. Rendkívüli dolog, hogy a volt börtönparancsnok és az egykori fogvatartott a szabad életben fiatalok felé szolgál.

Lajossal már aktív parancsnokként különleges kapcsolatom volt. Én már keresztyénként ismertem meg őt. A börtön könyvtárában ültünk le időnként Isten igéjéről beszélgetni. Voltak közös programjaink, hiszen mentünk ki fogvatartottakkal templomokba, imaházakba bizonyosságot tenni. Akkor is úgy történt, hogy bizony-

ságot tett a parancsnok és a fogvatartottak is, de ilyen még nem volt, hogy a szabad életben együtt megyünk ilyen alkalomra.

Azt szokták mondani, hogy ha valaki tíz évnél többet tölt a börtönben, nem is nagyon lehet rehabilitálni, annyira sérül, deformálódik. Ő huszonvalahány évet töltött bent, és lelkileg teljesen egészséges. Vannak ilyen csodák? Esetleg számított az, hogy ő már bent megtért?

Az ő életén a börtönben világosan meglátszott ez az isteni ígélet: „...az én békeségemet adom nektek, de nem úgy adom nektek, ahogyan a világ adja. Ne nyugtalankodjék a ti szívetek, ne is csüggedjen!” (Jn 14,27) Ha nincs reménysege az embernek, már hét-nyolc év után megkezdődik a fizikai és szellemi lépülés. Lajoson látszott, hogy az Úrral töltött idő építette őt. Vannak bent testvérek 25-30 éves itélettel is. Hasonló módon szelídségben és békességben élnek az életüket. Ezt nem nagyon lehet hosszú időn keresztül megjátszani.

Vácon súlyos bűncselekmények miatt ülnek az emberek. Hogyan látod a bűnbocsánat kérdését? Az áldozat családjá meg tud bocsátani egy gyilkosnak?

Általában maguk az elkövetők sem tudnak saját maguknak megbocsátani. Nemcsak önmaguknak, a világnak sem. Egy borzalmas bűncselekmény elkövetője felé a környezete sokféle módon fejezi ki a gyűlöletét; ez a médiában is tapasztalható. Ebben a helyzetben a bűnös nem is nagyon tud mást tenni, mint öngyógyulást keresni, hogy valamiképpen legalább a személyisége fennmaradjon.

Nagyon nehéz bűnbánatra jutni, ha nincs olyan közeg, amely el tudná fogadni a bűnvallást, és valamilyen perspektívát tudna adni. Ezért hátritanak és tagadnak a fogvatartottak. Krisztusnál azért lehet letenni a bűnt, mert látom az érdemtelenül kapott szeretetet, ezért elhiszem, hogy megszabadulhatok a bűntudattól és a múlttól. Nagy kérdés persze, hogy csak eljártssza-e valaki ezt, hiszen egy kis szeretetért sok mindenne képes az ember. Hogy ebből valódi megtérés alakuljon ki, az az Isten munkája. Mi bízunk abban,

hogy Isten igéje majd elvégzi a munkát azokban is, akiknek eleinte nem őszinte a szándékuk.

Börtönmissziót az áldozatokkal való tördés nélkül nem lehet kielégítően végezni, mégsem látom, hogy ez megoldott lenne, de azt gondolom, hogy ez nem az én tisztem.

Milyen módon veszel részt a szolgálatban?

Nyugdíjba vonulásom után két évig tudatosan nem mentem börtön közelébe. Lett volna lehetőségem a váci börtönben szertetszolgálatot ellátni, de nem akartam, hogy volt parancsnokként a jelenlétem bezavarjon a működésbe. Két év után jelentkeztem a parancsnok úrnál, aztán elkezdtem bent evangélizálni, bibliaórát tartani.

Könnyen megegyeztetek az új parancsnokkal?

Gyakorlatilag igen. A Mécses Szeretetszolgálatnak van egy szerződése az országos parancsnoksággal, és mivel Mécses-tag voltam, kifogásolnivaló körülmény nem állt fenn a szolgálattal kapcsolatban. Eleinte nem lelkesedett ezért a személyi állomány egy része, de tudomásul vették a jelenléteimet. 2013 óta heti rendszerességgel bejárom a váci fegyházba.

A fogvatartottak egy bibliaórára jönnek ki hozzátok? Pontosan mit tudsz tenni a bent lévőkért?

Egy tanteremben tartjuk az alkalmakat, 11-15 fő jön ezekre rendszeresen. Eleinte a napi igével kapcsolatban volt tanítás, később rájöttem, hogy akkor alakulnak ki jó beszélgetések, ha egy imádság után előjöhhetnek a napi problémák. Ez arra jó, hogy meg tudjuk beszélni, vajon Isten mit cselekszik ezeken keresztül. Ma már sokszor nem a kijelölt ige alapján, hanem a felvetett problémából kiindulva tudunk Isten szeretetéről beszélni. Vannak imakérek is. Az imaközösség nagyon fontos a fogvatartottak között.

Volt Vácon egy befogadóház, ahol szabadultakat helyeztünk el átmenetileg. Én is beköltöztem ebbe a házba. Velük éltem, és azt gondoltam, hogy egy nagy testvéri

közösségben fogjuk majd a reintegrációt megvalósítani. Nyolc hónap után gyakorlatilag egy szál alsóban menekültem, lelkiileg és anyagilag teljesen leamortizálva. Ez nagyon dilettáns próbálkozás volt részemről.

Profi ember vagy, és mégis ez történt veled?

Megtapasztaltam, hogy az én erőm és tudásom emberileg semmit nem ér. Viszont mély tapasztalatokat szereztem róluk és erről a létről. Az összes pénzem elment, mert akik kijöttek, nem kaptak munkát, de ételre akkor is szükségük volt. A Mécsesnek nem nagyon volt pénze. Persze hozzátartozik, hogy fontos volt nekik a cigaretta és a kávé, ezért azt is vettem nekik. Aztán együtt kellett tanakodnunk, hogy most mit fogunk enni. Mindig ünnep volt, ha valami étel került az asztalra. Egyszer csokoládét osztottak meg velem, és megtudtam, hogy a boltból „szerezték”. Torkomon akadt a csokoládé. Értékes tapasztalatot szereztem arról, hogy hogyan nem szabad segíteni.

Ezután kerültem kapcsolatba a cursillós mozgalommal, ami egy spanyol katolikus lelkeségi mozgalom. Ma már ökumenikusan működik, létezik református cursilló is. A program egy háromnapos rövid kurzus, ami azért tetszett meg nekem, mert bent a börtönben három napra összeszedni húsz fogvatartottat, hogy Istennel és a testvérekkel közösségben legyenek, csodálatos lehetőség. 2014 óta már több mint tíz börtönben vagyunk jelen, háromszáz fő végezte el a tanfolyamot, aminek mindig van utóélete. Nagyon jó eszköznek tartom ahhoz, hogy bevigyük az evangéliumot a fogvatartottak közé. A Börtön cursillós Titkárság szakmai vezetője vagyok, és magam is járok cursillokat tartani.

Szolgálataid címe ez a bibliai ige: „Őrizője vagyok-e az én testvéremnek?” Ez akkor hangzik el, amikor Isten számon kéri Kaint, hogy hol van a testvére, Ábel. Erre vágja oda Kain ezt a mondatot. Mit szoktál ezzel kapcsolatban hangsúlyozni?

Egyrészt fegyőrként adódik a kérdés, hogy milyen módon vagyok őrizője a másik embernek. A másik dimenziója a kérdésnek az, amikor egy gyilkosban folyik a harc Isten és a tette között. De talán az a legfontosabb, ami nem is a börtönre vonatkozik. A világban mintha erősödne ez a fajta kaini fejeselés az egyes emberek és a különböző csoportok között egyaránt.

Őrizője vagyok-e én Kainnak, a gyilkosnak? Milyen a kapcsolatom a bűnelkövetővel, és milyen a kapcsolatom az ajtó előtt lesekedő bűnnel? Tudok-e rajta uralkodni?

Az egész lényege az, hogy felismerjük a testvériségünket. Amikor Keresztelő János mondja, hogy a fejsze a fák gyökerén van, arra gondolhatunk, hogy a fogvatartottnak milyen nagy bűne van, ehhez képest az enyém milyen kicsi. De Keresztelő János nem metszőollóról beszél, hanem a fejszéről, amely a fák gyökerén van. Közös a sorsunk a bűnben. Nem fogok tudni megbocsátani, ha ezt a sorsközösséget nem találom meg. Ha nem tudok megbocsátani, akkor pedig magamat is pusztítani.

A kérdésben benne van a válasz is. Persze, őrizője vagyok. Az Úr mindenkit szeretne megmenteni, és nekünk felelőségünk van a fogvatartott felé is. Nyilván nem abban, amit elkövetett, de a sorsában, abban, hogy *Bőjite Csaba* szavai szerint „ki lehet szeretni a jót” a másikból.

Milyen bibliai igék fontosak számodra?

Parancsnokságom ideje alatt a vezérigém volt Máté evangéliumából Máté elhívása. Megragadott, hogy az Úr a bűnösökkel egy asztalhoz ül, és amikor ezt számon kéri a tanítványok, azt mondja, hogy a betegeknek van szükségük orvosra. A mai keresztyének is ugyanúgy „bekiabálnak”, hogy mit keres Jézus a fogvatartottak között, nem a börtönben kell megtérni. Rám ez nagyon hatott, hogy ő a bűnösökért jött. Én tudom, hogy a megfelelő helyen vagyok.

A másik a Zsidókhöz írt levél 13. fejezetéből a 3. vers: „Ne feledkeztek meg a foglyokról, mintha fogolytársaik volnátok!” Fontos, hogy ha bemegyek, tudjam, hogy fogolytárs vagyok.

Ami pedig reménységet adott, az az ige, amelyet keresztelesemkor láttam az oroszlányi templomban az oltár fölött: Isten „azt akarja, hogy minden ember üdvözüljön, és eljusson az igazság megismerésére” (1Tim 2,4). Akkor a „minden ember” között ott vannak a rabok is.

Téged is formált mindaz, amit ebben a környezetben megéltél?

2002-ben, amikor parancsnokként Vácra kerültem, az első karácsonyomat egyedül töltöttem a szolgálati lakásban. Ültem az üres nagyszoba közepén, és egy gyertya mellett a Szentírást olvastam – jobb híján. Azt gondoltam, hogy ennél nyomorultabb karácsonya nincsen más hozzám hasonló státuszú embernek. Utólag azt kell mondanom, hogy életem egyik legszebb karácsonya volt. Ebben a nyomorúságos magányban költözött a szívembe az Isten. Az Úrral voltam, imádkoztam, olvastam, énekelgettem, és az akkor megtapasztalt intimitás azóta is elkísér az Istennel való kapcsolatban.

A másik élményem egy olyan karácsony, amelyre kétnapos családi programot szerveztünk Vácra, egy üresen álló iskolaépületben, amelyben a beszélőket tartottuk. A hozzátartozókat már a vasárnap délelőtti beszélő előtti szombatra hívtuk. Jutott itt szállás a gyerekeknek, feleségeknek is a hálótermekben. Volt filmvetítés, kézművesprogram, körbeszélgetés, játékok és ünnepi készülődés. Eközben bent a fogvatartottaknak felkészítést tartottunk a családi beszélőre.

A legnagyobb hitélményem a vasárnapi családi találkozás előtti szombat este volt, amikor a gyerekeknek parancsnokként elmondhattam, hogy mennyire büszkék lehetnek az édesapjukra, hogy bármit követtek el, le tudták tenni Krisztus lábához. Jó, ha tudják, hogy ennél nagyobb dolgot az ember az életben nem nagyon tehet. Ugyanezt elmondtam a feleségeknek is, akik számára fontos volt, hogy ezt a börtönparancsnok mondja. Látni lehetett a szemükben az örömet, hogy mindaz a feszültség, gúny, nyomorúság, amellyel a hétköznapjaikban találkoznak, leoldódhat róluk.

Derű

„A vidám szív a legjobb orvosság, a bánatos lélek pedig a csontokat is kiszáritja.” (Péld 17,22)

Erdély egyik gyülekezetének holland vendégei a kilencvenes évek elején rendszeresen hasmenést kaptak a helyi víztől, ezért elkezdtek maguknak palackozott vizet hozni otthonról. Egy úrvacsoraosztás alkalmával aztán valahogy sikerült összecserélni a bort a hollandok vizével. Erre csak a gyülekezetben élő nyugdíjas lelkész jött rá, aki mindig elsőként úrvacsorázott. Ezzel a mondattal adta vissza a kelyhet:

– Hát, Béla kollégám, ez most neked nem sikerült!

*

Röviddel beiktatásom után Pista bácsi, nagyon hűséges egyháztagunk vasárnapi istentisztelet után megjegyezte:

– Tiszteletes úr! Engem már biztosan maga fog eltemetni.

Nagyon bölcs, nagyon lelkészhez illő választ akartam adni, valami olyasmit, hogy „Pista bácsi, akár holnap megtörténhet, hogy én halok meg, s akkor maga fog temetni engem.” Közben valaki megszólított, elterelte a figyelmemet, így csak egy perc múlva jöttem rá, hogy a válaszom végül csak ennyi lett:

– Pista bácsi, akár holnap.

Varga Zoltán erdélyi református lelképásztor gyűjtéséből

Jó reggelt, kegyelem!

Túrmezei Erzsébet

Koczor György

1
A teg - nap ter - he már a teg - na - pé, A
hol - nap ár - nya még a hol - na - pé.
Min - den új reg - ge - len
ö - rök Ú - ti - tár - sam kö - szönt - he - tem:
2
Jó reg - gelt, U - ram Jé - zus! Jó reg - gelt, ö - röm!
Jó reg - gelt, bé - kes - ség! Jó reg - gelt, ke - gye - lem!

Bálint Józsefné: Kavicsos mederben

Ébredés Alapítvány, 2017

Egy felmérés szerint naponta hetvenezer gondolat fut át az agyunkon. Többségük csupán egy villanás. Vannak azonban ötletek, szikrák, szituációk, amelyek visszatérnek, vagy egyszeri mivoltukban is megragadnak. Ezeket érdemes átgondolni, ki-

bontani, hiszen Isten nem véletlenül ajándékozott meg velük. A szerző a Szentírás fényében igyekszik élni a hétköznapiakat, megélni és megérteni a történéseket, és egyszerű nyelvezettel továbbadni a leszűrt tanulságokat.

Megrendelhető: Ébredés Alapítvány, 2119 Pécel, Kálvin tér 2/B.
Telefon: 06 28 452 334

Kitekintés

Damaszkusz, Szíria. Az Örmény Apostoli Ortodox Egyház püspöke elítélte a nyugati média egyoldalú hírközlését a szíriai helyzetről. *Armash Nalbandian* sajnálatát fejezte ki a kelet-ghoutai bombázásokért, de arra is emlékeztetett, hogy a damaszkuszi keresztyén templomokat dzsihádisták éppen onnan kilőtt rakétákkal támadták.

Kiel, Németország. Schleswig-Holstein és Hamburg tartományok hivatalos ünneppé nyilvánították október 31-ét, a reformáció napját. Bréma és Alsó-Szászország is ezt tervezi, valamint három további tartomány. Az indoklás szerint a reformáció óriási hatását megünneplő ötszázadik évforduló megmutatta, hogy a lakosság kész ennek a napnak törvénybe iktatására. Ezzel szemben „rossz jelnek” nevezte a tervet a római katolikus érsek, mivel véleménye szerint ez a nap örökké az egyházszakadásra emlékeztetne. Egy zsidó közösség vezetője pedig Luther antiszemizmusára utalva ítélte el a döntést.

Parkland, USA. A helyi iskolai vérengzés után a jezsuita iskolák levélben fordultak az államelnökhöz és a szenátus tagjaihoz, hogy végre tegyenek valamit az ilyen sajnálatos esetek megakadályozásáért. Az USA-ban évenként több mint harmincezer embert lönek agyon.

Arusha, Tanzánia. Március 8–13. között rendezte meg az Egyházak Világtanácsa a XIII. világmisziói konferenciát. A világ száz országából több mint ezer küldött tárgyalt a világkeresztyénség és

missziója égető kérdéseiről. Afrikában Ghánában volt utoljára ilyen konferencia. Tanzánia 49 millió lakosának 35–35 százalékáa keresztyén, illetve muszlim, a lakosság további hányada az úgynevezett természeti vallások követője.

Washington, USA. 2017 végén nyitotta meg kapuit a világ legnagyobb biblia-múzeuma. Hat szinten negyvenezer négyzetméter ad helyet a kiállításnak. Az épület öt labdarúgó-pályányi kiterjedésű, építése ötszáz millió dollárba került. A kínálat egyik legérdekesebbike, hogy modern technikai eszközök segítségével a látogató „végigjárhatja” a bibliai területeket egy egész emeleten. A látogató bő egy napot kell rászánjon, ha minden kiállított, ábrázolt tárgyat, tudnivalót meg akar nézni.

Berlin, Németország. A szövetségi bevándorlási hivatal közlése szerint 2017-ben összesen 603 428 bevándorló kért menedéjogot az országban. Ebből 123 ezret ismertek el, de csak 4359 kapott menedéket. Védelemben (*Duldung*) részesült 98 074 személy, kiutasítottak 39 659 személyt és 232 307 esetben utasították el a menedéjogi kérelmet.

Reykjavík, Izland. Nyolc parlamenti képviselő javaslata szerint hat évig terjedő börtönnel kellene megbüntetni azokat, akik tizenöt év alatti fiúkat körülmétnélnek. Kivételt képeznének az orvosilag igazolt esetek. Az európai római katolikus püspöki konferenciák német elnöke ezt a „vallásszabadság elleni támadásnak” minősítette.

Giessen, Németország. A szövetségi kormány esélyegyenlőségi megbízottja, *Kristin Rose-Möhring* határozottan kéri a német himnusz szövegének két helyen történő megváltoztatását: javasolja, hogy a *Vaterland* (haza, szó szerint: „apaszó”) szót helyettesítsék a *Heimatland* (otthoni táj) kifejezéssel, a *brüderlich* (testvéries, „fivéri”) helyébe *couragiertot* (merész) írta. A tipikus gendergondolkodás szerint – mondja – az ország nemcsak apaké, de anyaké is. A Giesseni Szabad Teológiai Főiskola professzora, *dr. Christoph Raedel* „durva örülségnek” tartja ezt az ultrafeminista túlkapást. Úgy tűnik, hogy a megbízott hölgynek hivatalában valamint mégis teljesítenie kell.

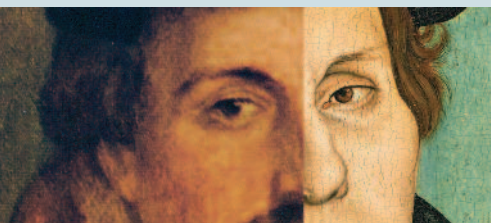
Zürich, Svájc. A ma legismertebb és legvitatottabb római katolikus teológus, a svájci *Hans Küng* kilencvenéves. Ebből az alkalomból adja ki a Világetosz Alapítvány az összes művét huszonnégy kötetben. A termékeny író nem kevesebb, mint hetvennégy monográ-

fiával és több mint ezer szakcikkkel gazdagította a teológiai irodalmat. Több műve magyarul is megjelent.

Stuttgart, Németország. A Brot für die Welt nevű alapítvány kutatása szerint a világ lakosságának csupán két százaléka él olyan országokban, ahol csorbítatlan a lakosság vélemény-, gyülekezési és vallásszabadságjogának gyakorlása. Ezek legtöbbször Új-Zélandban, Svédországban és Németországban(?) él. Huszonegy olyan állam van, köztük Bahrein, Irán és Vietnám, ahol ezt a legszigorúbban korlátozzák, s az ellene vétőket – gyakran akár halállal – büntetik.

Nürnberg, Németország. A Germanisches Nationalmuseum pályázatot írt ki a legautentikusabb Luther-portré megtalálására. Három éven át akarják a világ minden tájáról összegyűjteni a reformátort ábrázoló képeket, hogy azokat a modern technikai eszközökkel megvizsgálva megállapíthassák a legtöbb egyező vonás alapján a reformátor legvalószínűbb képét.

Hof, Németország. Példátlan vállalkozásba kezdett egy helyi, állami fenntartású elemi iskola, amikor a területén „húsvéti kertet” alakított ki. Ebben megpróbálják ábrázolni a keresztyén nagyheti eseményeket virágvasárnaptól a feltámadás napjáig. Még csak tervbe vették, amikor már hatszáz látogató jelentkezett, várva a park megnyitását.

Oldenburg, Németország. A 424 ezer lelket számláló oldenburgi tartományi evangélikus egyház úgy döntött, hogy megválasztott püspökei 68. életévük betöltéséig viselhetik hivatalukat anélkül, hogy választásukat meg kellene ismételni.

Windesheim-Guldental, Németország. Egyedülálló eset fordult elő: a Rajnai Protestáns Egyház először vett fel lelkészi állományába egy baptista prédikátort, és megengedte meghívását a helyi evangélikus gyülekezet lelkészi állásába. Amilyen meglepő az eset,

olyan szomorú is, mert rávilágít, hogy a hagyományos egyházaknak lassan „elfogy” a lelkészi kára.

Hamburg, Németország. A városban oktató huszonegy római katolikus iskola üzemeltetését – a felhalmozódott nyolcvanmilliónyi adósság miatt – már nem garantálja az egyház, és számukat tizenháromra csökkentené. Privát kezdeményezés szeretné megmenteni mind a huszonegy oktatási intézményt, ám erre a római katolikus egyház nem hajlandó. Ezek tüntettek a bezárások ellen.

Vatikánváros. 1975-ben új Mária-ünnepet kaptak a római katolikusok Mária, az egyház anyja néven. Az istentiszteleti kongregáció dekrétuma szerint most újabb Mária-ünnepet tudhatnak magukénak: pünkösdhétfő ezután Mária-emléknap lesz.

Berlin, Németország. Az előző német szövetségi kormányban tíz miniszter volt evangélikus és hat római katolikus. Az újbán ez a konstelláció teljesen megváltozott. A kancellárnő mellett már csak három további evangélikus van, három vallási hovatartozása ismeretlen, egy vallástalan és kilenc római katolikus.

Damaszkusz, Szíria. Helyi értesülések szerint az áttekinthetetlen polgárháborúban hozzávetőleg kilencszázhetven Európából jött dzsihádistá vett részt. Ezek legtöbbször már bevándorolt szülők gyermeke, akik nem tudtak beépülni az európai társadalmi rendbe. Közülük százhatvanan életüket veszítették.

Amberg, Németország. A helyi evangélikus lelkész hat borítékban 21 600 eurót talált a templomban, melyet – valami büntetetre gyanakodva – leadott a rendőrségen. Mivel azonban a rend-

őrségen senki nem kereste a pénzt, visszakerült a gyülekezet pénztárába. A presbitérium most tőri a fejét, hogy mit kezdjen ezzel a nem várt ajándékkal.

Tbiliszi, Grúzia. Az ifjúsági erőszak ellen tenni szándékozó kormány az ortodox egyházzal együtt új tantárgy bevezetését tervezi az iskolákban *Vallástörténet* címen. Hat civil társulás kijelentette, hogy tüntetni fog a tantárgy bevezetése ellen.

Szófia, Bulgária. Az ortodox, római katolikus és evangélikus egyházak együtt tiltakoznak az Európa Tanács isztambuli egyezménye ellen, amely a családon belüli, nők ellen irányuló büntetéseket ítéli el. A tiltakozás oka, hogy a konvenció az emberek háromneműségéről (gender) szól, melyet a bolgár egyházak elutasítanak.

Moszkva, Oroszország. Hilarion metropolita üdvözölte az orosz kormányt, mivel az nem engedélyezte a *Sztálin halála* című szatirikus filmet. Szerinte a Sztálin-komédia mélyen sérti az orosz emberek érzelmeit. A négy nemzetközi díjat nyert filmet a sztálingrádi csata hetvenötödik évfordulóján mutatták volna be a közönségnek.

Összeállította: Gémes István

Missziói mozaik – a 2017-es missziói beszámolókból

Lóczy Tibor, Varsányi Vilma, Ferenczy Erzsébet és Garádi Péter a **felvidéki magyar evangélikus misszióról:**

Csendesnap Gömörpanyiton

A legfontosabb rendezvény az évről évre megrendezett felvidéki missziós nap. Idén, a tizedik találkozón százötvenen vettek részt. A nyugati és keleti végeken élő evangélikusok számára ez az egyetlen összekötő alkalom. Emellett fontos a látogatás, a bibliaórák, istentiszteletek, konfirmációs órák, óvodai hitoktatás. Hat év alatt a hitoktatáson részt vevő nyolc-tíz gyerekből száznegyven lett a régióban. A kis létszámú bibliaórák találkozója is örömteli alkalom volt.

Brebovszkyné Pintér Márta a **női misszióról:**

A női missziói szolgálat jelentős részét továbbra is a megnövekedett létszámú lelkipozozottak kísérése, pástozolása tölti ki. Kecskeméten ökumenikus női rendezvényen ünnepeltük a reformáció ötszázadik évfordulóját. Meghívott előadónk, *dr. Perintfalvi Rita* római katolikus teológusnő tolmácsolta a hihetetlenül mély reformátori gondolatokat.

Erdélyi Csaba a **börtönmisszióról:**

A börtönlelkézési szolgálatot jelenleg négyen látják el: Aklan Béla Egerben, Jánosa Attila Győrben, Vári Krisztina és Erdélyi Csaba Budapesten. Általános-

ságban elmondható, hogy minden lehetőséggel élünk, amit a jogszabály nem tilt és megvalósítható. A rengeteg tiltott tárgy bejutása miatt az országos parancsnokság megtiltotta a fizikai kontaktust a fogvatartottak és kapcsolattartóik között. Ez a fővárosi intézményben ellehetetlenítette a családi istentiszteletek megtartását, amikor a fogvatartottak és családtagjaik együtt vehetnek részt az istentiszteleten. E szabály alól a családi istentiszteletek vonatkozásában sikerült elérni a felmentést.

Idén is sok építő, tartalmas programot tartottunk: bibliaórákat, áhítatokat, egyéni és csoportos lelkigondozást stb.

Koháry Ferenc a **férfimisszióról:**

Október 7-én mintegy ötven résztvevővel került sor a zalaegerszegi gyülekezet imatermében a dunántúli férfnapra *A keresztyén hit gyakorlása a vegyes házasságokban* címmel. A témára való tekintettel néhány résztvevőt ezúttal a házastársa is elkísért.

Láng Emese és Péter Attila a **középhalmi misszió** (iszákosmentő misszió) szolgálatáról:

Gyógyító hét Szarvason

Idén is megtartottuk a szokásos csendesheteinket a Napraforgó Klub Szenvedélybetegek Nappali Ellátásának

helyszínén és a középhalmi misszió tanynyi területén. Utóbbi helyszínén felavattuk az Angyalka termet hálaadó istentisztelet keretében *dr. Sárkány Angyal*, a középhalmi misszió alapítója emlékére, akitől 2017-ben szomorú szívvel, de hálával és a feltámadás reménységével vettünk végső búcsút.

B. Pintér Márta és Zalán Péter a **külmisszióról:**

Bálintné Kiss Beáta tízoldalas ismertetőt állított össze a kenyai munkáról, amelyben személy szerint mutatja be a negyven támogatott gyermek és fiatal felnőtt életét, jelenlegi körülményeit. *Csépe Andrea* dél-ázsiai missziói munkájáról számolt be. *Jó Angelika* és *Jó András* tartottak előadást, akik tavaly kezdték meg indiai szolgálatukat.

Egyesületünk a Kongói Demokratikus Köztársaságban a Tanganyikai Egyházkerületben több mint tíz éve százötven kisdíák iskoláztatási költségeihez járul hozzá a Mission Einewelt közvetítésével.

Bakay Péter cigánymissziói referens a **cigánymisszióról:**

Négyszáz fő részvételével tartottunk Budafokon cigánymissziós napot. Az Evangélikus Hittudományi Egyetemen cigánymissziós kurzust tartottunk heti előadásokkal. A négy évvel korábban elkezdett tanítás láthatóan kezd beérni. Sok programunk közül néhány: három teljes vasárnapon át tartó cigány bibliaiskola Sárszentlőrincen; Közös Asztal tábor Orosháza-Gyopárosfürdőn; protestáns cigánymissziós találkozó.

Csepregre költöztem családommal, de nagyszerű utódot kaptunk, aki folytatja a sárszentlőrinci cigánymissziót. Tervezzük a vasi és soproni egyházmegegyezésben is a cigánymisszió elindítását.

Az Evangélikus Missziói Központ Magyar Evangélikus Rádiómisszió 20. születésnapja – Cinkota, 2017. december 13.

Dr. Fischl Vilmos a repülőtéri lelkészség szolgálatáról:

A 2B terminál galériaszintjén található az ökumenikus kápolna. Szívesen jönnek be az utasok, kísérők, alkalmazottak elcsendesedni. Naponta ügyeleti időt tartunk, az evangélikus lelkész ügyeleti ideje hétfőn 13–16 óráig, szerdán 9–16 óráig tart. Minden hónap harmadik vasárnapján pedig lelképásztori beszélgetésre van lehetőség. Minden lehetőséget megragadunk, hogy a 2300 alkalmazottal találkozassunk, akik egyre nyíltabban fordulnak felénk gondolataikkal. A Határrendészeti Parancsnokság repülőtéri kirendeltsége külön megállapodást kötött négy éve az evangélikus egyházzal is, hogy az idegenrendészeti fogdába kerülteket a repülőtéren szükség esetén lelkigondozza a repülőtéri lelkész.

Skorka Katalin a vakmisszióról:

A vakmisszió hosszú éveken át a nyári „vaktáborok”, valamint az utótalálkozók megszervezését jelentette. A valamikori lelkes fiatalokból álló csapat mára felnőtt, és értékes életet él. De nem elégedhetünk meg egy valaha összetartó kis közösség pásztorolásával. Szükség lenne egy elhívott missziói vezetőre, aki új lendületet adhatna ennek a szolgálati területnek.

Szeverényi János országos evangélizációs és missziói lelkész az Evangélikus Missziói Központ és az Evangélikus Rádiómisszió szolgálatáról:

A 2017-es évet a reformáció ötszázadik évfordulója határozta meg, a programok nagyrészt ennek jegyében szerveződtek, és a kiadványok, rádióműsorok is fókuszáltak a reformáció örökségünkre. A missziói központ kiadta *Csak Krisztus légyen mesterünk – Ötszáz idézet Luther Márton írásaiból a reformáció 500. évfordulójára* címmel az Élő Víz Füzetek sorozat 9. részét, plakáton megjelent a négy sola és a kilencvenöt tétel.

Az évente ismétlődő programok: evangélizációk, missziói konzultáció, nyári konferencia, országos evangélizáció, kerületek missziói napja, határon túli szolgálatok idén is megrendezésre kerültek. Missziói pályázattal mintegy nyolcvan gyülekezet missziói munkáját segítettük.

Jóízű, közös, felekezeti közötti munkálkodás folyik sok szervezettel: Keresztyén Orvosok Magyarországi Társasága, Nemzetközi Vezetőképző, Lepramisszió, Válságterhességi Tanácsadó Központ, Apológia Alapítvány stb. A Magyar Evangéliumi Szövetség (Aliansz) szolgálatára is erősíti egyhá-

zunkat a következő területeken: BalatonNET, házasság hete, imahét, Várlóháló, gyülekezetplántálás stb.

A Kossuth Rádió evangélikus műsorán belül a 3-6 perc hosszúságú *Missziói percek* című rovatot szerkesztjük, valamint hat regionális rádiós partnerünk számára készítünk 30-60 perces műsorokat heti-kétheti rendszerességgel. Technikailag és lelkiileg idén is segítettük a határon túli rádiós szolgálatot.

Honlapunkon elérhető minden rádióműsor, interjú, igehirdetés, a nyári konferenciák és csendesnapok hanganyagai, cikkek, fényképes beszámolók, megrendelhető könyveink és CD-ink listája.

A felsoroltakon kívül egyéb missziói tevékenységek is folynak:

*Endreffy Géza*t – aki hosszú évek óta vesz részt a hazai zsidómisszióban a Gisle Johnson Intézet (Norvég Egyházi Szolgálat Izraelért – **Norvég Zsidómisszió**) szolgálatában – az Izrael Fórum szervező titkárává választották.

Dr. Garádi Péter pedig továbbra is végzi laikusként gyümölcsöző missziói szolgálatát a Balaton-felvidéken, amelynek keretében bibliaórákat, beszélgetéseket vezet.

Hol van Isten, amikor a gyermeked halálos beteg?

Wheeler-Mezei Virág: Reményt adó élet

A 2018-ban a szerző által kiadott könyv egy olyan utazás története, amelyet csak kevésünknek kell megtenni. Csak a legbátrabaknak való. Virág és James két tehetséges, okos és vonzó fiatal. Walesben találkoztak. Hamarosan egy magyar kastélybeli gyönyörű esküvő után Anglia egyik legszeretnivalóbb városába, Bathba költöztek. Egy idő után Virág terhes lett, és senki sem lehetett volna örömtelibb és izgatottabb, mint ők. Luki – vagyis Luke – megszületett.

Luke egészséges babának látszott. Háromban egy szeretetreméltó családot alkottak. Aztán életük hirtelen és drasztikusan megváltozott. Luke körülbelül hat hónapos korában kezdte nem jól érezni magát. A helyi kórházba szállították, majd átvitték Bristolba, és ott sürgősségi agyműtétet hajtottak végre rajta egy rosszindulatú agydaganat miatt.

Ez azonban egy győzelem története, dacára a fájdalomnak, kilátástalanságnak és bizonytalanságnak; történet a békességről és a bizonyosságról, melyeket egy ilyen helyzet a legtöbb esetben teljesen felemészít.

Patrick Whitworth lelkész

A könyvet ajánlják:

Hauser Adrienné zongoraművész

Káli-Horváth Kálmán költő

Kováts Adél színész, színiigazgató

Tímár Andor színész, kommunikációs tréner, a MUS-E Magyarország Közhasznú Egyesület elnöke

A könyv megrendelhető a szerzőtől:

viragwm@gmail.com

Honlap: viragwm.com

A szerzőről

Wheeler-Mezei Virág Magyarországon nőtt fel egy kis faluban, Tiszadobon. A magyar lányok átlagos életét élte, de a szívét már gyerekkorától fogva kérdések hajtották: hogyan keletkezett az élet, a föld, ki az élet forrása, van-e, és ha van, kicsoda is Isten? És így tovább.

2008-ban az Egyesült Királyságba költözött, ahol életében több fontos változás is történt.

Itt indult növekedésnek Istennel való kapcsolata, melynek magvacskáit az apai nagyanyjával folytatott beszélgetések vetették el a szívébe még gyerekkorában, ám Angliában már életének elválaszthatatlan részévé vált a Jézus Krisztushoz való személyes kötődés. És itt találta meg a férfit, Jamest, akire a szíve mindig is vágyott.

Hamarosan házasságot kötöttek, és Bathba költöztek, ahol Virág egyik nagy álma is beteljesült: gyermekekkel foglalkozhatott. Boldogságát tovább fokozta, amikor kiderült, hogy babát vár. A rendelt időben megérkezett Luke, az ő gyönyörű, egészséges fiuk.

Ám hat hónap múlva minden elkezdett összeomlani. Kiderült, hogy Luke-nak agytumora van. A boldog anyaságot felváltotta a Luke életéért folytatott szüntelen és kilátástalannak tűnő küzdelem. A családi idillt feldúlta az állandó kórházi lét, a műtétek,

a kezelések, a huszonnégy órás készenlét és helytállás – házassága csaknem tönkrement.

És ott voltak a feldúlt szív zakatoló kérdései is: Hol van Isten? Miért teszi ezt velem? Miért éppen velem történik ez? Meddig és hogyan lehet mindezt kibírni?

Virág naplószerű könyve éppen azon kauluzol bennünket végig, hogy a fiatakként kissé ide-oda sodródó lány hogyan válik érett személyiséggé a kisfia életéért, az Istenben való hitének megmaradásáért és a házasságáért folytatott küzdelemben; és hogy a fia elvesztésétől való rettegéssel és a haláltól való félelemmel vívott harcában az Istenbe vetett bizalma végül hogyan teszi őt győztesé.

*

Hogy mi a Valóság? Minden pillanat valahogy keményebb, mint az előző. Az elmúlt 3,5 év fagyott pillanatai.

Megint megtanulni lélegezni a levegő hiánya ellenére. Azt hallani, hogy a gyermekemnek agydagana van. Kiderül, hogy agresszív.

Szörnyű mellékhatásokkal küzdeni, tudván, hogy a gyermekem soha nem lesz az, aki korábban volt. Kórházban élni négy hónapig. Megtanulni, hogy a rák visszatért. Végzetes állapot.

Soha nem tudni, hogy mennyi ideje maradt hátra a kisfiamnak, de választ kapni nem elég hosszú. Könyörögni Istennek, hogy szüntesse meg a szenvedését, akár egy csodálatos gyógyulással, vagy vigye haza magához a mennyországba. Elmondani a kisfiamnak, hogy rendben van az, ha meghal. Rendben van az, ha megpihen, szabadon a fájdalomtól és a szenvedéstől.

Fogni a gyermekem, ahogy az utolsó lélegzete elhagyja a testét és a szíve utolsó dobban. Tudván, hogy soha nem fogom érezni a szívverését. Elengedem az élettelen gyermekemet, el kell engednem. Fogni a játékát, amit utoljára tartott a kezében.

Elhatározni, hogy mi legyen a kisfiam testével. A fiam, a gyermekem. Hideg. Élettelen. Halott. Minden pillanat valahogy rosszabb, mint az előző. A karom örökké üres, de a szívem örökké tele.

Négy év nem volt elég. Egy (egész) élet nem lett volna elég. De Luke soha nem volt a miénk. Mindig a jó Istené volt. Minden egyes nap egy ajándék. És minden egyes pillanatban talákoztam Istennel, ő cipelt engem. Ő az én erőm, bátorságom, reményem. Ő továbbra is átsegít a levegő nélküli pillanatokon, melyekkel szembesülnöm kell az elkövetkező napokban, hetekben, hónapokban és években. Ez az erő nem az enyém, az Úré.

Talán soha nem tudom már meg a miérteket ezen a borzalmas úton, de én továbbra is bízni fogok benne, hogy Isten megteremti a legcsodálatosabb szívárványt a viharomból, a kiutat ebből a szörnyű utazásból.

Hiszem, hogy Isten nem fejezte be Luke történetét. Hogy Isten története sokkal nagyobb, mint bármi, amit el tudnék képzelni. És Krisztusban van reményem. Tudom, hogy egy nap újra találkozom Lukival az örökkévalóságban. És milyen dicsőséges összejövetel lesz az.

A szívem összetört, és talán soha többé nem lesz újra egész addig a napig, mivel egy darab mindig hiányozni fog belőle. Egy darab Lukival van, más helyen. A helyen, amit mennyországnak hívnak. De egy nap a szívem Krisztus által újra teljes lesz. És amíg a szívem gyászol, ugyanakkor tele van örömmel, hogy Luke már szabad.

Wheeler-Mezei Virág

Idézetek Luther *A szolgálai akarat* című művéből

„...a szabad akarat egyedül Istené, mely senkit sem illet, egyedül őt, az isteni Fenséget. [...] Ha azonban ezt az emberre vonatkoztatnánk, semmivel sem tennénk kevesebbet annál, mint hogy egyenesen istenséget tulajdonítunk neki, ez pedig akkora istenkáromlás, amelynél nagyobb nem létezik a világon.”

„...szabad akarat az emberi akarat azon képességét értjük, amellyel az ember az örök üdvösségre tartozó dolgokhoz odafordulhat, vagy azoktól eltérhet.”

„...a szabad akarat, szabadsága elvesztése után, a bűn szolgaságába kényszerül, és semmiféle jó cselekedetre nem képes. Mindebből világosan következik, hogy a szabad akarat üres frázis, lényegét vesztett ócska szólam.”

„...ha van [emberi] szabad akarat, akkor a kegyelem nem létezik.”

„A Szentírás [...] olyanok írja le az embert, mint aki nemcsak megkötözött, nyomorult, fogoly, beteg és halott, hanem olyanok, aki a sátán mesterkedése következtében nyomorúságát még vaksággal is tetézi. [...] A sátán nagyon jól tudja: ha az ember felismerné nyomorúságát, egyetlenegy sem tudna birodalmában megtartani.”

„Én magam is nemegyszer a kétségbeesés legmélyéig megbotránkoztam ebben [Isten akaratának való kiszolgáltatottságban...!] Ez még akkor történt, mielőtt felismertem volna, milyen üdvös ez a kétségbeesés, és mennyire közel van a kegyelemhez!”

„...ha a sátán birodalma olyan, amilyenek Krisztus leírja, akkor a szabad akarat nem lehet más, mint a sátán befogott, megszabadíthatatlan állatja, hacsak valaki nem űzi ki onnan Isten ujjával az ördögöt.”

„...kegyelmet nyertünk a Krisztus teljességéből, de milyen érdemek alapján és mely buzgó fáradozások eredményeképpen? A válasz: a kegyelemért. A Krisztus kegyelméért, amint Pál írja: Isten kegyelmi ajándéka az egy ember Jézus Krisztus kegyelméből még bőségesebben kiárad sokakra. (Róm 5,15) ”

Válogatta: Göllner Pál

KONFERENCIA

az Evangélikus Missziói Központ szervezésében

2018. július 1–4-ig
a piliscsabai Béthel Missziói Otthonban
(Széchenyi u. 8–12.)

SZOLGÁLTATTEVŐK:

- Szemerei János püspök
- Gáncs Péter püspök
- Dobó Dániel lelkész
- Győri Péter Benjámín lelkész
- Láng Emese szenvedélybetegek közösségi gondozója
- Péter Attila lelkész
- Tóth Dorottya népzeneész (Temesvár)
- Prof. dr. Veres Sándor pszichológus, egyetemi tanár
- Vatai Gyula ny. ezredes, börtönparancsnok
- Lupták György lelkész
- Dr. Fischl Vilmos, a MEÖT főtitkára
- Györkéné Csákány Marianna énekes (Kárpátalja)
- Szeverényi János lelkész
- Végh Jánosné Ildikó édesanya

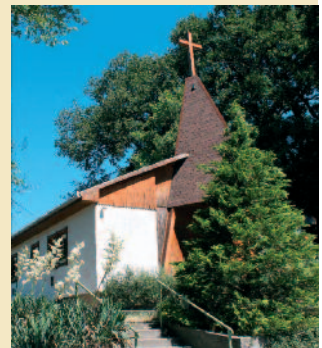
Részvételi díj: 13 000 Ft,

3–12 éveseknek 6000 Ft

Jelentkezési határidő: 2018. június 15.

„Én adok majd a szomszónak az élet vizének forrásából ingyen.” (Jel 21,6)

„Ha valaki szomszadjik, jöjjön hozzám, és igyék!” (Jn 7,37)

Jelentkezni lehet postai úton, telefonon vagy e-mailben: Evangélikus Missziói Központ, 1164 Budapest, Batthyány Ilona u. 38–40. Telefon: 06-1/400-3057 E-mail: evmis@lutheran.hu

12. SZÉLRÓZSA
ORSZÁGOS EVANGÉLIKUS IFJÚSÁGI TALÁLKOZÓ
Bük 2018. július 25-29.

Bagossy Brothers Company
Közel | Blahalouisiana | M.Is.K.A.
PASO | Keresztkérdés | Soulwave
Pál Feri atya | Mező Misi

Lift! | Pekka Simojoki & Exit | VoG | Gábrriel
Fórumbeszélgetések | Bibliatanulmányok | Áhítatok
Lehetőségek Piacá | Előadások | Színház...

mégis!

„A Te szavadra
mégis kivetem
a hálót!” (Lk 5,5)

A 2018-as év igéje

„Én adok majd a szomjazónak az élet
vizének forrásából ingyen.” (Jel 21,6)

Jordán